

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE UYUMUNUN
DESTEKLENMESİ PROJESİNDE KULLANILAN HAYAT BOYU TÜRKÇE
DERS VE ÇALIŞMA KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN
AKTARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bilal KİNEŞ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU

SIİRT-2024

TEZ KABUL TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU danışmanlığında, **Bilal KİNEŞ** tarafından hazırlanan bu çalışma 13.09.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler** Ana Bilim Dalı **Türkçe Eğitimi** Bilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Danışmanı):Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU İmza:

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Halil SAĞLAM İmza:

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Fatih Çelik İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

.... /...../.....

İmza

Adı ve Soyadı

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VIII
KISALTMALAR.....	X
TABLolar	XI
ÖN SÖZ	XII
GİRİŞ	1
PROBLEM DURUMU	5
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	7
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	8
SINIRLILIKLAR.....	9
TANIMLAR	10
BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	11
1.1. DİL KAVRAMI.....	11
1.2.KÜLTÜR KAVRAMI	13
1.2.1. MEB- Milli Kültür Öğeleri	16
1.3. DİL İLE KÜLTÜR İLİŞKİSİ	17
1.4. KÜLTÜR AKTARIMI	21
1.4.1. Kültür Aktarımının Temel İlkeleri.....	24
1.4.2. Kültür Aktarımının Önemi.....	26
1.4.3. Kültür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi.....	28
1.4.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı.....	34

1.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ	35
1.5.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitapları ve Kültür İlişkisi	37
1.5.2. Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi	42
1.5.3. Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	43
1.6. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNİN TARİHÇESİ.....	46
1.6.1. Göktürk Öncesi ve Göktürk Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi	48
1.6.2. Uygurlar Döneminde Türkçe Öğretimi.....	48
1.6.3. Karahanlılar Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	49
1.6.4. Kıpçak Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi	49
1.6.5. Çağatay Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	49
1.6.6. Selçuklular Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	50
1.6.7. Osmanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi	50
1.6.8. Cumhuriyet Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	51
1.6.9. Günümüzde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	52
1.6.10. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi.....	54
1.7. PIKTES PROJESİNİN AMACI	56
1.7.1. PIKTES Projesi için Hazırlanmış Kaynak Kitaplar.....	57
1.7.2. Projenin Genel Hedefi.....	60
1.7.3. Beklenen Sonuçlar	62
İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM	63
2.1. ARAŞTIRMA TASARIMI.....	63
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	64
2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	64
2.4. VERİ ÇÖZÜMLEME YÖNTEMLERİ.....	64

2.5. ETİK İLKELER.....	64
2.6. İNCELENEN DERS KİTAPLARI.....	64
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	67
3.1. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -1.....	67
3.2. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI -1	77
3.3. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -2.....	81
3.4. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI -2	93
3.5. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -3.....	95
3.6. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI-3	107
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	114
4.1. SONUÇ	114
4.2. TARTIŞMA	116
4.3. ÖNERİLER.....	124
KAYNAKÇA.....	126

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE UYUMUNUN
DESTEKLENMESİ PROJESİNDE KULLANILAN HAYAT BOYU TÜRKÇE
DERS VE ÇALIŞMA KİTAPLARINDA KÜLTÜREL UNSURLARIN
AKTARIMI****Bilal KİNEŞ****2024, Sayfa: XII + 137**

Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi faaliyetlerinin arttığı günümüzde, ana dili Türkçe olmayanlar için Türkçe öğrenmenin önemi artmaktadır. Dil, sadece bir iletişim aracı olmayıp aynı zamanda bir kültürü de beraberinde barındırmakta ve ait olduğu milletin de özünü temsil etmektedir. Türkiye'nin zengin kültürel mirası ve coğrafi konumuna binaen göçmenlerin akınına uğramaktadır. Bu sebepten dolayı her geçen gün sayıları daha da artan göçmenlere yönelik eğitim öğretim faaliyetleri de artmaktadır. Bu eğitim faaliyetlerinin başında ise dil eğitim ve öğretimi gelmektedir. Bugün Türkiye’de göçmen nüfusun ekseriyetini Suriyeliler teşkil etmektedirler. 2011 yılından itibaren Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye akını, Türk eğitim sistemi için önemli bir zorluk teşkil etmiştir. Ancak her şeye rağmen eğitim kalitesinin korunması ve yabancı öğrencilerin uyum sağlayabilmeleri için önemli adımlar atılmıştır.

Malî olarak Avrupa Birliği tarafından karşılanan PIKTES projesi de bu süreci desteklemeyi amaçlayan girişimlerden biridir. Türkçe eğitimi ve öğretiminin bu uyum sürecinin en can alıcı merhalesi olduğu muhakkaktır. Bundan dolayı yabancı öğrencilere yönelik eğitim malzemelerinin hazırlanmasında kültürel unsurların kullanımının gerekliliği ve önemi daha da artmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, kültürel bağlamı güçlendiren metin ve görsellerin yer aldığı “*Hayat Boyu Türkçe*” serisini yayımlamıştır. Bu çalışmada, “*Hayat Boyu Türkçe*” serisi kapsamlı bir incelemeye tabi tutulmuştur. İncelemede; konu, görsel sunum ve metin biçimleri gibi kültürel unsurlara özel bir dikkat gösterilmiştir. Ayrıca bu unsurların Türk kültürünü ne ölçüde yansıttığı ve evrensel kültür unsurlarını ne ölçüde bünyesinde

barındırdığı da araştırılmıştır. Çalışmada öncelikle, eldeki malzemenin incelenmesi amacıyla belge çözümlemesi yönteminden yararlanılmıştır.

Bulgular bölümünde Türk kültüründen ve kişisel deneyimlerden ilham alan konu ve görsellerde Türk kültürel değerlerinin ağırlıklı olarak yansıtıldığı görülmüştür. Bu sonuçlar, dil eğitiminin sadece dil bilgisi ve kelime öğretiminden daha fazlasını kapsadığı gerçeğini vurgulaması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, süreçte kültürel değerlerin aktarılmasının önemi de ele alınmıştır. “*Hayat Boyu Türkçe*” serisi, Türk kültürünü yansıtan ve evrensel kültür unsurlarını da barındıran bir içerik sunmaktadır. Bu öğretim seti, Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra, Türk kültürü hakkında bilgi edinmek isteyenler için de faydalı bir kaynak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dil eğitimi, Hayat boyu Türkçe serisi, Kültür aktarımı, PIKTES projesi, Türkçe öğretimi.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****TRANSFER OF CULTURAL ELEMENTS IN LIFELONG TURKISH COURSES
AND WORKBOOKS USED IN THE PROJECT OF SUPPORTING THE
ADAPTATION OF SYRIAN CHILDREN TO THE TURKISH EDUCATION
SYSTEM****Bilal KİNEŞ****2024, Page: XII + 137**

In today's world where foreign language learning and teaching activities are increasing, the importance of learning Turkish is also increasing for those whose native language is not Turkish. Language is not only a means of communication but also contains a culture and represents the essence of the nation it belongs to. Turkey is flooded with immigrants due to its rich cultural heritage and geographical location. For this reason, educational activities aimed at immigrants, whose numbers are increasing day by day, are also increasing. Language education and teaching come first among these educational activities. Today, the majority of the immigrant population in Turkey consists of Syrians. The influx of Syrian refugees into Turkey since 2011 has posed a significant challenge for the Turkish education system. However, despite everything, important steps have been taken to maintain the quality of education and to ensure the adaptation of foreign students.

The PIKTES project, which is financially supported by the European Union, is one of the initiatives that aims to support this process. It is certain that Turkish education and teaching is the most crucial stage of this adaptation process. Therefore, the necessity and importance of using cultural elements in the preparation of educational materials for foreign students has also increased. In order to meet this need, the Directorate General for Lifelong Learning has published the "Lifelong Turkish" series, which includes texts and visuals that strengthen the cultural context. In this study, the "Lifelong Turkish" series was subjected to a comprehensive review. In the review, special attention was paid to cultural elements such as subject, visual presentation and text formats. In addition, it was investigated to what extent these elements reflect Turkish culture and to what extent they

contain universal cultural elements. In the study, the document analysis method was used primarily to examine the available material.

The findings showed that Turkish cultural values were heavily reflected in subjects and visuals inspired by Turkish culture and personal experiences. These results are of great importance in terms of emphasizing the fact that language education covers more than just grammar and vocabulary teaching. In addition, the importance of transferring cultural values in the process was also discussed. The “Lifelong Turkish” series offers content that reflects Turkish culture and contains universal cultural elements. In addition to being an important resource for foreign students learning Turkish, this teaching set will also be a useful resource for those who want to learn about Turkish culture.

Keywords: Culture transfer, Hayat Boyu Türkçe series, Language education, PIKTES project, Turkish language teaching

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
DİLMER	:	Dil Merkezi
GEM	:	Geçici Eğitim Merkezi
MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
PIKTES	:	Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi
s.	:	Sayfa
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TİKA	:	Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı
TÖMER	:	Türkçe Öğretim Merkezi
CEFR	:	Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi

TABLÖLAR

Tablo 1.1. İnceleme Kapsamına Alınan Kitapların Listesi	9
Tablo 1.2. Milli Kùltür Ögeleri (iienstitu.com).....	17
Tablo 1.3. Yabancı Dil Öğretimi Yapılırken Kullanılabilecek Bazı Kültürel Unsurlar (Çakır, 2011)	30

ÖN SÖZ

Dil, küreselleşen dünyada toplumlar arası sınırları aşan bir köprü vazifesi görürken eğitim sistemleri de bu köprüyü sağlamlaştıracak yöntemleri sürekli olarak güncellemektedir. Özelde Suriyeli ama genelde ise tüm göçmen çocuklarının Türk eğitim sistemine uyumunu kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmış olan müfredat, sadece dil eğitimiyle sınırlı kalmayıp kültürel intibak sürecini de içermektedir. Türk toplumunun sosyal kurallarını ve değerlerini kapsamlı bir şekilde öğretmeyi hedefleyen bu müfredat, yeni bir dilin öğrenimi sürecinde kültürel bağlamın da öğrenilmesini zorunlu kılmaktadır. Suriyeli çocukların hem dil becerilerini geliştirmelerini hem de Türk kültürünü içselleştirmelerini sağlayan bu eğitim yaklaşımı, onların yeni toplumlarına uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

“*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitapları, kültürel uyumu destekleyici öğelerle donatılmıştır. Bu kitaplarda yer alan Türk kültürüne özgü karakterler, Suriyeli öğrencilere sadece dil bilgisine ait bilgiler sunmakla kalmayıp aynı zamanda Türkiye’nin zengin toplumsal mirasını aktararak kültürel anlamda köprüler kurmaktadır. Ders kitaplarının içerisinde yer alan bu karakterler ve hikâyeler, öğrencilere Türkiye’nin değerlerini, geleneklerini ve sosyal hayatını tanıtmakta, böylece onlarda yeni bir topluma aidiyet duygusu uyandırmaktadır. Bu projede, kültürel anlatıların ve temaların müfredata uyumu, öğrencilerin yeni bir dil öğrenirken aynı zamanda kültürel mirasla da bağ kurmalarını sağlayacak şekilde stratejik olarak ele alınmıştır. Öğrencilere sunulan bu içerik, onların hem dil becerilerini hem de kültürel anlayışlarını geliştirirken aynı zamanda hoşgörü ve toplumsal uyum yeteneklerini artırmaktadır.

Bu tezi hazırlarken her zaman yanımda olan, bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU ve Türkçe Eğitimi Bilim Dalındaki değerli hocalarıma; manevi desteği ve sabırları için değerli aileme ve tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Günümüz dünyası, teknolojik ve bilimsel yönden hem çok hızlı ilerlemekte hem de çok farklı gelişmelere şahitlik etmektedir. Bu gelişmeler, uluslararası iş birliği ve etkileşimin artmasına yol açarak ana dilinden başka dillerin de öğrenilmesini bir gereklilik haline getirmiştir. Bu durumun arkasında siyasî, ekonomik, eğitim, askerî, sağlık, turizm, ticaret, göçler, kişisel meraklar ve akademik çalışmalar gibi birçok sebep sayılabilir. (Batdı, 2021). Küreselleşme ve gelişmiş iletişim araçlarının etkisiyle dil öğrenme isteği de artmaktadır. Günümüzde, insanlar coğrafi sınırlamalara takılmadan, istedikleri zaman ve istedikleri kişiyle iletişim kurabilme imkânına sahiptirler (Ayhan, 2014). Bu durum, farklı dillerde bilgi ve iletişim kurma becerisinin önemini daha da arttırmaktadır.

İletişim kurmanın temel aracı dildir. Bu nedenle insanlar, yukarıda saydığımız sebeplere bağlı olarak daha sağlıklı iletişim kurmak için çeşitli yollarla dil öğrenme çabasına girmektedir. Kendi dilinden başka yeni bir dil öğrenen insan; hedef dilin konuşulduğu, iletişim kurduğu toplumun yaşayışından, gelenek ve göreneklerinden; duygu, düşünce ve davranışlarından etkilenmektedir. Çünkü yeni bir dil öğrenmek demek, yeni bir kültürle tanışmak ve o kültürü az ya da çok benimsemek demektir (Can, 2022).

Ülkemiz coğrafi konumu itibarıyla da adeta dünyanın merkezinde yer almakta ve doğudan batıya, güneyden kuzeye olmak üzere bir köprü görevi görmektedir. Bu coğrafi konumu nedeniyle de yüzyıllar boyunca çok farklı sebeplerden dolayı çok farklı ülkelerden göç almaktadır. Bu nedenle ülkemiz, kültürlerin ve medeniyetlerin beşiği olmasının yanı sıra bu medeniyetlerden de etkilenmiş ve yine bu tesirler sonucu kadim medeniyetlerin kurulduğu bir coğrafya haline gelmiştir. Herhangi bir sebeple Türkiye’den göç eden insanlar da kadim Türk kültürünü gittiği yerlere, insanlara tanıtmaya fırsatı bulmaktadır (Kaya, 2017).

Günümüzde söz varlığı olarak 600.000 civarında madde başı dağarcığına sahip Türkçe, 200 ila 250 milyon kişi tarafından konuşulan bir dildir (Akalin, 2010: 202-204; Boylu ve Başar, 2016: 310; Ercilasun, 2013; Kılıçarslan ve Yavuz, 2014: 864). Türkçe, dünyanın en meşhur dillerinden biri olup, geniş bir coğrafya üzerinde Türkmence, Kırgızca, Uyгурca, Kazakça, Özbekçe gibi birçok farklı lehçeye sahip, birçok dille

etkileşim içinde ve kelime alışverişinde bulunmaktadır (Ercilasun, 2013:18). Ancak Türkçe konuşanların tam sayısını belirten yayınlara ulaşmak oldukça zor görünmektedir. Türkçe konuşanların sayısına ilişkin veriler net olmamakta ve bu çalışmalar çoğu zaman istatistiksel verilerle desteklenmemektedir. Jorma, kimin ana dili olarak, kimin ikinci ya da üçüncü dil olarak Türkçe konuştuğu sorularının cevapsız kaldığını ve çalışmanın ortaya koyduğu sayısal verilerin bir hipotezden öteye geçemeyeceğini belirterek, kesin ve doğru bilgiye ulaşmanın zor olduğunu söylemektedir (Ersöz, 2009: 161).

Varsayımların ne geçerli ne de etkili olduğu göz önüne alındığında, Türkçe konuşanların sayısı için mevcut en güncel ve objektif istatistiksel verilere dayanarak yaklaşık bir rakama ulaşmak mümkündür. Gökburun (2021), Türk dünyasının nüfus özelliklerini incelemiş ve çalışmasında 7 bağımsız devlet ve 15 özerk bölgede yaşayan Türk nüfusunun yaklaşık 205 milyon kişi olduğu ancak Irak'a göç eden Türklerin, İran, Batı Trakya, Avrupa ve diğer ülkeler bu nüfusa dâhil olmadıklarını belirtmiştir. Elde edilen verileri değerlendirdiğimizde, bugün farklı lehçeler ve lehçeler dâhil olmak üzere Türkçe konuşanların sayısının 200 milyonu çok aştığı görülmektedir. Bir dili konuşan kişi sayısının ve popülerliğinin yanı sıra o dilin yabancı dil olarak öğretilmesi de önemlidir. Çünkü bireyler yabancı dillerin yanı sıra o milletin kültür ve değerlerini de öğrenerek çok boyutlu ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamaktadır.

Dil öğretiminde, dili öğrenen bireylerin hedef kültürü tanınması ve o kültür ile ilgili bilgi sahibi olması önemlidir. Çünkü dil ile kültür iç içedir. Her ferdin konuştuğu dil, onu konuşanların ait oldukları kültür ve medeniyete has izler taşımaktadır. Hususan günlük hayatın tabîî akışında ve iletişimde; yaşadığımız yerin, bölgenin, toplumun, ait olduğumuz kültürün izlerini ve özelliklerini yansıtan mecazî ifadeler, kalıp sözler, deyimler ve atasözleri kullanılmaktadır (Zeyrek, 2020).

Yabancı dil eğitimi esasında bir çeşit kültür ve medeniyet aktarmasıdır. İnsanlar, kendi toplumlarına özgü kelime ve kavramlar aracılığıyla düşüncelerini ifade etmektedir. Her kelime ve kavram, ardında zengin bir tarih, medeniyet ve kültürel geçmiş barındırmaktadır. Bu yüzden, öğretilen dilin bağlı olduğu toplumun sosyal yapısı ve değerleri göz önünde bulundurularak dil eğitimi yapılmalıdır (İşcan, 2012).

Türkiye, geçmişten günümüze kadar çeşitli nedenlerden dolayı sürekli iç ve dış göçler sonucu ortaya çıkan önemli uygarlıkların yaşandığı bir coğrafya olarak kabul

edilmektedir. Buna bağılı olarak da ülkemiz çeşitli kültürleri ve medeniyetleri bir arada barındırmış ve halen de barındırmaktadır. Bu g   ve nüfus hareketlerinin en büyüklerinden biri içinde bulunduğumuz asrın ilk yıllarında yaşanmış ve başta Suriye olmak üzere Irak, Afganistan, Pakistan gibi ülkelerden çok büyük sayıda g   almaktadır. Bu g  lerin ekseriyeti bir zorunluluktan gerçekleşmiş ve gelenler neredeyse on beş yıla yakındır ülkemizde ikamet etmektedirler (Bostan, 2017). Yine bu insanların ne zaman geri dönecekleri de meçhuldür. Binaenaleyh başta Suriyeliler olmak üzere diğ r göçmen ve sığınmacılar, yaşadıkları bu topraklara intibak sağlayabilmek ve günlük hayatlarını daha rahat idame ettirebilmek maksadıyla Türk dilini ve kadim Türk kültürünü belki isteyerek belki istemeyerek öğrenmek zorunda kalmaktadır. Türkiye her zamanki gibi zulme uğrayan, ülkelerinden kaçmak zorunda kalan bu mazlum muhacirlere daha öncelerde de yaptığı gibi yardım elini uzatmış ve ensar olma vazifesini yerine getirmektedir (Barın, 2023).

Suriye savaşının başladığı 2011 yılından bu yana Türkiye'ye göç eden Suriyeli sayısında azalma olsa da korunma ihtiya ı, eğitim, ekonomik fırsatlar, istihdam gibi faktörler nedeniyle g   devam etmektedir. Türkiye'de 2024 yılı itibarıyla uzun dönem ikamet iznine sahip 76,678, kısa dönem ikamet iznine sahip 55.560 Suriyeli bulunmaktadır. Ayrıca ülkede geçici oturma iznine sahip 7.227 Suriyeli  ğrenci eğitim görmektedir. 2011 yılında geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı yoktu ve bu durum Temmuz 2024 itibarıyla 3 milyon 109 bin 867'e ulaşmaktadır (goc.gov.tr). Son on yılda Türkiye, mülteciler için önemli bir merkez, komşu ülkelerdeki çatışmalardan kaçanlar için ise Avrupa'ya geçiş noktası haline gelmiştir. Bu süreç boyunca Türkiye, g  i yönetme konusunda değerli deneyimler kazanmış, bu deneyimler hem göçmenlerin hem de Türkiye'de doğan bireylerin sosyal ve kültürel entegrasyonunu kolaylaştıran kurumsal yapıların gelişmesine yol açmaktadır. Dünya genelinden ve özellikle Suriye'den süregelen g  ler, ülkede kalış sürelerinin uzamasıyla birlikte sosyal uyumu destekleyen çalışmalar için temel oluşturmuş, bu bağlamda dil ve kültür uyumu  ne çıkmaktadır (Karakaya, 2020).

Göç etmek zorunda kalan insanların topluma sosyal, kültürel ve ekonomik olarak entegrasyonunda eğitim süreçlerine dâhil olmaları, özellikle de Türkçe öğrenmeleri büyük bir önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2016 yılında Avrupa Birliği'nin finanse ettiği P KTES projesini başlatmıştır. Bu proje,

geçici koruma altındaki çocukların Türkiye'nin eğitim sistemine entegrasyonunu sağlayarak sosyal uyumlarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (<http://piktes.gov.tr>). Ayrıca, devlet ve özel okullarda temel eğitimden yükseköğretime kadar Suriyeliler için eğitim olanakları yasal olarak güvence altına alınmış ve eşit bir şekilde erişimleri desteklenmektedir (Gülnur ve Altuntaş Gürsoy, 2022).

Türkçe öğrenirken karşılaşılan sorunlar nedeniyle sosyal uyumu geciken Suriyeli mültecilerin dil öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara uygun programlarla eğitim verilmesi, onların Türkiye'deki yaşama uyum sağlamaları ve kültürlenmeleri açısından önemlidir (Nurşat ve Alan, 2017). Türkiye'ye gelen Suriyelilerin uyum sağlamalarına yönelik olarak birçok çalışma yürütülmektedir. Zorunlu eğitim çağındaki çocuklara eğitim olanakları sunulması, yetişkinlere yönelik el sanatları kursları ve Türkçe öğrenmek isteyen her yaş grubuna yönelik kurslar bu çalışmalar arasındadır (Büyükkız ve Çangal, 2016).

Başlangıçta, Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin kısa sürede ülkelerine geri dönecekleri düşünüldüğü için Suriyeli öğrencilerin eğitimleri de geçici ve kısa süreli olarak planlanmaktadır. İlk zamanlarda geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilere kamplarda Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) kendi ana dilleri olan Arapça ve ikinci dil olarak da Türkçe öğretilmektedir. Şehir merkezlerinde ise daha çok özel kurslarda ve MEB okullarında ders saatleri dışında Türkçe öğretilmeye çalışılmaktadır. 2016 yılında MEB Hayat Boyu Öğrenme genel Müdürlüğüne bağlı olarak Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sınıf, Rehberlik ve Arapça öğretmenliği branşlarından oluşan öğretmen grubuyla Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PİKTES) ile Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretme faaliyetleri başlamakta ve bu projenin ilk ve ikinci adımını tamamlanarak üçüncü adımını olan TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE KAPSAYICI EĞİTİMİN DESTEKLENMESİ PROJESİ/PİKTES PLUS 21.01.2023 tarihinde üç yıllık yeni proje imzalanmıştır (<http://piktes.gov.tr>, 2023; Özcan, 2018).

Bu geniş kapsamlı proje sayesinde binlerce Suriyeli öğrenci, Türkçe öğrenmekte ve öğrenmeye devam etmektedir. Suriyeli öğrenciler Türkçe ile beraber Türk kültür ve medeniyetini de öğrenmiş olmaktadır. Proje sadece dil öğretimi ile sınırlı olmayıp çeşitli sosyal uyum faaliyetlerini de gerçekleştirmektedir. PİKTES projesiyle beraber Suriyeli çocuklar Türk eğitim sistemine uyum sağlarken Türk dili ve Türk kültürünün

yanında, bulundukları bölgelerdeki sosyal yaşama daha kolay uyum sağladıkları herkesin malumu olmaktadır (Ulukuş ve Tümtaş, 2023).

PİKTES projesinde Türkçe öğretimi yapılırken ağırlıklı olarak MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Türkçe ders ve çalışma kitaplarından faydalanılmaktadır. “*Hayat Boyu Türkçe*” Ders ve Çalışma seti kitapları (6-12) yaş arası öğrenciler için A1 seviyesinde hazırlanmaktadır. Bu kitaplar incelendiğinde genel olarak tanışma, selamlaşma, günlük konuşma ihtiyaçlarına yönelik etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Bu setin içindeki kitaplarının içeriğinde, okuma metinlerinde Türkçe ile beraber Türk kültürü ve medeniyeti de öğretilmek istenmektedir. Kitap setinde Türk kültürü, bazı bölümlerde resimlerle, okuma metinlerinde ise sezdirilerek verilmektedir (Alan ve Alptekin, 2021).

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yapılırken sadece dil bilgisi kuralları ve dört dil becerisinin öğretimi ile sınırlı kalmadığını aynı zamanda kültür aktarımının da hedeflendiği görülmüştür.

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Uyum Projesinde kullanılmak üzere “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarında okuma metinlerinde kültürel unsurların aktarımı; konu alanı, görsellik ve metin türü açısından incelenmiştir. “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarında bulunan okuma metinleri yukarıda belirtilen üç başlık altında incelenerek metinlerin kültürel unsurları yansıtıp yansıtmadığı belirlenmiştir.

Yapılan bu çalışma, Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyum sağlaması için derslerde Türkçe öğretiminin yanısıra Türk kültür ve medeniyeti ile de muhatap olmaları onlara büyük kolaylık sağlayacaktır.

Bu çalışmanın giriş bölümünde; problem durumu, çalışmanın amacı ve gerekçesi, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve temel kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

PROBLEM DURUMU

Kültürü oluşturan unsurların en başında dil gelmektedir ve dil ile kültür birbiriyle et ve tırnak gibi sıkı sıkıya bağlıdır. Dil, milletin kimliği olması sebebiyle, konuşulduğu toplumun tarih, kültür, medeniyet, dünya görüşü, gelenek ve görenekleri

gibi özelliklerini en iyi yansıtan unsurdur. Toplumun asırlarca ortaya koymuş olduğu kültürel değerlerin izleri, dil üzerinde kendisini göstermektedir (Bakıner Çekin ve Çalışkan, 2020).

Dil ve kültür birbirini tamamlayan unsurlardır; birinin diğeri olmadan düşünülmesi güçtür. Dil sadece bir kültür aktarıcısı değil, aynı zamanda kültürün devamlılığını ve bütünlüğünü sağlayan temel bir araçtır. Diller, geçmişin derin izlerini taşıyarak kültürlerin derinliklerine kadar ulaşmakta ve bu sayede tarih boyunca kültürel mirasın aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır (Kırkılıç ve Sevim, 2012). Zengin ve işlenmiş bir dili olmayan milletlerin kültürü de zayıf kalmaktadır. Her dilin etrafında ayrı bir kültür çevresi olduğu teşekkül etmektedir. Bir arada yaşama mecburiyeti toplumsallaşmayı, toplumsal oluşumlar ise kültürel unsurları oluşturmaktadır. Böylece kültürel tecrübeler ve birikimler çeşitli kültür çevrelerini oluşturmaktadır. Dil, bu özelliğiyle kültür taşıyıcılığı görevini üstlenmiş durumdadır (Zeyrek, 2020).

Ülkemizde olduğu gibi diğer ülkelerde de yabancılara dil öğretimi alanında en önemli ve etkili araç gereç olarak ders kitapları kullanılmaktadır. Ders kitaplarında dil ile paralel olarak o dilin konuşulduğu ülkenin kültür ve medeniyeti de doğrudan ya da dolaylı olarak yer almaktadır (Akalin, 2010).

Dil, bir milletin kimliğini yansıtan en önemli unsurlardan biridir ve konuşulduğu toplumun özelliklerini en iyi şekilde aktarır. Toplumun yüzyıllar boyunca oluşturduğu kültürel değerler, dilin yapısında belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Kültür ile dil birbirini tamamlayıcıdır; biri olmadan diğeri düşünmek zordur. Dil, kültürü aktaran ve aynı zamanda kültürün sürekliliğini ve bütünlüğünü sağlayan temel bir araçtır. Diller, eski zamanlardan bu yana taşıdığı geçmiş izleriyle, kültürün en derin katmanlarına kadar ulaşmaktadır (Akarsu, 1998).

Yabancı bir dili öğrenmek sadece hedef dilin dil bilgisini, sözcük bilgisini, sistematik yapısını öğrenmek değildir. Aynı zamanda yabancı bir dil öğrenirken yeni bir kültür ve kültürün maddî ve manevî unsurlarını da öğrenmektedir. Yabancı dil öğrenen bir fert, o dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü, yaşayışını, giyim kuşamını, mutfak kültürünü, hayat tarzını vb. ne kadar çok öğrenir ve uyum sağlanırsa öğreneceği dili daha çabuk özümsemesi ve daha hızlı öğrenmesi çok daha kolaylaşmaktadır (Çakır, 2011). Buna binaen ülkemizde yaşayan Suriyeli mülteci çocuklar da Türk dilini öğrenmek için

eğitim ve öğretim hayatlarına MEB okullarında Türkçe dersler görerek devam etmektedirler (Moralı, 2018).

Ülkemizde doğan Suriyeli çocuklar yaşadıkları bölgelerdeki hayat şartlarına uyum sağladıkları için okula başladıklarında Türk dilini ve kültürünü daha kolay bir şekilde öğrenmekte, uyum sağlamaktadırlar. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Uyum Projesinde kullanılan MEB “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan metinler konu alanı, metin türü ve görsellik başlıkları adı altında incelenerek Türk kültürüne ait maddi ve manevi kültürel unsurlar belirlenmektedir (Tanrıku, 2017).

Bu çalışmadan yolla çıkılarak derslerde kullanılan “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitaplarındaki kültürel unsurların aktarımı yeterli düzeyde yapılmış mı? Sorusu, çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu temel problemten hareketle alt problemler şu şekildedir:

- 1) Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunun sağlanması için hazırlanan “*Hayat Boyu Türkçe*” setinde ülkemize ait hangi kültürel unsurlara yer verilmektedir?
- 2) “*Hayat Boyu Türkçe*” setinde kullanılan kültürel unsurlar hedef öğrencilerin yaş seviyesine uygun mudur?
- 3) “*Hayat Boyu Türkçe*” setinde yer alan okuma ve dinleme metinleriyle beraber kullanılan kültürel unsurlar ile metinler uyumlu mudur?
- 4) “*Hayat Boyu Türkçe*” kitap setindeki yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına nasıl yer verilmiştir?
- 5) Kullanılan kültürel unsurlar evrensel mi yoksa ülkemize özgü müdür?

ARAŞTIRMANIN AMACI

Yabancılar Türkçe öğretiminde sınıftaki en temel malzeme ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında sadece dil bilgisi ve dilin sistematik yapısını anlatmak doğru değildir. Dil öğretimi yapılırken dil ile birlikte kültür aktarımı da yapılmalıdır (Göçen, 2020).

Bu araştırmanın genel amacı; Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine Uyumunun Desteklenmesi Projesinde kullanılan MEB “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarındaki kültürel unsurların, dil öğretimi yapılırken, yabancı öğrencilere ne kadar ve nasıl aktarıldığını incelemektir. “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarında yer alan okuma ile dinleme metinlerindeki kültürel unsurların aktarımı

“konu alanı, görsel ve metin türü” başlıkları altında incelemektir. Konu başlıkları adı altında okuma ile dinleme metinlerinde deyim, atasözleri, kalıp sözler, yerleşim yeri isimleri, yiyecek ve içecek isimleri, tarihî ve edebî kişiler gibi konu alanındaki kültürel unsurlar belirlenmektedir. Görsellik başlığı adı altında görseller resim mi yoksa gerçek bir fotoğraf mı? Görseller hedef kültüre mi yoksa evrensel kültüre mi ait? Bu incelemelerden yola çıkılarak görsellerdeki kültürel unsurlar belirlenmektedir. Son başlık ise metin türü açısından incelenmektedir. Bu başlıkta da metin türünün özgün mü yoksa kurmaca mı olduğu belirlenmektedir.

İnceleme kapsamındaki “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarında hangi kültürel unsurlar incelenmektedir? Kitap setinde bulunan okuma ve dinleme metinlerindeki kültürel unsurlar yaş seviyesine uygun mu? Bu sorulardan yola çıkılarak kültürel unsurların aktarımında eksiklikleri, yetersizlikleri ve tekrarları tespit etmek amaç edinilmektedir “*Hayat Boyu Türkçe*” seti kitaplarındaki kültürel unsurlar tespit edildikten sonra değerlendirmeler dile getirilmektedir. Bu kitaplarda kültürel unsurların aktarımı açısından yeterlilik ne şekilde artırılır sorusuna cevaplar bulunarak, sonuçlar ortaya konmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde yaşayan Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumu ve Türk dili ve kültürünü öğrenme süreçlerinde kullanılan “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarındaki okuma metinlerinde kültürel unsurlar üç başlık altında incelenmektedir. Bunlar: konu, görsellik ve metin türüdür (Saklan ve Karakütük, 2022).

Bu çalışmada Suriyeli çocukların eğitim ve öğretimi için hazırlanan ve Türkçe uyum sınıflarında kullanılan ders ve çalışma kitaplarındaki kültürel unsurlara nasıl değinildiği, Türk kültürüne ait hangi unsurların yer aldığı, kitaplarda kullanılan kültürel unsurların çocukların seviyesine uygun olup olmadığı incelenmektedir. Bu çalışma ile Suriyeli çocukların Türkçe öğretimi için hazırlanacak kaynaklarda kültürel unsurların aktarımı için farkındalık oluşturulmak istenmektedir. Çalışma kapsamında Suriyeli çocukların Türkçe öğretimi üzerine hazırlanacak ders ve çalışma kitaplarında yer alan kültürel unsurlar konusunda inceleme yapmak isteyen araştırmacılara ve yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılacak çalışmalara faydalı olması düşünülmektedir.

SINIRLILIKLAR

Bu tezin araştırma konusu MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılında yayımlanan “*Hayat Boyu Türkçe*” seti öğrenci ve çalışma kitapları ile sınırlıdır.

- Çalışmamız “*Hayat Boyu Türkçe*” seti öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan okuma ile dinleme metinleriyle sınırlıdır.
- Çalışmamız “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan okuma ile dinleme metinlerindeki konu alanı, görsellik ve metin türlerinde bulunan kültürel unsurların atarımı ile sınırlıdır.

Tablo 1.1. İnceleme Kapsamına Alınan Kitapların Listesi

İncelenecek Kitap Setlerinin İsimleri	Yazar /Kişi / Kurum	Yayınevi ve Yılı
Türkçe Öğrenci Kitabı 1	Abdülhamit ERÇOBAN	Başak Matbaacılık Ankara,2019
Türkçe Öğrenci Kitabı 2	Cemal DEMİRCAN	Başak Matbaacılık Ankara,2019
Türkçe Öğrenci Kitabı 2	Hasan ARSLAN Mehmet KABAĞCI	Başak Matbaacılık Ankara,2019
Türkçe Çalışma Kitabı 1	Abdülhamit ERÇOBAN	Başak Matbaacılık Ankara,2019
Türkçe Çalışma Kitabı 2	Cemal DEMİRCAN	Başak Matbaacılık Ankara,2019
Türkçe Çalışma Kitabı 3	Hasan ARSLAN Mehmet KABAĞCI	Başak Matbaacılık Ankara,2019

TANIMLAR

Medeniyet; Uluslararası ortak değerler seviyesine ulaşmış anlayış, davranış ve yaşam araçlarının bütünüdür ve bu ortak değerlerin kaynağı kültürlerdir (Kafesoğlu, 1984). Ziya Gökalp'e (1976) göre ise medeniyet, aynı yerleşim yerine dâhil birçok milletin sosyal yaşamlarının toplamıdır; örneğin Avrupalı milletler arasında ortak bir 'Batı Medeniyeti' bulunmaktadır ve bu medeniyetler içinde birbirinden bağımsız İngiliz, Fransız, Alman kültürleri gibi unsurlar yer almaktadır (Gökalp, 1976).

Ana dili; Bireyin ilk olarak ailesinden ve yakın çevresinden öğrendiği, bilinçaltına işleyen ve bireylerin toplumla en derin bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1998:81).

Hedef dil ise, insanlar, topluluklar ve uluslararası ilişkilerde çeşitli bağlamlarda; bilim, siyaset, askerlik, eğitim, turizm, kültür, sanat, ticaret ve iletişim alanlarında sağlıklı iletişimi sürdürebilmek için öğrenilmesi gereken, uluslararası ortak dillerdir (Barın, 2004).

Ders kitapları, eğitim ve öğretim amaçları için kullanılan, öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilgi ve duygusal becerilerle donatılmış metinler içeren, öğretim programlarının ilkeleri doğrultusunda hazırlanan basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007:173).

Kurmaca metin, ders kitapları, yardımcı kaynaklar ve diğer hazırlık dersleri için yazılan metinlerdir (Polat, 1990:75).

Özgün metinler ise, üretildiği toplumda sosyal bir amaca hizmet eder, yabancı dili öğrenen kişiye gerçek dili kullandığı toplumda yaşayanlarla iletişim kurma hissini vermektedir (Guariento ve Morley, 2001: 347).

BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde kuramsal yapıya uygun olarak dil öğretimi, kültür kavramı, dil-kültür ilişkisi, yabancı dil öğretimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihçesi, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımında önemli unsurlar ve yabancı dil ders kitaplarındaki kültür aktarımı konuları incelenerek ele alınmaktadır.

1.1. DİL KAVRAMI

Teknolojiyi dil sınıflarına dahil etmenin dönüştürücü bir yaklaşım olduğu kanıtlanmaktadır ve öğrencilerin öğrenme deneyimini önemli ölçüde geliştirmektedir. Çeşitli teknolojik araç ve uygulamaların ortaya çıkmasıyla birlikte dil edinim süreci daha ilgi çekici ve verimli hale gelmektedir. Bu teknolojiler sadece akranlar ve gruplar arasında iletişimi kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenenlerin çok sayıda bilgiye hızlı bir şekilde erişmesine olanak tanır ve böylece öğrenme motivasyonlarını arttırmaktadır (Batdı, 2021). Ayrıca teknolojinin dil eğitime entegrasyonu, dil becerilerinin gelişimini daha etkileşimli ve ilgi çekici bir şekilde destekleyen yenilikçi ve işlevsel öğrenme ortamlarının oluşturulmasını teşvik etmektedir. Bununla birlikte, teknolojinin geleneksel öğretim yöntemlerini değiştirmek yerine tamamlaması gerektiğini, müfredata dâhil edilmesinin genel eğitim deneyimini geliştirmeye hizmet etmesini sağlaması gerektiğini hatırlamak çok önemlidir (Kökçü, 2023).

Sürükleyici öğrenme ortamları kavramı, dil eğitimi alanında ilgi kazanmakta ve öğrencilerin hedef dili gerçekçi bağlamlarda kullanabilecekleri ortamlar yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin dili günlük durumlarda kullanıldığı şekliyle deneyimlemelerine olanak tanıyarak, kendiliğinden dil işlemeyi ve ezberlemeden daha etkili olan anlamlı öğrenmeyi teşvik etmektedir. Bu tür ortamlar, öğrencilere çeşitli bağlamlarda dili pratik etmeleri için geniş fırsatlar sağlayarak, sınıf içinde ve dışında kolaylaştırılabilen, böylece hedef dili kullanma konusundaki yeterlilikleri ve güvenleri arttırılabilmektedir. Sürükleyici öğrenme stratejileri, dillerin öğrenilme doğal yolunu taklit ederek, edinim sürecini öğrenciler için daha doğal ve eğlenceli hale getirdiği için özellikle faydalıdır (Bozavlı, 2012).

Dil öğretiminde işbirlikçi öğrenme tekniklerinin kullanılması, öğrenci katılımının ve öğrenme sonuçlarının arttırılmasında önemli olumlu sonuçlar

göstermektedir. Bu yöntem, öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda birlikte çalışacak şekilde gruplandırılmasını, dil edinimi için kritik olan hedef dilde etkileşimi ve iletişimi teşvik etmeyi içermektedir. Araştırmalar, grup tartışmaları ve projeler gibi işbirlikçi öğrenme tekniklerinin yalnızca dil becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda öğrenciler arasında topluluk ve iş birliği duygusunu geliştirerek daha destekleyici bir öğrenme ortamına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu teknikler dilbilimin ilkeleriyle de uyumludur ve sosyal etkileşim ve iş birliği yoluyla dil becerilerinin doğal gelişimini desteklemektedir. Bu nedenle, işbirlikçi öğrenme stratejilerini dil müfredatına dâhil etmek, öğrenme deneyimini önemli ölçüde zenginleştirerek onu daha dinamik ve etkileşimli hale getirebilmektedir (Kardaş ve Cemal, 2015). Bunun yanı sıra, dilin farklı tanımları aşağıdaki şekilde incelenmektedir:

“Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1979, s. 55).

“Dil, en kısa tanımıyla, sözlü iletişim aracıdır” (Koç, 1990, s. 13).

“Dar anlamıyla dil, bir toplumdaki insanların anlaşmalarını konuşma ya da yazı ile sağlayan işaretler sistemidir” (Ediskun, 1992, s. 9).

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir” (Ergin, 1977, s. 1).

“Dil, bir milletin düşünsel, toplumsal, dini eğilimleri ile gelenek ve göreneklerini yansıtan bir aynadır. Toplumu yansıtan bu değerler ile dil arasında güçlü ve etkili bir iletişim bulunur. Bu değerler, dilin ifade şekillerini, kurallarını, seslerini ve anlatım tarzlarını şekillendirir” (Kırkkılıç ve Sevim, 2012, s. 360).

Dil tanımını, kavramını araştıranlar dile farklı yönlerden yaklaşmışlardır. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, milletleri birleştiren, koruyan canlı bir araçtır. Hızla gelişen dünyada milletlerarası yakın etkileşimin doğal sonucu olarak günümüzde dil öğretimi, ikinci bir dil öğrenme ihtiyacı kaçınılmaz olmaktadır. Bundan dolayı dil öğretimi hızla gelişerek değer kazanmaktadır. Türkiye’nin konumundan dolayı çeşitli sebeplerden geçmişten günümüze sürekli göç dalgalarına maruz kalmaktadır. Son

zamanlarda ülkemize akın eden Suriyeli mültecilerin eğitim ve öğretimi için ve yaşadıkları yerlere uyum sağlamaları, hayatlarını devam ettirebilmeleri için çeşitli özel ve resmî kurumlar tarafından resmî ve gayri resmî bir şekilde dil öğretimi yapılmaktadır. Ülkemizde dil öğretimi her geçen gün daha da revaç bulmakta ve çeşitli yollarla öğretilmeye çalışılmaktadır (Çelik, 2016). Yapılan çalışmalara bakıldığı vakit her dilin farklı bir kültüre giden yol olduğu saptanmaktadır. Son zamanlarda uluslararası yoğun etkileşim ile beraber farklı kültürleri de tanımayı sağlamaktadır (İşcan, 2017). Bugün toplumlararası iletişimin doğru ve etkin bir biçimde sağlanabilmesi için, dilbilgisi yönünden doğru olmaktan çok kültürel yöne odaklanan ve kültürler arası farklılıklara hoşgörü ile bakabilen yabancı dil konuşucularına ihtiyaç duyulmaktadır (Kızılaslan, 2010).

1.2.KÜLTÜR KAVRAMI

Geçmişten günümüze birçok alanda adından söz edilen kültür kavramı, yabancı dil öğretiminin hızla yayılması ve gelişmesiyle birlikte dikkatleri tekrar üzerine çekmektedir. İnsanların kendi kültürleri dışında diğer kültürlerle yüz yüze geldikleri en etkili yöntem yabancı bir dili öğrenmektir. Yabancı bir dili öğrenen fertler, o millete ait kültürü de öğrenip kendi kültürü ile karşılaştırdığı zaman kendi kültürünün farkına daha rahat varmaktadır, bu farkındalık sayesinde daha farklı bir bakış açısına ve daha müsamahalı bir anlayışa sahip olmaktadır (Çakır, 2011).

İnsanlık, varoluşunun başlangıcından itibaren hem maddi hem de manevi pek çok şeye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçlara cevap verebilmek adına, binlerce keşif yapmış ve bu keşifleri zaman içerisinde geliştirmektedir. Kültür, insanlığın maddi ve manevi ihtiyaçlarının somutlaşmış ifadeleri olarak ele alınabilmektedir. İnsanın temel ihtiyaçları ve inançları, zamanın ve mekânın özelliklerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu ihtiyaçlar ve inançlar özde sabit kalmakla birlikte, bu ihtiyaç ve inançları karşılayan araçlar değişime uğramaktadır. Medeniyetlerin tarihine bakıldığında, kültürlerin geliştiği açıkça görülmektedir (Kaplan, 2010).

Kültür kelimesi, köklerini Latince 'cultura' teriminden almakta ki bu da toprağa bir şey ekme eylemini ifade etmektedir. Bu kelime, İngilizce ve Fransızca üzerinden Türkçeye transfer olmuştur. Voltaire gibi öncü düşünürlerin eserlerinde, özellikle Fransız Devrimi öncesinde, 'kültür' terimi bireysel zekâ ve gelişimin bir göstergesi olarak yeniden

tanımlanmaktadır. Bu yeni tanımın ardından, 'cultur' kelimesi Almancaya geçmiş ve orada 'irfan' olarak adlandırılarak, daha çok manevi ve dini değerlerin toplamı olarak anlam kazanmaktadır. Kaplan (2010) tarafından özetlendiği üzere, kültür; bir toplumda, doğal dünyanın ötesinde, insan eli ve diliyle yaratılan her şeyi kapsamaktadır (Yüce ve Koçer, 2012).

Kültür, toplumda kuralları belirleyen etmenlerden biridir. Bu kurallar, kıstaslar ve fikirler, toplumun kültürel öğeleri olarak yol gösterici işlev görmektedir (Demirkasımoğlu, 2015). Kültürel öğeler, maddi ve manevi olarak iki kategoriye ayrılmaktadır: Araç gereç, giysi ve mutfak gibi öğeler maddi; inançlar ve değerler ise manevi öğelerdir. Kültürel öğeleri dil, din, tarih, gelenek-görenek, sanat ve dünya görüşü olarak özetlenebilmektedir. Türk kültürünün öğeleri arasında Türkçe, gelenek ve göreneklerimiz, dinimiz ve tarihimiz yer almaktadır (Yüce ve Koçer, 2012).

Kültür, değişim ve buna bağlı olarak etkileşim halindedir. Tıpkı diğer canlı varlıklar gibi kültür de doğar, yaşar, yaşlanır ve etkinliğini, hareket edebilme kabiliyetini yitirir ve sonunda işlevini yerine getirerek yok olmaktadır. Dünya üzerinde insanlar, yaşadığı sürece kültür de varlığını sürdürmektedir. Çünkü kültür insan yaşamının her alanında kendine yer bulmaktadır. Örneğin; eğitimden teknolojiye, sağlıktan ekonomiye çalışma alanlarında insanın var olduğu her yerde kültür de vardır (Şahin, 2019).

Türk Dil Kurumu'na göre, "*kültür*" kelimesi, toplumların ya da milletlerin kendilerine özgü maddi ve manevi değerleri ifade etmektedir. Aynı zamanda, gelecek nesillere aktarılan düşünce ve fikirler de kültür kapsamında değerlendirilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2023).

Bir toplumun uzun bir süre boyunca özenle geliştirdiği yerleşik ve standartlaştırılmış problem çözme yaklaşımı ve araç seti olarak anlaşılabilmektedir (Güngör, 1995, s. 76).

Cemil Meriç'in kültür kavramına ilişkin görüşlerine bakıldığında 2. Meşrutiyet'e kadar dilimizde kültür sözcüğü bulunmamaktadır. Bu vakte kadar kültür sözcüğünü karşılayan sözcük 'İrfan'dır. Antropologlar tarafından kültür sözcüğünün 161 farklı manasının tespit edildiğini belirten Cemil Meriç, 161 manasını tespit ettiği kültür sözcüğünün manası olmayacağı görüşündedir. Ona göre kültür oldukça netameli bir kavramdır ve açık, berrak bir tarife kavuşturulamamış ve kavuşturulamayacaktır. Bu

konuya dair görüşlerini şöyle açıklamaktadır: “*Dünyada kültürden daha kaypak mefhum tanıımıyorum. Tahlil edemezsiniz, çünkü unsurları sonsuz. Tasvir edemezsiniz, çünkü bir yerde durmaz. Manasını kelimelerle belirtmeğe kalktınız mı, elinizle havayı tutmuş gibi olursunuz*” (Meriç, 2013, s.531). Cemil Meriç, kültür sözcüğünün bütün karmaşıklığı, belirsizliği ve “*kaypaklığı*” ile Avrupa’yı temsil ettiğini düşünmektedir. Ona göre kültür, Fransız için başka, Alman için başkadır. Sosyologlar ve antropologlar için başka, edebiyatçılar için başkadır. “*1930’a kadar Fransa’da kültür, irfan manasında kullanılır. Alman Herder’den itibaren çeşitli manalar verilir kültüre. Antropolog ve etnografların kelimeye kazandırdıkları mana ise maddi medeniyet-manevi medeniyettir. Bu manada kültür = medeniyet.*” (Meriç, 1993, s. 304).

Ziya Gökalp, kültür ve medeniyeti farklı kavramlar olarak görür ve kültüre “*hars*” adını vermektedir. Ona göre hars, milli özellikler taşıırken, medeniyet uluslararası niteliktedir. Her toplumun başlangıçta bir harsı bulunur ve hars geliştikçe medeniyet oluşmaya başlamaktadır (Gökalp, 1972, s. 1).

Medeniyet kavramı Türk Dil Kurumu’nda “*uygarlık*” olarak geçer ve bu terimle ilgili başka bir açıklama sunulmamaktadır (Korlaelçi ve Başdemir, 2020). Medeniyet kelimesi, Arapça şehir anlamına gelen “*el Medine*” kelimesinden türemiş, Resulullah 622 yılında Yesrib’in adını “*Medine*” olarak değiştirmektedir. Batı dillerinde “*civilization*” kelimesi ile ilk kez 1756 yılında Fransızcada ifade edilmiş, İngilizcede ise 1770’lerde kullanılmaya başlanmaktadır. Bu kullanım, İslam Dünyası’ndaki kullanımdan yaklaşık on bir asır sonra gerçekleşmektedir. Osmanlı’da ise Tanzimat Dönemi’nde, 19. yüzyılın ilk yarısında kullanılmaya başlanmaktadır (Günay, 2020, s. 76-92).

Mehmet Aydın, medeniyet kavramını tanımlamak için Hadara, Temeddün, Ümran, Medeniyet ve Uygarlık gibi farklı terimlerin kullanıldığını belirtmektedir. Bu terimlerin, medeniyetin geniş kapsamını ve çeşitliliğini ifade etmekte olduğunu vurgulamaktadır (Aydın, 2016).

Medeniyet, şehirler, evler, eşyalar ve yaşam tarzları gibi fiziksel çevre, toplum ve kültürü kapsayan geniş bir alanı içermektedir. Medeniyetin temelinde o medeniyete ait kültür yatmaktadır. Örneğin, bir halının modeli ve deseni kültüre, halının kendisi ise medeniyete aittir ve bu, medeniyetin maddi bir ürünü olarak görülmektedir (Günay, 2020).

Kültür, medeniyetin bir parçasıdır. Medeniyet, kültürü kapsamaktadır. Kültür, medeniyet olmadan da var olup varlığını devam ettirebilmektedir. Fakat medeniyet ise kültür olmadan var olmamaktadır. Kültür yaşanır, medeniyet ise öğrenilmektedir. Kültür, maddi ve manevi olan her şey iken, medeniyet ise somut, görülen ve yaşanan durumlar olmaktadır.

1.2.1. MEB- Milli Kültür Öğeleri

Milli kültür, bir milletin bilgi, inanç, davranış ve karakteristik maddi ve manevi oluşumlarının bütünüdür. Diller, gelenekler, fikirler, sembol sistemleri, kanunlar, kurumlar, araçlar, sanat eserleri, teknikler, gibi her türlü maddi ve manevi ürünleri kapsamaktadır. Kültür medeniyetlerle birlikte ortaya çıkar; İnsanların günlük yaşamını düzenlemek için oluşturduğu maddi ve manevi değerleri içermektedir. Kültürel yorumlar ülkeye göre değişebilmektedir. Bu nedenle ulusal kültürün tanımı ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Ulusal kültür unsurları toplum yaşamında iz bırakma ve toplum yaşamını şekillendirme gücüne sahiptir. Toplulukların benimsediği ortak değerler, onları millet yapan bağlara dönüşmektedir. Toplumların geçmişteki tüm tarihi olayları, , sanat anlayışları, kullandıkları diller, mimarlık alanında yarattıkları eserleri, yasal düzenlemeler ve uygulamalı bilimlere ilişkin bilgileri, geliştirdikleri teknoloji ürettikleri ve teknikler, felsefi görüş ve inançları milli kültürün en temel unsurlarıdır.

Tablo 1.2. Milli Kùltür Ögeleri (iienstitu.com)

Dil	Dil, bir milletin kafa yapısını, düşünce tarzını, zihninin nasıl çalıştığını ve mantık kurgularını ortaya koyan temel bir <u>iletişim</u> aracıdır.	Dil olmadan öteki unsurların meydana gelmesi ve kuşaklar boyu aktarılması mümkün değildir.
Din	Bir milletin inanç sistemini temsil eder ve toplumsal değerleri şekillendirir.	Dinin milletler üzerindeki hakimiyeti her zaman devam etmiştir.
Gelenek ve görenek	Bir milletin geçmişten getirdiği inanç ve davranışların tümünü temsil eder.	Geçmişten izler barındıran her şey gibi gelenek ve görenekler de milli kùltürü besler.
<u>Sanat</u>	<u>Sanat</u> , bir milletin ortak zevkinin ifade ediş biçimidir ve kendi kùltürünün izlerini taşır.	Sanat, her milletin kendini ifade etme biçimini ve estetik anlayışını yansıtır.
Dünya görüşü	Bir milletin hayat felsefesini temsil eder ve milletin ortak bakış açısını ortaya koyar.	Ortak dünya görüşü, milli kùltürün en belirgin yansımalarından biridir.
Tarih	Bir milletin geçmişini, bugününü ve geleceğini bağlayan elementtir.	Tarih bir milletin nereden gelip nereye gittiğini gösterir ve milletin kimliğini oluşturur.
Felsefi Görüşler	Her milletin varoluşunun ve kendine özgü sorunlarının anlaşılmasını sağlar.	Felsefi düşünce, milletin düşünce tarzını ve manevi yapısını yansıtır.
Hukuki Düzenlemeler	Milletin kendi toplumsal düzenini ve adalet anlayışını yansıtır.	Hukuki düzenlemeler, toplumsal yapının düzenini sağlar ve adaleti temin eder.
Mimarlık	Bir milletin estetik anlayışını, gelişimini ve tarihinin bazı yönlerini ortaya koyar.	Mimari yapılarıdaki özgün ve farklı unsurlar, milletin kùltürel kimliğine işaret eder.
Teknoloji	Milletin teknik bilgi ve kapasitesini, <u>bilimsel</u> ve teknolojik gelişmeleri ortaya koyar.	Teknoloji, milletin ilerleme düzeyini ve çağa adaptasyon yeteneğini gösterir.

1.3. DİL İLE KÙLTÜR İLİŞKİSİ

Kùltürel değerler ve normlar, bir dilin yapısını ve kelime dağarcığını önemli ölçüde şekillendirir ve kùltürün dil gelişimi üzerindeki derin etkisini göstermektedir. Örneğin, Eskimo dillerinde kar için birden fazla kelimenin bulunması, bu unsurun onların günlük yaşamlarında ve hayatta kalmalarında önemini yansıtmaktadır ve kùltürün çevresel yönlerinin kelime dağarcığının genişlemesini nasıl doğrudan etkileyebildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, konukseverliğe veya saygıya güçlü bir vurgu yapan toplumlar, bu değerleri aktarmak için karmaşık dilsel ifadeler geliştirebilmektedir. Dil bilgisi yapıları da kùltürel etkilere muaf değildir; Japonca ve Korece gibi dillerde saygı ifadesi ve resmîyet düzeylerinin kullanılması, toplumsal hiyerarşilerin ve saygı normlarının doğrudan bir yansımasıdır. Bu örnekler aşağıdakilerin nasıl yapıldığını vurgulamaktadır:

- *Kültürün çevresel unsurları belirli kelime dağarcığı ihtiyaçlarını belirler,*
- *Toplumsal değerler karmaşık ifadelerin ve gramer yapılarının gelişimini şekillendirir* (Taher Anaam Al-sharabi, 2018, s. 6-16).

Kültürel olaylar ve ritüeller, dilsel değişim ve zenginleşme için katalizör görevi görerek dilin evriminde önemli bir rol oynamaktadır. Ritüeller genellikle benzersiz nesneleri, eylemleri veya kavramları tanımlamak için özel bir kelime dağarcığı gerektirir ve bu da dile yeni kelimelerin eklenmesine yol açmaktadır. Örneğin dini törenler, yalnızca bu bağlamda kullanılan bir dizi terimin ortaya çıkmasına neden olabilir ve sonuçta daha geniş bir dilsel manzaranın parçası haline gelebilmektedir. Ayrıca, önemli kültürel olaylar, kolektif deneyimi yansıtan anlatıların, şarkıların ve ifadelerin yaratılmasını teşvik ederek ve böylece dili yeni deyimler ve ifadelerle zenginleştirerek dili etkileyebilmektedir. Bu süreç dile derinlik kazandırmanın yanı sıra kültürel mirasın korunarak nesillere aktarılmasını da sağlamaktadır. Dilin kültürel olaylar ve ritüeller yoluyla evrimi, dil ve kültür arasındaki dinamik ilişkinin altını çizmekle beraber burada şunlar incelenebilmektedir:

- *Benzersiz kültürel uygulamaları tanımlamak için uzmanlaşmış kelime dağarcığı ortaya çıkmaktadır.*
- *Dil, kolektif deneyimleri ve anlatıları kapsayacak şekilde gelişmektedir* (Ateş ve Aytekin, 2022, s. 397-407).

Kültürel kimliğin dilin korunması ve değişimi üzerindeki etkisi derindir ve bu durum dil ile kültürel süreklilik arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamaktadır. Güçlü bir kültürel kimlik duygusu, toplulukları, miraslarını korumanın ve farklı bir grup kimliğini sürdürmenin bir yolu olarak dillerini korumaya motive edebilmektedir. Bu, özellikle kültürel benzersizliği koruma arzusunun dil öğretme ve öğrenme girişimlerini yönlendirdiği, nesli tükenmekte olan dilleri yeniden canlandırma çabalarında belirgindir. Tersine, küreselleşme, göç veya toplumsal değerlerin değişmesi yoluyla kültürel kimlikteki değişimler, yeni dilsel etkilerin özümsemesi veya genç nesillerin geleneksel diller yerine baskın dilleri benimsemesi nedeniyle dil değişikliğine ve hatta dil kaybına yol açabilmektedir. Dolayısıyla dilin korunması, kültürel kimliğin korunmasıyla derinden iç içe geçmiş durumdadır ve bu durum aşağıdakileri göstermektedir:

- *Kültürel kimlik, nesli tükenmekte olan dilleri koruma ve yeniden canlandırma çabalarını motive etmektedir.*
- *Kültürel kimlikteki değişiklikler, toplumsal değerlerdeki ve etkilerdeki değişimleri yansıtacak şekilde dil değişikliğine veya kaybına yol açabilmektedir* (Kapağan, 2021, s. 49-58).

Dil ve kültür birbirine sınıksıya bağlıdır. Dil, kültürün taşıyıcısı görevini yerine getirmektedir. Dil olmadan kültür bir anlam ifade etmemektedir. Kültür, tarihî bir süreç içerisinde gelişir ve bu kültürü diğer nesillere aktarabilmenin en iyi ve tek yolu dildir. Bu sebeple dil sayesinde kültürün yapısı bozulmaz ve dil, kültürün canlılığını sürekli kılmaktadır (Bakiner Çekin ve Çalışkan, 2020).

Dil, kültürle karmaşık bir şekilde iç içe olduğundan Wenying Jiang için büyük önem taşımaktadır. Jiang, dil ve kültür arasında bir paralellik kurmuş ve onları bir buzdağına benzetmektedir. Jiang'a (2000) göre buzdağının görünen tarafı dili, batık kısmı ise kültürün gizli yönlerini simgelemektedir. Ayrıca Jiang (2000), dilin bedene benzediğini, kültürün ise can damarı olduğunu belirten başka bir benzetme kullanmaktadır. Jiang'a (2000) göre kültür olmadan dil yok olur ve dil olmadan da kültür, şekillenme araçlarından yoksun kalmaktadır. Bu benzetme, Jiang'ın tanımladığı gibi, dil ve kültür arasındaki derin bağlantıyı anlamlı bir şekilde yakalamaktadır (Jiang, 2000, s. 328-334).

Et ve tırnak nasıl birbirinden ayrı düşünülüyorsa dil ve kültür de birbirinden ayrı düşünülemez. Biri olmadan diğeri tek başına herhangi bir anlam ifade etmez. Dil kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı görevini yerine getirmektedir (Göçer, 2014).

Kültür ve dil arasındaki bağlantı oldukça karmaşık ve derinden iç içe geçmiş olup, iletişimin hem özünü hem de yapısını kapsamaktadır. Dil, kültürün her yönü üzerinde derin ve her şeyi kapsayan bir etkiye sahiptir. Üstelik kültürün etkilerini açıkça yansıtmayan herhangi bir dilsel yapıya veya söz varlığına rastlamak mümkün değildir (Yazoğlu, 2005).

Ziya Gökalp'e göre dil, kültürün temel yapı taşıdır ve bu bakış açısına karşı çıkmak zordur. Dil, bir milletin duygu ve düşüncelerinin zengin dokusunu içinde barındıran hem duygu hem de düşüncelerin taşıyıcısı olarak hizmet etmektedir. Bu dil taşıyıcısı, bu hazinelerin bir nesilden diğerine aktarılmasına ve farklı konumlarda

paylaşılmasına olanak tanıyan bir kanal görevi görmektedir. Yazı, konuşulan sesin bulunmadığı bir dil biçimi olsa da bir toplumda kültürün yayılmasında hala önemli bir rol oynamaktadır (Akt. Kaplan, 2010, s. 151).

Dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemezdir. İnsanlar bu dil ve kültür hamuruyla şekillenmektedir. Dil ve kültür, insanın düşüncelerinde merkezi bir role sahiptir. Kültürü oluşturan unsurlar arasında, dil tartışmasız en önemli yapı taşlarından biridir. İnsanlık tarihi boyunca dil, toplulukların yaşamını sürdürmeleri için kritik bir öneme sahip olmuş ve insanların bilgi ve mirasını gelecek nesillere aktarmada daima önemli bir rol oynamaktadır (Sarıtış, 2014).

Çoğu topluluk kendi içinde iletişim kurmak için yeni diller geliştirmiş, bu diller zamanla kendi içinde değişerek alt kültürleri temsil eder hale gelmektedir. Günümüzde bir kişinin hangi kültürden veya alt kültürden geldiğini belirlemede en açık gösterge dildir. Dil, bireyler arası iletişimi güçlendirerek kültürün devamlılığını sağlamaktadır. Kültür, karmaşık ve geniş bir yapıya sahip olup, temelini dilden alır; kültür, dili etkiler ve kendini dil aracılığıyla ifade etmektedir (Bakiner ve Çalışkan, 2020).

İkinci bir dil öğrenirken maruz kalınacak kültürü de en iyi şekilde öğrenmeli ve benimsenmelidir. Çünkü kültüre uyum sağladıkça, kültürel unsurları öğrendikçe öğrenmek istenilen dili daha hızlı ve daha doğru bir şekilde öğrenim olmaktadır (Çakır, 2011).

2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlaması sonucunda savaştan kaçan ilk Suriye göçü Türkiye’ye giriş başlamaktadır. Ülkemize geçici misafir olarak göç eden Suriye vatandaşları bazı kesimleri geçici koruma merkezlerine yerleştirilmektedir. Mülteci göçlerin ülkemize gelişleri çoğaldıkça kamplarda yer kalmayınca şehirlerde Türk vatandaşlarının bulunduğu bölgelerde, mahallelerde yaşamlarını devam ettirmeye çalışmaktadır (Mollaalioğlu, 2020).

Suriye vatandaşları, Türk nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde yaşamaya çalışanlar Türk kültürünü ister istemez öğrenmek durumunda kalmaktadır. Böylelikle Türklerin yoğun olduğu bölgelerde yaşayan geçici koruma altındaki insanlar Türkçeyi daha hızlı bir şekilde öğrenip yaşamlarını daha kolay sürdürebilmektedir (Sezik ve Ağır, 2016). Suriyeli vatandaşların belirli bir kısmı ise geçici koruma merkezlerinde barınmaktadır. Bu bölgelerde yaşayan Suriyeliler kendi dillerini konuşup kendi

kültürlerini yaşamaya devam etmektedir. Doğal olarak geçici koruma merkezlerinde barınan Suriyeliler Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmekte zorluklar çekmektedir (Güngör ve Açıkyer, 2023).

Günümüzde ikinci bir dil veya dilleri öğrenmek kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Teknoloji ve iletişimin bu kadar ilerlemiş olduğu bir dönemde yabancı dil öğretimi konusunda önemi üzerinde durulmaktadır. Dil öğretim araçları çoğalmakta, dil öğretimi yapan kurumlar ve dil öğreticileri sayısında artış olmaktadır. Bu artışlarının en önemli nedenlerinden biri de her geçen gün dil öğrenmenin öneminin artmasıdır. Yabancı dil öğrenmenin bu kadar önemli olduğu ve değer verildiği bir dönemde dil ile beraber kültür aktarımı konusuna da değer verilmesi gerekmektedir. Çünkü biri olmadan diğ erinin varlığı anlamsızdır (Batdı, 2021).

Dil, bireyler arasındaki en özgün ve etkili iletişim aracıdır. Aynı zamanda parçalanmış insan gruplarını birleşik bir ulusa dönüştürme yeteneğine de sahiptir. Dilin gücü kültürün aracı, koruyucusu ve temel bileşeni olma rolünden kaynaklanır. Özünde dil, bir toplumun tarihsel mirasının tamamını kapsar ve varlığının her yönüne nüfuz etmektedir (Kırkılıç ve Sevim, 2012, s. 360).

1.4. KÜLTÜR AKTARIMI

Kültür varlığını mevcut bulunduğu topluma borçludur. Toplumlar kültürlerini dil aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktararak yaşatmaktadır. Dilin her kelimesi, her cümlesi toplumsal kültürün izlerini taşımaktadır. Bir dili öğrenmek ve kullanmak aynı zamanda kültür öğrenmektir. Her kelime, her cümle bir kültür göstergesidir (Özbay, 2002: 116). Dil ve kültür arasındaki ilişkiyi ele aldığımızda yabancı dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimini de içermektedir. Kültür ne olursa olsun öğrenilen dil, kelime ve cümlelerin anlaşılmasını zorlaştıracak veya yaşam boyu öğrenmeyi engellemektedir. Çünkü bir dili gerçek anlamda öğrenmenin şartı o toplumun kültürünü ve değer yargılarını öğrenebilmektir. Bazen bir dildeki tek bir kelime bile bir ülkenin inançları, gelenekleri, davranışları ve kişiler arası ilişkileri, maddi ve manevi kültürü hakkında fikir uyandırabilmektedir (Aksan, 1995: 67). Güvenç'e göre kültür (2002: 14); Toplumun bir üyesi olarak insanın yaşayarak, yaparak, aktararak, öğreterek öğrendiği maddi ve manevi her şeyin karmaşık bütünü olarak tanımlamaktadır. Birey kültürle ilk olarak ailesi aracılığıyla tanışsa da zamanla çevresinin genişlemesiyle bireyin kültürel birikimi de

artmaktadır. Toplum, kültürün nesilden nesile aktarılmasıyla varlığını sürdürmektedir. Bu kültürel aktarım ailede gayri resmi olarak başlar ve eğitim ve öğretim faaliyetleriyle resmi bir nitelik kazanmaktadır. Dolayısıyla eğitim ve öğretimin asıl görevi kültürün aktarımını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır (Özbay, 2002: 116). Dil ve kültür birbirinden ayrılamayacak kadar yakından ilişkili iki kavramdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde sadece dil yapısının öğretilmesi o dilin eksik öğrenilmesine yol açmaktadır. Çünkü dil öğretimi sadece dilin yapısıyla ilgili değildir ve kültür aktarımı olmadan dil öğretimi iletişim sorunları yaratabilmektedir. Günümüzde kültürlerarası etkileşimin arttığı günümüzde, farklı kültürlerden bireylerin kültürel farkındalık kazanmaya devam edebilmeleri, bu farklılıklara saygı göstermeyi öğrenebilmeleri ve daha sağlıklı iletişim kurabilmeleri için yabancı dil öğretiminde kültürel öğretim ve kültürlerarası etkileşim kavramları önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğrenmek, yabancı bir kültürle diyaloga girmek demektir. Yabancı bir dil öğrenirken iki kültür her zaman birbiriyle etkileşim halindedir. Yabancı dil dersleri öğrencilerin hem kendi kültürleriyle hem de yabancı kültürlerle tanıştıkları, iki kültürün benzer ve farklı yönlerini anladıkları ve karşılaştırmalar yaptıkları bir alandır. Bu bağlamda kültürlerarası etkileşim yabancı dil öğretiminin temel amacı olarak kabul edilmektedir. Kültürlerarası iletişim ve anlama amaçlı yabancı dil öğretimi kalıp yargıları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmanın bir yoludur (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013: 367). Eğitim kurumlarında, ilgili malzeme ve ders araçları aracılığıyla, bir toplumun sahip olduğu kültürün temel ve alt öğeleri hem ulusal hem de kültürlerarası dil öğrenme faaliyetleriyle tüm bireylere kazandırılmalıdır (Bayraktar, 2015). Yabancı dil öğretimi, yalnızca hedef dilin dil bilgisi ve kelimelerini öğretmek, temel becerileri kazandırmak değil, aynı zamanda o dilin kültürünü de aktarmaktır. Çünkü yabancı bir dil öğrenmek, beraberinde o dilin kültürünü de getirmektedir. Bireylerin, dilini öğrendikleri ülkenin kültürel özelliklerini de öğrenmeleri, dili daha iyi anlamalarını sağlamaktadır (Biçeryen ve Tuzcu, 2024). Dil ve kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu, dil öğrenirken kültürün de öğrenilmesi gerektiği, dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimi olduğu kabul edilmelidir (Zeyrek, 2020). Yabancı dil öğretim süreçlerinde, kültür aktarımının büyük önem taşıdığı görülmekte, dil öğretim malzemeleri, ders kitapları da o dili konuşan toplumun özelliklerini yansıtarak, o dile ait kültürün taşıyıcılığını yapmaktadır (İşcan ve Yassıtaş, 2018). Yabancılar Türkçe öğretimi, çok kapsamlı bir süreçtir. Bu süreçte dil öğretimi ön planda olsa bile dil öğretim

sürecine dâhil olan birçok faktör vardır. Bu faktörlerden biri ve en önemlisi de kültürdür. Yabancılar Türkçe öğretimi yapılırken dilin gramer özellikleri ile beraber Türk kültürüne ait öğeler de anlatılmalıdır. Türk kültürü Türk dilinin öğretiminde tamamlayıcı niteliktedir (Göçen, 2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür, çeşitli yollar ve araçlar kullanılarak öğretilmektedir. Bu öğretim biçimsel (resmî) ve doğal (gayıresmî) yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Örneğin, sınıf içi etkileşim biçimsel olabilirken, düzenlenen bir gezi sırasında kültür öğretimi daha doğal bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Kültür aktarımı ve öğretiminde öğretmenler, öğrencilerin kültürel farkındalık kazanmalarında en önemli aktörlerden biri olarak görülmektedir (Moralı ve Göçer, 2019). Yabancı öğrencilere yönelik derslerde kültür aktarımının yedi temel amacı şunlardır:

1. *“Öğrencilere, bireylerin kültüre bağlı olarak davranışlar sergileyebileceğini anlamalarında yardımcı olmak.*
2. *Yaş, cinsiyet, sosyal sınıf ve coğrafi konum gibi sosyal değişkenlerin insanların konuşma ve davranışlarını nasıl etkilediğini öğrencilere göstermek.*
3. *Öğrencilerin hedef kültürdeki geleneksel davranışları daha iyi fark etmelerini sağlamak.*
4. *Hedef kültürdeki kelimelerin ve ifadelerin kültürel çağrışımları konusunda öğrencilerin farkındalığını artırmak.*
5. *Öğrencilere hedef kültür hakkında yapılan genellemeleri değerlendirme becerisi kazandırmak.*
6. *Öğrencilere hedef kültür hakkında bilgi edinme becerileri geliştirmek.*
7. *Öğrencilerin hedef kültüre karşı entelektüel bir merak geliştirmelerine ve o kültürle empati kurmalarına yardımcı olmaktır (Tomalin ve Susan, 1993). ”*

Yabancı dil öğretimi sürecinde büyük önem taşıyan kültürel aktarım için yabancı dil derslerinde yabancı dil öğrenenlerin kültürü olarak tanımlayabileceğimiz kaynak kültür ile yabancı dil derslerinde yabancı dil öğrenenlerin kültürü olarak tanımlayabileceğimiz kültür hedef kültürün yer alması gerekmektedir (Ülker, 2007, s. 20). Kaynak kültür, dil öğrenenlerin yaşadıkları çevre aracılığıyla edindikleri doğal kültürdür. Hedef dili ve kültürü öğrendikten sonra birey, onu kaynak dil ve kültürle

karşılaştırarak yeni bir bakış açısı kazanmaktadır. Bu bakış açısının ürünü olarak zamanla ortaya çıkan kültür, ortak kültürdür. Ortak kültür, bireyin kaynak kültürü ile hedef kültürü arasındaki sentezdir (Demir ve Açık, 2011, s. 58). Yabancı bir dil öğrenerek öğrenciler kendi kültürel dünyasının yanı sıra hedef kültürün dünyasına da dalmış olmaktadır. Yabancı dil öğretimi sürecinde amaç öğrencilere hedef dili en iyi şekilde tanıtmak, böylece onların o dil ve kültür hakkında bilgi edinmeleri ve öğrendiklerini kendi dilinizle karşılaştırarak esnek bir bakış açısı kazanmalarınıdır. Kendi kültürüne eleştirel gözle bakan birey, yeni öğrendiği kültür ile kendi kültürü arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları keşfedecek ve yaratılan kültürün farkındalığıyla ortak bir kültür yaratmaktadır. Yabancı dil öğrenmek, dünyayı ve yabancı kültürü anlamak ve bilmek demektir. Yabancı olanı anlamaya ve analiz etmeye çalışmak, öğrencilere zengin bilgi ve yansıma sağlar ve onların dünya vizyonunu genişletmektedir (Tapan, 1995, s. 156).

1.4.1. Kültür Aktarımının Temel İlkeleri

Kültür aktarımının üç unsuru vardır: kaynak kültür, hedef kültür ve paylaşılan kültür. Dil öğretimi, sadece hedef dilin dilbilgisi kurallarını ve kelimeleri öğretmek, temel dil becerilerini kazandırmak değil, bunlarla beraber aynı zamanda o dilin kültürünün de öğretimidir. Yabancı bir dil öğrenen bir insan aynı zamanda yeni bir kültür de öğrendiği için yabancılara Türkçe öğretimi de Türk kültürünün aktarıldığı, anlatılıp yansıtıldığı ve yaşatıldığı ortamlarda gerçekleştirilmelidir (Güneş, 2014). Dili sadece sözcüklere ve dil bilgisi yapılarına bağlı kalarak soyut bir şekilde öğrenmek yeterli değildir. Bir milletin dilini tam anlamıyla konuşabilmek, o milletin kültürünü, kültür farklılığını, yaşam tarzını, hayatla ilgili tasarımlarını gerçek anlamıyla öğrenmek demektir. Çünkü edebiyat metinleri yazıldıkları dilin edebi zevklerini, kültürünü ve toplumsal değerlerini taşımaktadırlar. Böyle düşünüldüğünde yabancı dil öğretiminin bir işlevinin de öğretilen dilin yansıttığı kültürü ve toplumsal değerleri tanıtmak ve kültürler arası iletişimi sağlamak olduğu anlaşılmaktadır (Kudat, 2007:62). Yabancı dil öğretimi sürecinde büyük önem taşıyan kültürün aktarımı için yabancı dil dersleri çerçevesinde yabancı dil öğrenenlerin kültürü olarak tanımlanabilecek bir kaynak kültüre ve hedef kültüre sahip olmak gerekmektedir. Öğrenilen yabancı dilin kültürü olarak tanımlayabileceğimiz unsurlar üzerinde durulması gereken unsurlardır (Ülker, 2007, s. 20). Demir ve Açık (2011) kaynak kültürü, öğrencilerin konuşmalarını, yaşam tarzlarını, düşünme biçimlerini şekillendiren kültür olarak tanımlamaktadır. Yani kaynak kültür; Bir kişinin doğup

büyüdüğü kendi kültürünü temsil etmektedir. Kaynak kültür, yabancı dil öğrenenlerin sınıf ortamına beraberlerinde getirdikleri dil, değer ve inançlar, düşünce biçimi, beslenme alışkanlıkları, giyim tarzı vb.dir. Hedef kültür, Demir ve Açık (2011) tarafından yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yöntemlerle aktarılan kültür olarak tanımlanmakta ve hedef kültürü aktarırken öğrencilerin bir hedef kültür oluşturdukları unutulmamalıdır. Çünkü bireyler değişime direnme eğilimindedir (Demir ve Açık, 2011, s. 58).

Yaşam boyunca özümsemiş benimsenen kaynak kültürün yanı sıra, yeni bir şey öğrenirken edinilen hedef kültür de dirençle karşılaşabilmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde öncelikle evrensel kültürün vurgulanması ve hedef kültürün öğrenenlerin kaynak kültürle karşılaştırma yapabilecek düzeye getirilmesi gerekmektedir. Birey, hedef kültürü öğrenmeden hedef dili tam olarak öğrenemeyeceğinin farkına varırsa, hedef kültüre bakış açısı da değişecektir (Demir ve Açık, 2011, s. 58). Ortak kültür, kaynak kültür ile hedef kültürün buluşması sonrasında zamanla oluşacak kültürdür. Ortak kültür, her bireyin kaynak kültürü ile hedef kültürünün sentezidir (Demir ve Açık, 2011, s. 58). Bir başka deyişle ortak kültürü yaratan yabancı dil öğrenendir. Dolayısıyla her öğrencinin oluşturduğu ortak kültür kişiseldir, çünkü ortak kültürü oluşturan şey, öğrencinin öğrendiği kaynak kültürü ve hedef kültürü yorumlamasıdır.

Türk kültürünü oluşturan unsurlar çok çeşitli ve çok geniş olduğu için yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kültür unsurların ders kitaplarıyla ve ders esnasında aktarılması imkânsızdır. Fakat yabancılara Türkçe öğretimi yapılan derslikler, sınıflar, ortamlar kültürel unsurlarla zenginleştirilmiş bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Eğitim ortamlarının kültürel unsurlarla zenginleştirilmesi ve düzenlenmesi Türkçe öğrenen öğrencilerin aynı zamanda Türk kültürünü de öğrenilmektedir (Yazıcı ve Göçen, 2021).

Eğitim etkinliklerinin kalbi öğretme öğrenme sürecidir. Bu süreç eğitimle ilgili kuramlarla, iletişim yöntemleriyle, çeşitli araç gereçlerle, organizasyonlarla şekillenen planlı bir ortamda meydana gelmektedir (Alkan, 1984, s. 39-40).

Eğitim ortamının öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesinde büyük bir etkisi vardır. Bu ortamdaki her değişken eğitime ya destek olur ya da engel teşkil etmektedir. Sadece mevcut olanlar değil, aynı zamanda bunların düzenlenişi ve görünüşü de öğrenci üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu sebeple, öğretim amaçlarının başarılabilmesi

adına, eğitim üzerindeki etkileri göz önünde bulundurarak kasıtlı olarak tasarlanan çevreler oluşturulmalıdır (Elvan ve Mutlubaş, 2020). İyi yapılandırılmış bir eğitim ortamı aşağıdaki gibidir:

- *Öğrencilerin motivasyonunu artırır ve başarılarını yükseltir.*
- *Öğrencilerin bazı bilgileri farkında olmadan öğrenmelerine ve öğrendiklerini hatırlamalarına yardımcı olur.*
- *Öğrencilere birlikte çalışma alışkanlığı kazandırır ve onları cesaretlendirir.*
- *“Öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımını ve bu etkinliklerden faydalanmalarını teşvik eder. Öğretmenlerin sınıf üzerindeki kontrol ve etkinliklerini artırır” (Kozan ve Emeksever, 2019, s. 1177).*
- *“Öğretim amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir rol oynar” (Memiş, 2016, s. 10).*
- *“Dil öğretim sınıflarında, kültürel unsurların kullanımı öğrencilerin dil öğrenme motivasyonunu artırır. Dil öğrenen bireyler, kendi kültürlerinin dışında farklı kültürlerin de varlığından haberdar olmalıdırlar” (Çakır, 2011, s. 250).*
- *“Dilini öğrendiği kişilerin davranışlarını kendi kültürüne göre değerlendirmemelidir. Dil öğrenen bireyler farklı kültürle karşılaştıklarında bazı çatışmalar olabilir” (Zeyrek, 2020, s. 165).*

1.4.2. Kültür Aktarımının Önemi

Dünya düzeninin gelişmesiyle birlikte ülkeler arası, dolayısıyla insanlar arasındaki etkileşimler artmaktadır. Bu etkileşimin doğal sonucu ise dil öğretiminin giderek önem kazanmasıdır. Bireyin öğrendiği dili daha iyi anlayabilmesi için aynı zamanda dilin geldiği kültürü de anlaması ve öğrenmesi gerekmektedir. Dil ve kültür arasındaki ilişki, dil öğretiminde kültür aktarımını gerekli kılmaktadır. Dil, kültür olmadan anlam kazandığından öğrenilen dil tam olarak anlaşılamaz ve zamanla unutulmaktadır. Yani bireyin bir dile hâkim olabilmesi için öğrendiği dilin hem dilsel yapısına hem de kültürel unsurlarına hâkim olması gerekmektedir. Dil öğrenmek, dilbilgisi kurallarını öğrenmekten daha fazlasıdır. Yabancı dil öğrenmenin en iyi yolu kültür aktarımıdır. Çünkü kültür bir millete ait olan her şeyi kapsamaktadır. Bir dili öğrenmek için o dili konuşan topluluğa ait her şeyi bilmek gerekmektedir (İşcan, 2017, s.

440). Bir dili öğrenen insanlar o dilin kültürel dünyasına dâhil olurlar ve bir kişi o kültüre ne kadar maruz kalırsa o dili o kadar hızlı ve etkili bir şekilde öğrenmektedir. Bir toplumun kültürünü anlamak, o toplumun davranışlarını, o davranışın altında yatan nedenleri, o toplumun inanç ve geleneklerini, yani o toplumun yaşam biçimini anlamak ve anlamak anlamına gelmektedir. Yabancı dil öğretmek, yalnızca hedef dilin gramerini, kelime bilgisini öğretmek ve temel dil becerilerini kazandırmak değil, aynı zamanda o dilin kültürünü de öğretmektir. Dil ve toplum birbirini geliştirip şekillendirdiğinden, bir yabancı dili gerçek anlamda öğrenebilmek, anlayabilmek ve konuşabilmek için insanların o toplum gibi düşünebilmesi gerekmektedir. Bu da dili şekillendiren kültürü anlamakla yapılabilmektedir (Memiş, 2016, s. 605). Yabancılar Türkçe öğretimi, dilin kültürü aktarmadaki rolünden yola çıkarak dil öğretiminin yanı sıra Türk kültürünü de öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu anlamda Türkçe öğrenmek isteyen kişi dolaylı olarak toplumun bir üyesi olacak ve öğrendiği her yeni bilgiyle kendi diline ve kültür dünyasına daha yakından bakacak ve aralarında ilişki kurmaya çalışmaktadır. Hedef dil ve kültürü kendi dilsel ve kültürel yapılarıyla karşılaştırma, açıklama ve değerlendirme olanağına sahip olmaktadır. Bu nedenle Türkçe derslerinde Türkçe öğrenen yabancılar örnekler vermek hem hedef kültürü anlamaları hem de kendi soyadlarını daha derinlemesine kavramaları açısından iyi bir şeydir. Yani kişinin öğrendiği yeni dil ve kültüre karşı yeni bir bakış açısı kazanabilmesi gerekmektedir. Yabancı dil öğrenmek, dünyayı ve yabancı kültürü anlamak ve bilmek demektir. Yabancı olanı anlamaya ve analiz etmeye çalışmak, öğrencilere zengin bilgi ve yansıma sağlar ve onların dünya vizyonunu genişletmektedir (Tapan, 1995, s. 156). Yabancı dil öğrenmenin amacı, kültürel beceriler kazanarak dili anlamak ve konuşmaktır. Bir dilin kurallarını, sözcüklerini ezberleyerek, taklit ederek öğrenebilirsiniz ama nerede, ne zaman, neden, hangi ortamda, hangi bağlamda olduğunu bilmiyorsa dil öğrenimi pek de iyi gitmemektedir. Yeni ve alışılmadık durumlarla karşılaşmak ya da bir yabancıyı anlamak, bireyin dünyaya ilişkin farkındalık düzeyini arttırmaktadır. Toplum yeni kavramları öğrenerek kalıplaşmış düşüncenin ötesine geçebilmektedir (Özil, 1991, s. 99). Yabancı dil öğrencisi, eğer yanlış anlamaları önlemek ve o dilde etkili iletişim kurmak istemekte ise, kavramların anlamlarının yanı sıra o dilin kültürünü de öğrenmelidir (Memiş, 2016, s. 609). Dil öğretiminde kültürün aktarılmaması bazı sorunlara yol açabileceği gibi, kültürler arası farklılıklar da iletişimi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Örneğin Türk kültüründe öpücükler samimiyeti, yakınlığı ve

dostluğu temsil etmektedir. Türkiye'de insanlar birbirlerini selamlarken sıklıkla iki yanaklarından öpüşmektedir. Ancak bu selamlaşma biçimi kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Örneğin Kore'de aynı cinsiyetten iki kişinin birbirini yanaktan öpmesi kabul edilemez. İran ve Arap ülkelerinde ise insanlar yanaktan üç kez öpüşmektedir. Benzer şekilde Arap ülkelerinde iki erkeğin el ele yürümesi normal olsa da Batı ülkelerinde bu durum pek yaygın değildir (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 228). Bu anlamda dilin öğretilmesinin yanı sıra bu dilin kültürünün de öğretilmesi önemlidir. Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında hazırlanan Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi (CEFR) başlıklı belgede sosyokültürel bilgi kriterleri altında belirtilen dillerin öğretilmesiyle kültürel aktarım unsurlarının sağlanması gerekmektedir. Bu unsurlar ana başlıkları ile aşağıdaki gibidir:

1. Günlük yaşam,
2. Yaşam koşulları,
3. Kişiler arası ilişkiler (güç ve dayanışmaya dayanan ilişkileri de içerir),
4. Değerler, inançlar ve tutumlar
5. Beden dili
6. Sosyal gelenekler,
7. Geleneksel davranışlar

Kültür aktarımı, kültürel öğelerin hedef kültürde kullanım sıklığı dikkate alınarak hem hedef kültürü hem de kaynak kültürü tanıtacak, farklı kültürlerin özelliklerini gösterecek şekilde yapılmalıdır. Dil öğrenen birey, hedef dilde, toplumunu ve kültürünü öğrenerek yeterli seviyeye ulaşabilmektedir. Birey toplumu öğrendikçe kendi kültürel bakış açısını geliştirir, tanıdığı yeni kültürü tanıyarak farklılıklara saygı duymayı öğrenir, böylece ön yargıları yıkılır ve yeni kültürlere karşı hoşgörü kazanılmaktadır.

1.4.3. Kültür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi

Toplum tüm bilgi ve deneyimlerini nesilden nesile dil aracılığıyla aktarmaktadır. Bu anlamda dil kültürü taşımaktadır. Toplumsal yaşamın yansıması dildedir. Dilin her kelimesi, cümlesi, jest ve mimikleri o toplumun hayatına dair bilgiler taşımaktadır. Kültür aktarımı, tarihi ve toplumsal gelişim süreci içerisinde oluşan maddi ve manevi değerlerin bu toplumun dili aracılığıyla yeni nesillere aktarılmasıdır. Günümüzde dil öğrenme isteği

ve ihtiyacı arttıkça kültürel aktarım daha da önem kazanmaktadır. Dil öğretimi aynı zamanda kültürel aktarımı da içerdiğinden kültürsüz dil bilimi sağlıklı iletişim için yeterli değildir. Yabancı dil öğrenmek, dünyayı ve yabancı kültürü anlamak ve bilmek demektir. Yabancı olanı anlamaya ve analiz etmeye çalışmak, öğrencilere zengin bilgi ve yansıma sağlar ve onların dünya vizyonunu genişletmektedir (Tapan, 1995, s. 156). Yeni bir dil öğrenmek, dünyadaki farklı toplumların bakış açılarını tanımanın ve onların değer sistemlerini tanıyıp anlamının bir yolu olarak görülmelidir. Çünkü bireylerin davranışlarını anlamının yolu ait oldukları ülkenin dilini öğrenmekten geçmektedir (Melanlıoğlu, 2013, s. 129). Kültürden bağımsız olarak öğrenilen bir dil, kelime öğretiminden başka bir şey olmamaktadır. Bu anlamda yeni bir dil öğrenmek ve ona hakim olmak, o dile ilişkin tam bir kültürel farkındalığa ulaşmayı gerektirmektedir. Yabancılar dil öğretiminde ders kitapları en çok kullanılan kaynaklardır. Günümüzde birçok alternatif öğretim materyali bulunsa da ders kitapları, dil öğretiminin vazgeçilmez bir parçası olarak kalmaya devam etmektedir (Karakaş ve Karaca, 2011). Kılıçkaya (2004) ders kitaplarındaki kültürel içeriği incelemeye alırken, öğrencilerin ihtiyaçları ve öğretmenlerin rollerinin ötesinde dikkat edilmesi gereken başka unsurlar olduğunu belirtmektedir. Her ders kitabının kendine has bir programı olduğunu ve bu örtük programın sosyokültürel etkenler, genellemeler ve kişileri içerebileceğini, bu durumun kültürlerarası iletişimin gelişimini yavaşlatabileceğini ifade eder. Bu nedenle, öğrencilerin bakış açıları, algıları ve ihtiyaçları dikkate alınarak kültürel öğelerin aktarılması önem taşımaktadır (Kılıçkaya, 2004). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kültürel unsurları incelerken belirli ölçütlere dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yazıcı ve Göçen, 2021). Bayram ve Morgan (1994) kitaplardaki kültürel içerikleri çözümlemeleri yapılırken kullanılabilecek 9 farklı başlığı ölçüt olarak önermektedir. Bu başlıklar:

1. *Sosyal Kimlik ve Sosyal Gruplar*
2. *Sosyal Etkileşim*
3. *İnanç ve Davranışlar*
4. *Sosyopolitik Kurumlar*
5. *Toplumsallaşma ve Yaşam Döngüsü*
6. *Ulusal Tarih*
7. *Ulusal Coğrafya*

8. *Ulusal Kültür Mirası*

9. *Örnek kişilikler (stereotipiler) ve Ulusal Kimlik* (Bayram ve Morgan, 1994, s. 51-52).

Yabancılar Türkçe öğretimi yapılırken ve ders kitaplarında kültür aktarımı yapılırken görsel unsurlara önem verilmelidir. Ders kitaplarında resimleme yapılırken hedef kitlenin yaşam biçimi, sosyokültürel ortam ve kültür yapısı gibi etmenlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Ders kitaplarında konular resimlenirken öğrencilerin ulusal kültür yapısından seçmeler yapılmalıdır. Örneğin; mimari, mekân seçimleri, coğrafi yapı, insan tiplerleri, giyim, eğitim, bayram, yiyecek ve içecek gibi. Ders kitaplarında ulusal öğelere değinilirken evrensel öğeler de unutulmamalıdır.

Tablo 1.3. Yabancı Dil Öğretimi Yapılırken Kullanılabilecek Bazı Kültürel Unsurlar (Çakır, 2011)

Müzik	Tarih	Atasözleri
Düğün	Sportif Etkinlikler	Mimikler
Giyim	Önemli Günler	Jestler
Hava şartları	Oyunlar	Radio ve TV Programları
Yiyecek ve içecek	Siyasi Yaşam	Deyimler
Sinema	Tatil Yerleri	Ekonomi
Tiyatro	Evcil Hayvanlar	Müzeler
Edebiyat	Eğitim	Trafik

Dil öğretimi yapılırken ders kitaplarında ve dil öğretme ortamlarında kültürel unsurların varlığına dikkat edilmelidir. Çünkü dil öğretimi sadece dil bilgisi kuralları ve kavram öğretiminden ibaret değildir (Gülden, 2023). Yabancı dil öğretiminde kültür aktarım işlevi kültürel farkındalık ve kültürlerarası iletişim yeteneği olmak üzere iki

grupta toplanabilmektedir. Değişen dünya düzeni ve buna eşlik eden dil öğrenme eğilimi ile birlikte uluslararası ilişkiler giderek gelişmekte, öğretme ve öğrenme sürecinde kültürel farkındalık ve kültürlerarası iletişim yeteneği kavramlarını ortaya çıkarmaktadır. Kültürümüzün, bilgi ve becerilerimizin gelişmesi, çağımızın düşüncesine ayak uydurmak, onu takip etmek veya gelişmesine katkıda bulunmak gibi faktörler, yabancı dil öğretiminde kültür kavramını ve kültürlerarası yaklaşımı zorunlu hale getirmektedir (Aktaş, 2007).

Kültürel Farkındalık: Yabancı dil öğretimi kültürler arası bir yapı ve farklı biliş biçimleri sağladığı için önemlidir. Dil öğrenmek isteyen bireyin mümkün olduğunca bu çok kültürlü yapının içinde kalması, dil ve kültürüyle etkileşim içinde olması gerekmektedir. Öğrenilen dil, kültürden bağımsız olarak henüz tam olarak edinilmemiş veya içselleştirilmemektedir. Çünkü dil, kültürle birlikte anlam taşımaktadır. Dil ve kültür arasındaki bu bütünlük, kültürel farkındalık kavramını da ortaya çıkarmaktadır. Kültürlerarası iletişimin arttığı günümüz dünyasında, farklı kültürlerden insanların bir araya gelerek sağlıklı iletişim kurmaları, benzerlik ve farklılıklarının farkında olmaları ve bu farklılıklara saygı duymayı öğrenmeleri huzurlu ve mutlu bir dünya için önemlidir. Bu bağlamda kültürel farkındalık kavramı daha da önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğretim ortamı farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir ortamdır. Etkili dil öğretimi için bu ortamların hedef ve kaynak kültürler hakkında gerçek bilgiler içermesi ve kültürler arası etkileşime olanak tanıyarak kültürel farkındalık yaratması gerekmektedir. Bu sayede dil öğrenen kişi kendi kültürü ve hedef kültür üzerine düşünecek ve kendi kültürünü objektif bir bakış açısıyla gözlemleme fırsatına sahip olmaktadır. Yabancı dil öğretimi iki farklı kültürün buluştuğu bir ortamdır. Yabancı dil öğrenenler aynı zamanda yeni bir kültür de öğrendiklerinden yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk kültürünün anlatıldığı ve yansıtıldığı bir ortam olmalıdır (Pehlivan, 2007, s. 1). Bir öğrenme ortamında kaynak kültür, hedef kültür kadar önemlidir. Kaynak kültürün göz ardı edildiği bir öğrenme ortamı bireylerin ön yargı geliştirmelerine neden olabilirken, hedef kültürün yanında kaynak kültürün de sunulduğu bir öğrenme ortamında birey yeni kültürü öğrenme, değerlendirme ve öğrenme fırsatına sahip olmaktadır. Dolayısıyla dil öğretiminde kültürel farkındalığa öncelik vermek ve ardından hedef kültürü tanıtmaya geçmek daha doğru olmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için öğrenciler kendi dillerinde nasıl ve hangi durumlarda özür dilediklerini, kendi kültürlerinde diğer kültürlere göre nelerin ayıp

olarak değerlendirildiğini, bu iki kültürdeki doğru ve yanlışın düzeyini öğrenmektedir. Dil, farklı durumlarda topluma, kişilerarası ilişkilerin bahanelere, tekliflere, isteklere veya emirlere nasıl yansıdığına bağlıdır. Bu söz ve eylemlerle ortaya konularak kültürel farkındalığın gerçekleşmesine katkı sağlanmaktadır (Ülker, 2007, s. 3). Dilsel ve kültürel farklılıklara ilişkin bazı temel anlayışlar şu şekilde sunulmaktadır (Özışık, 2004, s. 14) :

- *Dil kelimesi kelimesine tercüme edilemez. Her dilde tek tek kelimelerin ötesinde anlam taşıyan deyimsele ifadeler vardır.*
- *Konuşmacının sesi anlam taşımaktadır. Her dilin farklı vurgu türleri vardır. Benzer şekilde, konuşmacının yüksek veya alçak sesle konuşma derecesi de dilin kendisine ait bir özelliktir.*
- *Her kültürde tabulaşmış konular vardır.*
- *Kişisel ilişkilerde insanlara hitap etme yolları dillere göre farklılık göstermektedir.*

Kültürel farkındalık, bireyin hedef dili öğrenmek için kendi kültürünü hedef dille ilişkilendirebilmesi, benzerlikleri ve farklılıkları görebilmesi, bu sayede farkındalık yaratabilmesidir. Kısaca kültürel farkındalık, yabancı öğrenenlerin kaynak kültüre ve hedef kültüre bakışı ve farkındalık düzeyidir. Öğrencilerin kültürlerarası farkındalığa sahip olabilmeleri için şu becerilere sahip olmaları gerekir:

- *Farklılıkları karşılaştırarak bulma,*
- *Gözlemleyerek tanıma,*
- *Yorumlama,*
- *Hoşgörüyü delme,*
- *Farklılıklara saygı duyma,*
- *Farklılıkları bir kenara bırakmayı öğrenme ve kendi düşünceleri harici dışardan bakmayı öğrenmek (Melanlıoğlu, 2013, s. 130).*

Kültürel farkındalık öğrencileri yalnızca yabancı olan hakkında bilgi edinmeye ve yabancı olanı anlamaya değil, aynı zamanda kendi kültürlerine yeni bir açıdan, farklı bir mesafeden daha nesnel ve bilinçli bakmaya yönlendirmektedir. Başka bir deyişle, kültürlerarası diyalogun ön plana çıktığı yabancı dil öğrenme sürecinden beklenen, öğrencilerin bir yandan yabancı dünyaya yeni edindikleri bilgi ve değerlerle yaklaşmaları, diğer yandan da kendi kültürlerini zenginleştirmeleridir. Kişinin düşüncesini yeni bir

bakış açısıyla kendi dünyasına kaydırarak, esnek ve geniş bir bakış açısıyla farklı değerlendirek kendi dünyasını tanımasıdır (Tapan, 2006, s. 318).

Kültürler Arası İletişim Yetisi: Birey ana dilinde nerede, ne zaman, neyi, nasıl söyleyeceğini bilmektedir. Çünkü o, her bir kelimeyi tek tek değil, bağlamıyla, yani içinde barındırdığı kültürle aşınadır. Dile hâkim olduğu için kendi dilinde ve kültüründe dile bağlı iletişim sorunlarıyla karşılaşması pek olası değildir. Başka bir deyişle, konuşmacının jest ve mimiklerini, sözlerinin ardındaki nedenleri anlamak ekstra bir çaba gerektirmemektedir. Kısacası ileri düzeyde iletişim becerisi, ana dile hâkim olmayı ve sağlıklı iletişim kurabilmeyi gerektirmektedir. Uluslararası etkileşimin önemli ölçüde arttığı günümüz dünyasında, yeni bir dil öğrenmek, iletişim yeteneğinin yanı sıra kültürlerarası iletişim kavramını da ön plana çıkaran kavram ve ifadelerin sözlük anlamının ötesine geçen bir bilgi birikimi gerektirmektedir. Günümüz dünyasında kültürlerarası iletişim; Çok kültürlü ülkelerde olduğu gibi, diğer kültürleri öğrenmeyi ve o kültür içindeki toplumlarla iletişimi kolaylaştırarak, farklı kültürlerden insanların birbirlerini tanımalarına ve iletişim kurmasına olanak tanımaktadır. Yabancı dil öğretim ortamı farklı bilişsel stillerin olduğu çok kültürlü bir ortamdır. Bu ortamla birey yeni bir kültürün kapısını açar ve hedef kültürle tanışmaktadır. Bu açık kapıdan içeri girebilmek için yabancı dil öğrenenlerin o dilin kültürü hakkında iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu gereklilik kültürlerarası iletişim yeteneği kavramını ortaya koymaktadır. Kültürlerarası iletişim becerisine sahip bir birey, kendi kültürü ile hedef kültür arasında bağlantı kurabilecek, öğrendiği yeni dile ve kültürel dünyasına bağlı olarak hayata bakış açısı değişecek; Böylece kendi dillerini ve kültür dünyalarını zenginleştirebileceklerdir. Kültürlerarası iletişim becerisine sahip kişi, kendisinin veya başkalarının kültürünü eleştirel ve analitik bir şekilde anlama becerisine sahiptir ve bireyin kendi bakış açısına ilişkin farkındalığı yüksektir (Melanlıoğlu, 2013, s. 131). Kültürlerarası iletişim yeteneği, öğrencinin yalnızca kültürlerarası bağlamda doğru iletişim kurma yeteneği değil, aynı zamanda başkalarının iletişim kalıplarını ve çıkarımlarını anlama, yani toplumsal bilinçte aktif olarak hareket etme yeteneğidir (Ülker, 2007). Kişinin kendi deneyimlerini yabancı deneyimlerle karşılaştırması, kişinin kültürel farklılıkları keşfetmesine olanak tanımaktadır. Bu, kültürlerarası iletişimin sağlanması yönünde çok önemli bir adımdır (Polat, 1990, s. 70).

1.4.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı

Yabancı dil öğretiminde tek dilin öğretilmesi mümkün değildir. Dil öğretimi o dilin kültürü açısından anlamlıdır. Örneğin yabancı dil öğrenmeye çalışan bir kişi, her milletin psikolojisini ve kültürünü yansıtan atasözleri ve deyimleri bilmiyorsa, dilbilgisi yapılarının tamamını, tüm kelimeleri öğrenmiş olsa bile, o dilde tam anlamıyla akıcı olamamaktadır. Brooks (1986, s. 128), kültürel unsurların aktarılmaması durumunda öğrencinin yabancı dil konuşmasının, kendi kültürel çevresinde gördüğü kavramların farklı ikonlarla sözlü temsilinden başka bir şey olmayacağını savunmaktadır. Özil (1991, s. 99) yabancı dil öğrenmenin amacını, kültürel yeterlilik kazanarak dili anlamak ve konuşmak olarak tanımlamaktadır ve bu bağlamda bir dilin kuralları ve kelimeleri ezberleme ve taklit yoluyla öğrenilebilir ancak bu dildeki kelimeler dil nerede, ne zaman, neden, hangi ortamda öğrenilebilmektedir. Dilin hangi bağlamda kullanılacağı bilinmediği takdirde dil ediniminin ezberden öteye gitmeyeceğini söylemektedir. Her dil kendi kültürel yapısıyla öğrenilir ve bu kültürel yapı içinde o dili konuşan toplumun dünyaya bakış açısı da şekillenmektedir. Demircan'ın (1990, s. 23) dediği gibi her dil, konuşanına farklı bir algı, yorum ve dünya görüşü sunmaktadır. Yabancı ülkeleri anlamak dünya görüşünüzü genişletmektedir. Yalnızca yeni kavramlar ve yeni ifade biçimleri toplumu kalıplaşmış düşünce biçimlerinin ötesine taşıyabilmektedir (Özil, 1991, s. 99) Her kültürün kendisine kimliğini veren kendi dili vardır. Dili kültürün tüm özelliklerini, tarihi ve sosyal birikimlerini içinde barındırmaktadır. Dolayısıyla bir dili öğrenmek o kültürü öğrenmek anlamına gelmektedir (Kramsch, 1993). Bu nedenle bir dilin öğretiminde o dile ait kültürel unsurların aktarımına dikkat etmek gerekmektedir. Ders kitapları, kültür aktarımının önemli unsurlarından biri olan yabancı dil öğretiminin temelidir. Her şeyden önce bu ders kitaplarının hedef dilin kültürünü uygun dilde içermesi ve kültürel açıdan tarafsız etkinlikler sunması gerekmektedir (Okur ve Keskin, 2013, s. 1627). Ders kitaplarının amacı dili öğretmek ve öğrencilerin topluma uyum sağlamasını ve kabul edilmesini sağlamaktır. Hedef kültürün sosyal kabullerine ve normlarına uygun bir sosyal ortamda nasıl davranılması gerektiğini açıklamalıdır. Kurt'un (2010, s. 117) belirttiği gibi: *“Dil öğretiminin doğal olarak kültür aktarımını içerdiği göz önüne alındığında, Türkçe öğretiminde edebi metinlerin ve Türk kültürünü temsil edebilecek metinlerin kullanılması hayati önem taşımaktadır”* (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 235). Yabancı dil olarak Türkçe dersinde kültür aktarımının önemli araçlarından biri olan metin

işlemede öğrencilerin yazı yoluyla yeni düşünme ve yeni yaşama biçimlerini keşfedilmektedir. Öğrencilerin kendi kültürlerini Türk kültürüyle karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü olmayı öğrenmelerine yardımcı olacak etkinliklere yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 235).

1.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Yabancı dil öğrenmek kişilerin sadece repertuarına yeni bir beceri eklemek anlamına gelmemektedir; bilişsel yetenekleri ve beyin fonksiyonlarını önemli ölçüde arttırmaktadır. Dil öğrenme sürecinde beyin, dikkat, hafıza, problem çözme ve çoklu görev yapma gibi becerileri içeren karmaşık faaliyetlerle meşgul olur (Demirel, Erdem, Koç ve Köksal, 2013). Örneğin Edugate yabancı dil yurt dışı eğitim firmasının çalışmaları, dil eğitiminin beyin sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır ve yabancı dil öğrenmenin, kritik zihinsel beceriler de dâhil olmak üzere beyin fonksiyonlarını artırdığını göstermektedir (Edugate, 2023). Bu bilişsel gelişim, yalnızca yaşamın erken evrelerinde değil, aynı zamanda bireyin yaşamı boyunca da çok önemlidir; çünkü dil öğrenmek, beyin fonksiyonlarını geliştirir ve bilişsel yetenekleri arttırmaktadır. Dahası, dil öğrenimi beynin karmaşık yapısında özel bir yere sahiptir; kasları yeni aksan ve nüanslara hâkim olmak için etkili bir şekilde kullanır ve bu da dil ediniminin bilişsel gelişim üzerindeki derin etkisini göstermektedir (Onursal, 2019).

Yabancı dil öğrenmenin faydaları bilişsel gelişimin ötesine geçerek istihdam fırsatlarını ve kariyer olanaklarını önemli ölçüde arttırmaktadır. Yabancı dil bilgisi, kariyer ilerlemesini hızlandırabilir ve iş dünyası da dâhil olmak üzere çeşitli sektörlerde çok sayıda fırsatın kapısını açabilmektedir. Bu özellikle ithalat ve ihracat, akademik kariyerler ve iki dilli veya çok dilli bireylerin yüksek talep gördüğü yurt dışındaki fırsatlar gibi sektörler için geçerli olmaktadır. Dil becerilerinin önemi, Adecco'nun yabancı dil yeterliliği gerektiren Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi için yaptığı iş ilanları gibi, dil becerilerinin iş piyasasında sağladığı rekabet avantajının altını çizen iş ilanlarında açıkça görülmektedir. Yabancı dilde kelime bilgisi, dil bilgisi ve temel konuşma becerileri de dahil olmak üzere güçlü bir temel oluşturmak, bu kariyer avantajlarından yararlanmak için çok önemlidir (Sevdi, 2023). Dahası, yabancı dil öğrenmek kültürel farkındalığın ve küresel anlayışın arttırılmasında etkilidir. Günümüzün çeşitlilik dolu dünyasında, çok kültürlülük ve çok dillilik kavramları her zamankinden daha fazla benimsenmektedir

(Ateş ve Aytekin, 2020). Dil öğrenme sürecine katılmak kaçınılmaz olarak o dille ilişkili kültür hakkında bilgi edinmeye yol açar çünkü dilsel ve kültürel ifadeler derinden iç içe geçmiş durumdadır. Bu maruz kalma, farklı kültürlerin değerleri, inançları, normları, gelenekleri ve iletişim tarzları hakkında bilgi sağlayarak kültürel farkındalığı teşvik etmektedir. Dil ve kültür arasındaki bağlantıyı anlamak, bireylerin küresel çeşitliliği daha derinden takdir etmelerini sağlar, daha kapsayıcı ve empatik bir dünya görüşünü teşvik ederek kişisel ve mesleki yaşamlarını zenginleştirmektedir (Çakır, 2011).

Yabancı bir dil öğrenmek, öncelikle yeni bir dünyaya adım atmak, yeni yerler keşfetmek, yeni insanlar ve kültürlerle tanışmak anlamına gelmektedir. Ayrıca, tanıdık kavramlara ve düşüncelere farklı perspektiflerden bakmak gibi yeni deneyimler sunmaktadır (Yayalı ve Bayyurt, 2011:1). Yabancı bir dil öğrenme, farklı bir kültürü tanımanın ve onu tam anlamıyla anlamının en basit ve en güzel yöntemidir. Küreselleşen dünyada milletler arası etkileşimin neticesinde yabancı dil öğretimi daha çok önem kazanmaktadır. Her bir dilin farklı bir kültüre giden yol olduğu bilinmektedir. Özellikle ülkeler arası yoğun etkileşim, farklı kültürleri de tanımayı, öğrenmeyi bir ihtiyaç haline getirmektedir. Birçok ülke günümüzde uluslararası iletişim, ticaret, turizm ve gelişmiş teknolojiye ötürü çok kültürlü bir yapıyı benimsemektedir (Çakır, 2011). Çok kültürlü bir toplumda çok dilli bir toplum olmak zorundadır. Günümüzde dil öğretimi yapılırken dil bilisi ve gramer öğretiminden çok dilin kültürel aktarımına, öğretimine ağırlık verilmektedir.

Yabancı dil öğrenmenin bireylere sağladığı faydalar şu şekilde sıralanabilir:

- *Dünyayı ve farklı bakış açılarını daha iyi tanıyıp anlamaları, hoşgörü geliştirmeleri,*
- *Kültürel gelişmelerini hızlandırmaları ve diğer kültürler hakkında farkındalık kazanmaları,*
- *Eleştirel ve yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmeleri,*
- *Edebiyat ve sanat alanlarında gerekli terminolojiyi anlayabilme,*
- *Ana dilleri dışındaki dillerde kendilerini ifade edebilme becerisi kazanmaları,*
- *Yurtdışında eğitim görme ve ilgili özgüven, sosyal ve iletişim becerilerini geliştirme,*

- *Yükseköğrenim ve sonrasında akademik başarılar elde etme,*
- *İş bulma imkanlarını artırma,*
- *Yabancı dil bilgisinin sağladığı liderlik yetenekleriyle üst düzey çalışma ortamlarına katkıda bulunma,*
- *Küresel dünyada aktif rol alabilme ve uluslararası arenada öğrenmeye devam eden bireyler olma (İşcan, 2016, s. 29-36).*

İkinci bir dil veya birden fazla dil öğrenmenin bireylere çeşitli açılardan birçok faydası vardır. Yeni bir dil edinmek, bir milletin kültürü, yaşam tarzı, dini, eğitimi, gelenek ve görenekleri hakkında bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda kişinin anlayış ve bakış açısını da zenginleştirmektedir (Çakır, 2011).

Yabancı dil öğrenme yolculuğuna çıkan bireyler, ana dillerinden farklı yeni bir dil ve kültürle karşı karşıya kalmaktadır. Bu girişim hiç de kolay olmamaktadır. Sonuç olarak, pek çok kişi başlangıçta psikolojik bir bariyer oluşturarak kendilerini bu yabancı dili edinemeyeceklerine inandırmaktadır. Sonuç olarak, dil öğretiminin sıkıcı veya zorlayıcı yönlerinin en aza indirilmesini sağlamak eğitmenin sorumluluğundadır. Etkili bir dil öğretimi için yalnızca bir ders kitabına veya dil öğretim materyallerine güvenmek yeterli olmamaktadır (Güzel ve Barın, 2013, s. 235).

1.5.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitapları ve Kültür İlişkisi

Yabancı dil öğrenmek aynı zamanda kişinin hayatını farklı bir bakış açısı ve yeni kültürlerle zenginleştirme süreci olarak da tanımlanabilmektedir Alptekin (2002, s. 58) de benzer bir konuya dikkat çekerek, yabancı dil öğrenmenin aslında yeni bir dünya görüşü ve kültür edinmek anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Dil öğretimi sırasında dili doğru öğrenmek için kültürel faktörlere dikkat etmek gerekmektedir. Asutay (2003) bu duruma vurgu yapmaktadır. Dil ve kültür arasındaki yakın bağ dikkate alındığında, yabancı dil öğrenmenin özünde kültürel bir öğrenme etkinliği olduğunun her zaman unutulmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Memiş (2016, s. 609), yabancı dili doğru bir şekilde öğrenmek isteyen öğrencilerin, öğrenmek istedikleri dilin kültürünü ve o dildeki kelimelerin anlamlarını da öğrenmeleri gerektiğine inanmaktadır. Zeyrek (2020, s. 167) kültürün dil üzerindeki önemli etkisine vurgu yaparak dilin kültürle iç içe olduğunu, kültürün dil aracılığıyla kuşakları birbirine bağladığını, aynı zamanda dil ve kültürün Kültürleşmenin bireylerin yaşamdaki rolü üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu ileri

sürmektedir. Öğretim planlarında ve ders kitaplarında dil ve kültür arasındaki ilişkiye daha fazla odaklanacak düzenlemelerin yapılması gerektiğine inanmaktadır.

Demir ve Açık (2011), yabancı dil öğrenmenin yalnızca başka bir dildeki eşdeğer kelimeleri öğrenmek anlamına gelmediğini, kişisel olarak yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda hedef dilin kültürünü öğrenmek anlamına geldiğini savunmaktadır (Demir ve Açık, 2011, s. 55). Benzer bir noktaya değinen Memiş (2016) yabancı dil öğretiminin yalnızca öğretilen dilin gramer kurallarını, sözcük dağarcığını ve dil becerilerini kazandırmakla sınırlı olmadığını, yabancı dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimini de kapsadığını savunmaktadır (Memiş, 2016, s. 605). Öğretilen dili konuşan toplumun hayata bakışını, gelenek ve göreneklerini içermektedir. Yabancı dil öğreniminde kültürleşmenin önemine dikkat çeken Ülker (2007), yabancı dil öğreniminde hedef dilin kültürünü öğrenmenin son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır (Ülker, 2007, s. 2). Dil öğrenmesinin hedef dilin kültürünü öğrenmeden eksik olacağını vurgulamakta ve yabancı dil öğrenenlerin iletişimde zorluk çekeceğini ve kendilerini ifade etmekte zorluk çekeceğini söylemektedir çünkü öğrenmezseniz herhangi bir ortamda ne söyleyeceklerini bilemez duruma geleceklerdir.

Güneş'e (2014) göre dil öğrenenler için toplumsal kültürü anlamak son derece önemlidir, çünkü kültür, toplumun değerlerinin, estetik duygu ve düşüncelerinin, kısacası toplumu toplum yapan kavramların toplamıdır (Güneş, 2014, s. 125). Öyle görünmektedir ki bireylerin kültürünü bilmeden bu topluma uyum sağlayamayacakları görülmektedir. Dil öğretimi sırasında öğrencileri kültürel açıdan bilinçlendirmenin önemine vurgu yapan Zeyrek (2020), yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda yeni bir kültür öğrenmek anlamına geldiğini ve dilini gözlemlemenin dil ve kültürü dikkatle birleştirdiğini ve sürekli olarak arasında birlik sağladığını belirtmektedir (Zeyrek, 2020, s. 176). Bununla birlikte yabancı dil öğretiminde öğretmen ve öğrenenler açısından bağlam vurgusunun çok önemli olduğunu göstermektedir. Dil öğretimi sürecinde kültürün önemine dikkat çeken Çakır (2011), yabancı dil öğrenme sürecinde öğrenenlerin hedef dilin kültürünü tanımasının çok önemli olduğuna ve öğrenenlerin bunu bilmesi gerektiğine inanmaktadır (Çakır, 2011, s. 251). Ama aynı zamanda hedef kültürün ne tür davranışlar ve iletişim kalıplarını içerdiğini, kısacası hedef kültürü anlamaları, kültürün dinamik yapısını da analiz etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Ders kitapları hedef dilin kültürünü aktarmanın temel yoludur. Ders kitapları eğitim sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Şahin ve Yıldırım'a (1999) göre ders kitapları, öğrencilerin istenilen kazanımlara ulaşmasında kullanılan temel materyallerden biridir ve çoğu zaman kullanılan tek öğretim materyalidir (Şahin ve Yıldırım, 1999, s. 53). Kolaç (2003) ders kitaplarının öğretim süreci açısından neden son derece önemli olduğunu açıklamaktadır. Ders kitapları, geliştirilen diğer teknoloji ders materyallerinden bağımsız olarak hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin kullandığı temel materyallerdir; çünkü öğrenenlere programlı, hiyerarşik ve organize bir şekilde bilgi ve istenilen çıktıları sağlamaktadır. Tapan'a (1990) göre yabancı dil öğrenenlere kültür aktarımında kullanılabilecek en temel araçlardan biri ders kitaplarıdır (Tapan, 1990, s. 60). Ders kitapları ve kitaplardaki metinler, öğrencilerin hedef kültür hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olacak, öğrencilerin kendi kültürlerini hedef kültürle karşılaştırmalarına yardımcı olacak ve öğrencilere o kültür hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır. Yabancı dil öğretiminde ders kitaplarının konumuna vurgu yapan Bayraktar (2015) Dünyada yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan materyallerin ders kitapları olduğu ortaya çıkmaktadır (Bayraktar, 2015, s. 1). Dil ve kültürün birbirini yakından etkileyen ilişkisi bağlamında, yabancı dil öğretim sürecinde kullanılan ders kitaplarında öğrenene kazandırılan kültürel unsurların niteliği oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Jiang'a (2000) göre bu durumdan hareketle farklı ülkelerden ve dolayısıyla farklı kültürlerden insanlar aynı dilde aynı kelimeye farklı anlamlar yükleyebilmektedir (Jiang, 2000, s. 329). Kültürleri farklı öğle yemeği türlerine sahip iki farklı ülkenin insanları, öğle yemeği denince farklı yemekleri kast edecekleri için, kendi kültürlerini bilmeden hangi yemekten bahsettiklerini anlamak zor olmaktadır. Bu durum kültür ve dil arasındaki ilişkideki yakınlığı ve örtüşmeyi ortaya koymaktadır. Sever'e göre (Kramsch, 1993, aktaran 2019) dil öğrenmek aynı zamanda o dilin geldiği toplumun kültürünü de öğrenmek anlamına gelmektedir, çünkü dilin kimlik kodlarının, sosyal ve tarihsel birikiminin pek çok izi vardır (Kramsch, 1993, aktaran 2019, s.10).

Dilin ait olduğu toplum, Vahapoğlu'na (2009) göre nitelikli bir ders kitabının en önemli özelliği öğretmenin ve öğrencinin ilgisini çekmesi, öğretmenin ve öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamasıdır (Vahapoğlu, 2009, s. 135). Bu nedenle rehber seçimi çok önemli hale gelmektedir. Polat (1990) ise ders kitaplarında dil öğrenenlerin günlük sosyal ihtiyaçlarının, okuldaki ders kitaplarında ise öğrencilerin kültürel ve sosyal

ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Polat, 1990, s. 74). Yabancı dil öğrenme sürecinde hedef dile ait kültürel unsurların özenle seçilip dil öğrenen kişiye sunulması gerekmektedir.

Aslan'a (2008) göre ders kitaplarında kültürel unsurlar öğrencilere aktarılırken bile bu kültürel unsurların belirli bir sıra ve programa göre aktarılması önemlidir (Aslan, 2008, s. 188). Aktarılan unsurların tanıtıcı olması, ihtiyaçları karşılaması ve düzenli olarak kullanılması gerekmektedir. Ders kitaplarında kültürel unsurlara yer verilmesinin önemli nedenlerinden biri de öğrencilerin hedef dile yönelik ön yargılarından kurtulabilmeleridir. Keskin (2010) bu duruma vurgu yapmaktadır. Yabancı dil ders kitaplarında kültürel öğeler içeren metinlerle karşılaşan dil öğrenenler, hedef kültürün birçok unsurunu öğrenerek kendilerini hedef kültüre daha yakın hissedebilecek ve daha önce sahip oldukları önyargılardan kurtulabileceklerdir. Bu nedenle ders kitaplarında dil öğrenenlere sunulan materyallere dikkat edilmesi, sağlanan kültürel materyallerin istenilen kalitede olmasını sağlayacak şekilde dikkatli ve dikkatli bir şekilde seçilmesi gerekmektedir. Gülle (2019) ders kitaplarında aktarılan kültürel unsurların niteliğinin önemine dikkat çekerek ders kitaplarının yabancı dil öğrenme konusunda önyargı oluşturmaması gerektiğini vurgulamaktadır (Gülle, 2019, s. 22). Kitapta yer alan kültürel öğelerin, öğrenenin kaynak diline, hedef diline ve hatta küresel kültürüne ilişkin olumsuz yargılar içermemesi çok önemlidir. Bu duruma dikkat çeken Okur ve Keskin (2013) ders materyallerinin hem hedef dile ait unsurları hem de küresel kültür unsurlarını içermesi gerektiğini belirtirken, öğrenenlerin hedef kültür ile dünya kültürünü karşılaştırabilmelerinin önemini vurgulamaktadır (Okur ve Keskin, 2013, s. 1624). Ders kitaplarının içerdği kültür ve kültürel unsurlar kötü bir izlenim bırakmamalıdır. Okul ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların olumsuz izlenim bırakmayacak unsurlar içermesi gerektiğine inanan akır'a (2011) göre önemli noktalardan biri de her kültürün unutulmaması gereken bir husustur (akır, 2011, s. 250). Altınok'a göre (2020), insanların birçok nedenden dolayı yabancı dil öğrenmeye motive oldukları ancak bunlardan en önemlisinin hedef dile olan ilgi ve ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır (Altınok, 2020, s. 232). Dil öğrenmek isteyen kişilerin ilgi ve ihtiyaçlarını artıran faktörlerden biri de ders kitaplarında sıklıkla kullanılan kültürel unsurlardır. Bu faktörler öğrencilerin hedef dilin kültürüne daha fazla ilgi duymasını ve dolayısıyla öğrenme motivasyonlarının artmasını sağlayabilmektedir. Bu, öğrencilerin dil öğrenme sürecine

daha bilinçli ve katılımcı bir şekilde yaklaşımlarına yardımcı olabilmektedir. Bu nedenle ders kitaplarında kültürel unsurların varlığı, dil öğrenmeye olan ilgiyi artırmak ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek için önemli bir araç olabilmektedir. Ders kitaplarında kültürel unsurlara günlük olaylarla ve sosyal hayatla uyumlu bir şekilde yer verildiğinde, yabancı dil öğrenmek isteyen dil öğrenenlerin ilgisi ve ihtiyacı artacak ve öğrenme daha etkili olmaktadır. Çetinkaya (2018) ders kitaplarını dil ve kültür tanıtım araçlarına benzeterek, Türk kültürünün dünya çapında yabancı dil gibi Türkçe ders kitapları aracılığıyla tanıtıldığını ve dil öğrenenlerin ilgisini çektiğini vurgulamaktadır (Çetinkaya, 2018, s. 2). Dil öğretiminde dört temel becerinin etkili bir şekilde kullanılması önemli olsa da dil öğrenimini destekleyecek başka beceriler de vardır. Demirkan ve Başkan (2016), yabancı dil öğretiminde önemli beceriler dil-kültür ilişkileri bağlamında değerlendirildiğinde dört temel dil becerisine ek olarak beşinci becerinin kültürel öğeleri öğrenmeyi ve öğrenmeyi içerdiğini belirtmektedir (Demirkan ve Başkan, 2016, s. 138). Etkili dil öğreniminin sadece kelime öğretmek ve cümle kalıplarını ezberlemekle sınırlı kalmamasının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ders kitapları yabancı dil öğretiminde temel materyallerdir ve dört temel dil becerisinin yanı sıra kültürel ve iletişim becerilerini de içermelidir. Bu duruma değinen Çakır (2011), yabancı dil öğretimi sürecinde bireylerin sahip olması gereken becerilerin bulunduğu ve bunların en önemlilerinin dil yeteneği, iletişim yeteneği ve iletişim yeteneği olduğuna inanmaktadır (Çakır, 2011, s. 250). Tapan'a (1995) göre yeni bir dil öğrenmek aynı zamanda yeni bir dünyanın kapısını açmak anlamına da gelir ve yeni bir dil öğrenmek, öğrenene hedef dilin düşünme sistemini açabilmektedir (Tapan, 1995, s. 156). Yabancı dil öğretiminde ders kitapları çok önemli bir yere sahiptir.

Ders kitapları, öğrencilere hedef dilin kültürünü öğrenmede rehberlik edebilir ve yabancı dil öğretmenlerinin hedef dilin kültürel unsurlarına ilişkin bilgilerindeki boşlukları doldurmada öğretmenler için tamamlayıcı bir rol oynayabilmektedir. Alanında uzman kişiler tarafından yazılan ders kitapları, dersin öğretilmesinde güvenilir temel olabilmektedir. Ders kitapları dil öğretimi açısından oldukça önemli belgelerdir ve kaliteli bir dil öğretiminin sağlanabilmesi için mutlaka kültürel öğeler içermesi gerekmektedir. Ders kitaplarının kültürel öğelere uygun şekilde yer vermemesi öğrenme açısından istenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir.

1.5.2. Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi

Türkiye’de yabancı dil öğretiminin geçmişine bakıldığında, Türklerin tarihte çeşitli kültürlerle iletişim kurduğu ve bu kültürlerin dillerinden etkilendiği görülmektedir. 955 yılında İslam dininin benimsenmesi ile Arapça, Türk kültür ve medeniyetine girmiştir. Selçuklu döneminde (1040-1157, 1077-1308) Farsça devlet ve edebiyat dili, Arapça ise bilim ve din dili olarak öğretilmektedir.

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı İmparatorluğu’nda Batılılaşma hareketleri çerçevesinde modernleşme çalışmaları hızlanmış, yeni okulların açılması ve eğitimde yenilikler ön plana çıkmaktadır. Tanzimat Fermanı sonrası orta dereceli okulların programlarına yabancı dil dersleri eklenmiş, bu dönemde yabancı dil öğrenimi ve öğretimi önem kazanmaktadır. Bu süreçte yabancı dil öğretimi ilk olarak yabancılar tarafından kurulan okullarda başlamaktadır.

Özellikle İstanbul’da yüksek düzeyde yabancı dil öğretimi verecek ve devletin sivil kadro ihtiyacını karşılayacak bir okul açılması için çalışmalar yoğunlaşmış, bu çerçevede 1868’de Galatasaray Sultanisi adıyla Fransızca eğitime başlayan bir okul kurulmaktadır (Demirel, 2013). Yukarıda yazılanlardan da anlaşılacağı üzere batılılaşma ile beraber okullaşma, okullaşma ile beraberde yabancı dil öğretimi gelişmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ne zaman başladığı tarihi süreçte kesin olarak bilinmemektedir. Fakat bazı tarihi belgelere göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Uygurlar döneminde başladığı kabul edilmektedir. Uygurlar döneminden önceki dönemlerde Türkçenin öğretime dair kesin kanıtlar bulunmamaktadır. “İlk ve orta çağ boyunca Türkçenin sistemli bir biçimde öğretilip öğretilmediği konusunda açık ve kesin bilgiler bulunmamaktadır” (Biçer, 2012, 107-133).

Türk dilinin ilk yazılı belgeleri olarak, 7. yüzyılda yazılan Çoyren yazıtlarının öncesinde, II. Göktürk Kağanlığı döneminde taşa hak edilen Költigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk Kitabeleri bulunmaktadır. Bu kitabeler, Türk dilinin 8. yüzyıldan itibaren yazı ve bilim dili olarak kullanıldığını ve binlerce yıldır var olan Türkçenin bu süreç içerisinde hem ana dili hem de yabancı dil olarak öğretilmesinin doğal bir gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır (Güzel ve Barın, 2013:19).

1.5.3. Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi

Çocuklara yabancı dil öğretmek, aşamalı olarak gerçekleşen ve odaklanılan bir öğrenme ve dil gelişimi sürecinin ardından bireylerin dil becerilerini kazanmasıyla sonuçlanan kapsamlı bir öğretim sürecini gerektirmektedir. Bu bölümde yabancı dil öğrenme sürecini etkileyen faktörler ve bu sürecin nasıl gerçekleştiğine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Yabancı dil öğretiminin temel amacı dört temel beceriyi kapsayacak şekilde öğretilen dilin etkili kullanımını sağlamaktır. Bunun için öncelikle dilin öğrenilme amacının ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir (Başkan, 1983: 145). Dil öğretim sürecine başlamadan önce dil öğretim sürecine dâhil olan bireylerin ihtiyaçlarını analiz eden araştırmalar yapılması, dil öğretmenlerinin anlamlı süreçler ve hedeflenen materyaller tasarlamasına yardımcı olmaktadır. Yol haritası ihtiyaç analizi sonrasında belirlenmektedir. Bireylerin tüm dil becerilerine hitap eden, son derece işlevsel ve uzun vadeli bir dil öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Diller arası geçişler de bu konuda önemli bir yere sahiptir. Öğrenme düzenli ve işlevsel olmalıdır; Ana dillerinden edindikleri dile, düşünme biçimlerine, kültüre ve duygulara ilişkin beceri ve etkinlikleri, öğrendikleri dile aktarabilmelerine bağlıdır (Bayyurt, 2009: 30). Her bireyin yabancı dil öğrenme hedefleri farklı olabilir ancak tüm bu farklılıkların ortak bir amaca hizmet ettiği varsayılırsa, bazı kişilerde dil öğrenme ihtiyacı ortak nedenlere bağlanabilmektedir. Vahapoğlu (2009) bunları “*Yurt dışına ağırlıklı olarak eğitim amaçlı gitmek, seyahat etmenin rahatlığını yaşamak, yaşadığımız dünyayı anlamak, teknolojiden yararlanmak, farklı kültürleri ifade etme ve öğrenme yeteneğinizi geliştirmek*” şeklinde tanımlamaktadır (Vahapoğlu, 2009, s. 4-11). Çalışmamızın hedef kitlesi Suriyeli çocuklar olduğundan, üst düzey hedeflerden ziyade eğitim ve öğretim sürecine aktif katılımın gerekliliğini vurgulamak önemlidir. Bu ihtiyacı karşılamak için bireylerin temel ihtiyaçlarından bazıları, bu ihtiyacı karşılamak için kendilerini ifade edebilme, okuma ve anlama becerilerini geliştirebilme, arkadaş edinebilme, kendi kültürünü aktarabilme ve yaşadığı toplumu anlayabilme olarak tanımlanabilmektedir. Araştırmalar incelendiğinde, erken yaşlardan itibaren yabancı dil öğrenmenin, ilerleyen yaşlarda akademik ve yaşam becerileri açısından bireysel başarı için önemli bir kriter olarak kabul edildiği görülmektedir. Dil öğretim sürecinin bir diğer aşaması, yabancı dil öğretimini etkileyen faktörlere ilişkin bireyin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.

Motivasyon

Öğrenci motivasyonunu ikiye ayrılmaktadır; içsel motivasyon ve dışsal motivasyon.

- *İçsel motivasyon, hedef dilin kültürünü öğrenmek ve oradaki insanlarla iletişim kurmak amacıyla yabancı dil öğrenme isteği gibi kişinin içinden gelen motivasyondur. Ayrıca belirli faydalara ulaşmak için belirli dürtülerle öğrenme isteği yaratan motivasyona da dışsal motivasyon adı verilmektedir Dil öğrenen çocukların, yaşadıkları toplumun kültürel değerleri ve günlük yaşamıyla tanıştırılması da içsel motivasyon oluşturacak şekilde dil öğrenme ihtiyacını tetikleyen bir faktör olarak değerlendirilebilmektedir.*
- *Dışsal motivasyona bir örnek, göçmen çocukların akranlarının dil ve eğitim seviyesine ulaşma konusunda motive olmaları nedeniyle öğrenme arzusudur. Bu durumun göçmen çocukların eğitime katılımını artırması beklenmektedir (Köksal, 2014: 65-80).*

Hedef Dile Karşı Tutum

Çocuklar genellikle olay ve durumlardan çabuk etkilenmektedir. Ülkemizde göçmen çocukların yaşadığı acı sorunların en büyük sorumluluğu öğretmenlere düşmektedir. Akran eğitimini ve sınıfa katılımı sağlayacak etkinlik ve önlemler, ortak yaşam alanı oluşturma ve bu yaşam alanına ait olma duygusunu oluşturma açısından önemlidir. Bu yaklaşım çocuğun olumsuz tutumunu olumluya dönüştürecek şekilde planlanmalıdır. Ayrıca olumlu bir tutumun güçlendirilmesi de önemlidir.

Zekâ

Öğrencilerin zekâ düzeyi ve türü farklılık gösterebilmektedir. Zekanın pek çok farklı tanımı olmakla birlikte Gardner'ın çoklu zekâ kuramı sayesinde daha geniş bir anlam kazanmaktadır (Köksal, 2014: 65-80). Bu çocukların sınıf içi etkinliklerde aktif olmalarını sağlamak ve her çocuğun özgüvenini artırmak için öğretmenlerin, onların becerilerini keşfetmelerine ve dersleri uygulamalarına yardımcı olacak etkinlikler tasarlamaları gerekir, bu aynı zamanda dil öğrenimine de katkıda bulunmaktadır.

Gelişim Düzeyi

Köksal (2014) öğrencilerin gelişim aşamalarındaki farklılıklara ilişkin şu yorumu yapmaktadır: "*Bilişsel/zihinsel, fiziksel, sosyal gelişim düzeyi toplum, duygular, kişilik ve dil farklı olabilmektedir*" (Köksal, 2014, s. 65-80). Bireysel farklılıklar dil öğretim sürecini etkileyen önemli bir kriterdir. Bu kriterler dikkate alınarak dokümantasyon hazırlanmalı ve sürekli eğitim planlanmalıdır.

Öğrenme Üslupları

Öğrencilerin öğrenme stilleri büyük farklılıklar göstermektedir. Bazı öğrenciler tümünden gelişim yöntemleri ve bazı tüme varımsal yöntemleri kafalarında daha kolay anladıklarını fark etmektedir. Öğretmen çocuğun öğrenme stili hakkında fikir sahibi olmalı, çocuğun hazırbulunuşluğunu dikkate almalı ve öğretim sürecini bu bağlamda tasarlamalıdır. Yine bazı stiller, sol beyin baskın ve sağ beyin baskın olarak sınıflandırılabilir. Sol beyinli öğrenciler analitik olarak öğrenirken, sağ beyinli öğrenciler bütünsel olarak öğrenmektedir. Sol beyin öğrencileri dilsel, sağ beyin öğrencileri ise dijitaldir (Köksal, 2014: 65-80). Öğretmenler öğrencilerin öğrenme stillerini dikkate alarak sınıf içi etkinlikler hazırlamalıdır.

Yaş

Shin (2014) küçük yaşlardan itibaren dil öğretir; Onları çok erken dil öğrenenler ve erken dil öğrenenler olarak sınıflandırmaktadır (Shin, 2014, s. 550-567). Erken dil öğrenenler için yaş aralığı 7 yaş ve altıdır. Dili erken yaşta öğrenenler için belirtilen yaş aralığı 5 ila 12 yaş arasındadır (Bekleyen, 2016: 2). Bu tanımlara bakıldığında göçmen çocukların her iki sınıflandırmayı da karşıladığı görülmektedir. Burada hedeflenen dil öğretim süreçleri, PIKTES projesi çerçevesinde Türkçe öğrenen göçmen çocuklara yönelik ilköğretimin birinci ve ikinci düzeylerini kapsamaktadır.

Yöntem

Yaş ve bireysel farklılıklara bağlı olarak öğrencilerin görsel zekâlarında veya işitsel zekâlarında farklılıklar olabilmektedir. Bazı öğrenciler bilgiyi görsel olarak özümseyebilir, bazıları ise işitsel olarak özümseyebilmektedir. Ancak bu yaşta öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri hem zekâyı kapsayacak hem de tüm dil becerilerini

kapsayacak şekilde planlamasının dil öğretim sürecine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Üstbilişsel stratejilerin kullanılması

Üstbilişsel stratejiler, öğrencilerin kendi öğrenmelerini planlamasını, izlemesini ve değerlendirmesini içermektedir. Öğrenecekleri dili, nasıl ve hangi amaçla ne zaman ve nerede öğreneceklerini, ne kadar zaman harcayacaklarını planlanmaktadır. Öğrencilerin öğrenme sürecindeki eksikliklerini veya hatalarını tespit ettikten sonra öğrenmelerini yeniden düzenlemeleri ve kendilerini değerlendirmeleri önemlidir (Köksal, 2014: 65-80). Öğrenme süreci her bireyin kişisel sorumluluğundadır ancak öğretmenlerin dil öğretimi sırasında bilişsel stratejileri harekete geçirecek etkinlikler tasarlaması önemlidir. Ayrıca ailenin ve dil öğrenenlerin dili aktif olarak kullanabilecekleri ve dil becerilerini geliştirebilecekleri bir ortamın önemi de göz ardı edilememektedir. Dil öğrenenlerin hedef dili öğrenme sürecine aktif katılımı, yaşam becerilerinin geliştirilmesi, dili olduğu gibi yaşayarak öğrenmesi ve göreve dayalı öğrenme, dil öğrenme planlarında yer alması gereken öğretim yöntemlerinden olmalıdır.

1.6.TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNİN TARİHÇESİ

Küreselleşme bağlamında sınırlar küçüldükçe ülkeler arasındaki etkileşimler artmaktadır. Her ne sebeple olursa olsun hayatlarının bir kısmını veya tamamını farklı ülkelerde yaşamayı tercih edebilirler veya savaş veya doğal afetler nedeniyle başka ülkelerde yaşamak zorunda kalabilmektedir. Bu ilgiler veya yükümlülükler, farklı yabancı dilleri ve dolayısıyla farklı kültürleri öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bazen bir ülkenin uluslararası tanınırlığı, farklı toplumlardan insanların o ülkeye olan ilgi ve merakını çeker ve diğer toplumlardan insanlar sırf ilgi ve meraklarını gidermek için yabancı dil öğrenmeyi tercih edebilmektedir. Türk dili çok geniş bir coğrafyaya yayılmaktadır. Türkçe birçok nedenden dolayı insanların yabancı dil olarak öğrenmeyi sevdiği dillerden biri olma konusunda köklü bir geçmişe sahiptir. Günümüz dünyasında ikinci yabancı dil büyük önem kazanmaktadır. İnsanlar hangi alanda çalışmakta olursa olsun, bir yabancı dil, hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacı duymaktadırlar. Yabancı dil bilmenin artık bir ayrıcalık değil, herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde, yabancı dil öğretiminin önemi de artmaktadır (Göçer, 2009: 28).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesini hızlandıran faktörlerden biri de Suriye'deki iç savaş, Arap Baharı ve bunun sonucunda Suriye, Irak, Afganistan vb. ülkelerde yaşanan krizlerdir. Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan göçmenler, Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmekle yükümlüdür. Küresel ekonomide yaşanan son gelişmeler Türkiye'yi lider konuma taşımaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak yabancıların Türkçeye ilgisi artmaya başlamaktadır. Yabancılar Türkçe öğretimi giderek önem kazanmakta ve üniversitelerin bu alandaki araştırmaları artmaktadır. Ayrıca yabancılar Türkçeyi akademik, siyaset, ticaret, turizm vb. amaçlarla da kullanabilmektedir. Kendi ihtiyaçları için öğrenmek istemeleri de dikkatlerini Türkçe öğretime odaklamalarına neden olmaktadır (Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012: 74).

Türkçe yurt içi ve yurt dışında çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yabancı dil olarak öğretilmektedir. Yabancılar Türkçe öğreten başlıca kuruluşlar şunlardır: Akademiler, enstitüler, dernekler, kuruluşlar, kolejler, kültür merkezleri, özel sınıflar, elçi baroları, Türk merkezleri ve üniversite merkezlerinde kurulan TÖMER'dir (Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012). Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı, Türk dilinin ve Türk kültürünün yurtdışındaki yabancılar tanıtılması ve öğretilmesi alanında önemli faaliyetler yürütmektedir. Yurt içinde ise Ankara TÖMER'in de aralarında bulunduğu üniversitelerde kurulan TÖMER (Türkçe Eğitim Merkezi) ve DİLMER (Dil Merkezi) aracılığıyla yabancı öğrencilere Türk ve Türk kültürü tanıtılmaktadır. Üniversitelerdeki akademisyenlerin yaptığı derinlemesine araştırma ve çalışmalarla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki boşluklar giderilmiş, Türkçenin dünya dili olarak tanıtımı ve öğretimi daha başarılı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Türkçenin akademik olarak yabancı dil öğretimi 11. yüzyıla dayanmaktadır. Kaşgarlı Mahmut, Türkçenin Arapça ve diğer dillerden aşağı olmadığını kanıtlamak ve Türkçeyi bilmeyenler için öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla "*Divanü Lugâti't-Türk*" adlı eseri yazmaktadır (Ungan, 2006). Bu eser, Türkçe öğretimi konusunda yazılmış ilk eser olması açısından büyük bir öneme sahiptir. Türkçe öğretime dair bu eserden önce herhangi bir yazılı kaynağın olmadığı belirlenmektedir. Kaşgarlı Mahmut eserini, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla kaleme almıştır ve eseri, dil öğretiminin yanı sıra birçok bilim dalında da bugüne değerli bilgiler sunmaktadır. Akyüz'e (2001) göre "*Kaşgarlı Mahmut, Türk dilinin incelikleri üzerine olduğu kadar Türk tarihi ve coğrafyası hakkında da çok önemli ve değerli bilgiler*

vermektedir" (Akyüz, 2001:70). Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihi, aşağıdaki başlıklarda ele alınmaktadır.

1.6.1. Göktürk Öncesi ve Göktürk Döneminde Yabancılar Türkçe Öğretimi

Biçer'e göre (2012), Göktürkler döneminde Çinliler ile yoğun ticari ve diplomatik ilişkiler bulunduğu için kültürel alışveriş kaçınılmaz olmaktadır. Orhun yazıtlarında, Türkçenin yabancılar tarafından öğrenildiğine dair izler bulunmaktadır. Başta Çinliler olmak üzere, Tibet, Soğd ve Bizans gibi Türklerle ilişkide bulunan milletler arasında Türkçeyi öğrenenler olduğu kesindir. Türklerin kendi dönemlerinde birçok devletle diplomatik ilişkiler kurmuş olması, bu dillerin öğrenilmesini doğal kılmaktadır. Özellikle Orhun yazıtlarında belirtilen, Çinli elçilerin sık sık Türk ülkesine ziyaretleri ve Çin'in Türklerle kurduğu yakın siyasi, ticari ve ekonomik ilişkiler, Çin'de Türkçe bilen kişilerin varlığını destekler niteliktedir (Biçer, 2012:107).

1.6.2. Uygurlar Döneminde Türkçe Öğretimi

Uygurlar dil öğretimi konusunda, kendilerinden önceki Türk kavimlerinden daha açık kanıtlar bırakmaktadır. Ayrıca Moğol hükümdarı Timuçin'in Uygur tamgacılarının¹ birisini kendi sarayına getirttiği ve ondan hem tamga² kullanmayı hem de devlet tahriratı öğrendiği kaydedilmektedir. Daha sonra Uygur tamgacılarının Cengiz'in sarayında bizzat Cengiz'in çocuklarına öğretmenlik yaptıkları kayıtlara geçmektedir. Bu dönemlerde Moğolların kendilerine has bir alfabeleri olmadığından, Moğol gençlerinin yazıyı Uygurlardan öğrenmeye mecbur kaldıkları söylenmektedir. Bu Uygur mualliminden önce Moğollarda müşterek bir yazı dili oluşmamaktadır (Caferoğlu, 1984).

Uygurlar döneminde Böğü Kağanın Çin'den getirdiği Mani³ rahipleri Türkler arasında Manihaizm'i yayma faaliyetlerine girişmektedir. Türklere bu dini öğretebilmeleri için Türkçe hitap etmeleri gerekmektedir. Türk ülkesine gelen bu rahiplerin de Türkçeyi bilip kullandıkları, dolayısıyla yabancıların Türkçe öğrendiği düşünülebilmektedir (Biçer, 2012).

¹ İslamiyet öncesi Türk devletlerinde devletin dış işlerinden sorumlu kişidir.

² "Tamga" kelimesi, Türk tarihi ve kültüründe genellikle bir çeşit mühür veya işaret anlamına gelir. Bu işaretler, belirli bir aileye, kabileyi veya topluluğa ait olduğunu gösteren simgeler olarak kullanılmıştır. Daha fazla bilgi için bkz: Çerikan, F. U. ve Alanko, M. R. (2016). "Dövme"nin çeşitli dillerdeki etimolojisi ve kısa tarihçesi. Pamukkale üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi (Ek1), 166-193.

³ Başta aşk olmak üzere hemen her konuda yazılabilen tek dördlükten oluşan nazım biçimidir.

1.6.3. Karahanlılar Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda bilinen en eski yazılı kaynak, Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Divanü Lügâti't-Türk'tür. Bu eser, Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla Arapça olarak yazılmaktadır; ancak eserde kullanılan örnekler Türkçedir. Türklerin o dönemdeki siyasi ve askeri gücünün artması, Arapların Türkçe öğrenme ihtiyacını arttırmaktadır. Eserde, Türkçenin Arapça ile eşit derecede kullanıldığı ve Arapçadan zenginlik ve kullanım açısından geri kalmadığı vurgulanmaktadır (Biçer, 2012). Ayrıca, bu eserde Türkçe öğretiminin yanı sıra Türk edebiyatı, coğrafyası, kültürü ve medeniyeti hakkında da değerli bilgiler bulunmaktadır (Bayraktar, 2002).

Eserin hedefi Araplara Türkçeyi öğretmek olmakla birlikte, amacı Türkçenin Arapçadan üstün olduğunu ve Türklerin yüce bir millet olduğunu göstermek için yazılmaktadır (Güzel ve Barın, 2013).

1.6.4. Kıpçak Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Kıpçak Türkçesi olarak bilinen dönemde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine büyük önem verilmiş ve Türkçenin statüsü doruğa ulaşmaktadır. 1250'den 1517'ye kadar hüküm süren Memluk Devleti, öncelikle devleti yöneten Türk padişahlarının varlığı nedeniyle Türkçeye olan ilginin arttığına tanık olmaktadır. Bu yeni keşfedilen ilgi aynı zamanda Arap bireylere Türkçe öğretmek için tasarlanmış eğitici kitapların oluşturulmasını da teşvik etmektedir (Bayraktar, 2002).

Kıpçaklar döneminde Türkçe öğretimi büyük gelişmeler görülmektedir. İlk defa belli bir sistematığı olan ve nitelikli Türkçe öğretim kitapları bu dönemde hazırlanmaktadır. Kıpçaklar döneminde Türkçeye olan ilgi ve alaka Arapların da Türkçeyi öğrenmelerine sebebiyet vermektedir.

1.6.5. Çağatay Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Çağatay döneminde birçok gramer kitabı ve sözlük yazılmakta, ancak bu eserlerin büyük çoğunluğu ana dili öğretimine yönelik olmaktadır Ali Şir Nevaî tarafından yazılan "*Muhakemetü'l-Lügateyn*" adlı eser ise diğerlerinden farklı bir niteliğe sahiptir. Nevaî bu eserinde, Farsçanın Türkçeden üstün olmadığını savunmuş ve Türkçeyi Farsça ile eşit bir dil olarak kanıtlamaya çalışmaktadır. Eser, Türkçe ve Farsça dillerinin gramer özelliklerinin karşılaştırılması şeklinde hazırlanmaktadır. Ayrıca, bazı Türkçe

sözcüklerin Farsça karşılıklarıyla anlamları açısından karşılaştırılması yapılmış, Türkçe sözcüklerin Farsçaya kıyasla anlamca daha zengin olduğu ve çok sayıda anlama geldiği belirtilmektedir (Biçer, 2012).

1.6.6. Selçuklular Döneminde Yabancılar Türkçe Öğretimi

Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil tarihi açısından dikkat çekici bir olay, Karamanoğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 tarihinde yayımladığı bir buyruktur. Bu buyrukta, "*Bugünden sonra divanda, dergâhta, bargâhta, çarşıda, mecliste, meydanda yalnızca Türkçe kullanılacaktır*" denilmektedir. Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait eserler genellikle Arapça ve Farsça sözcükler ve ifadeler içermektedir. Türklerin Anadolu'ya göç ettikten ve bölgeye yerleşip uyum sağladıktan sonra başlayan bu dönemde, yabancılar Türkçe öğretimiyle ilgili bilinen tek eser, İbn Mühenna Lügati olarak da bilinen "*Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l-Lisan*" adlı eserdir (Güzel ve Barın, 2013:31).

1.6.7. Osmanlı Döneminde Yabancılar Türkçe Öğretimi

Osmanlı döneminde yabancılar Türkçe öğretimi, devşirme sistemi ile Yeniçeri Ocağı'na alınan Hristiyan çocuklara Türkçe öğretilmesiyle başlamaktadır. Balkanlar'a yapılan seferler sırasında esir alınan bazı Hristiyanların kendi istekleriyle Müslüman olup Türkçe öğrendikleri kaydedilmektedir. Ayrıca, Balkanlar'da yaşayan yerel halk arasında da Türkçe öğrenenlerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir (Karal, 2001:31). Osmanlı İmparatorluğu'nun üç kıtaya yayılması, siyasi ve ticari temaslar nedeniyle diğer devletlerin Türkçeye olan ilgisini arttırmakta, Avrupa ile kurulan siyasi ve diplomatik ilişkiler yabancılar Türkçe öğretimi faaliyetlerini hızlandırmaktadır. Hem yabancı devlet vatandaşları hem de Osmanlı içindeki azınlıklar Türkçeyi öğrenmeye yönelmektedir (Elçi, 2019).

Osmanlı devletinin resmî dili olarak Türkçenin, bürokrasi içinde çalışan azınlıklar tarafından iyi derecede bilindiği düşünülmektedir. Osmanlı Mebussan Meclisi'nde her kesimden temsilcinin bulunması ve bu temsilcilerin Türkçe konuşmaları, Türkçenin bürokraside etkin kullanıldığını göstermektedir. Osmanlı'nın farklı coğrafyalarda uzun süreler kalması, halkın bir arada yaşama ve ihtiyaçlarından ötürü Türkçeyi öğrenmesine neden olmaktadır. Osmanlı'ya bağlı farklı milletler arası anlaşma

genellikle Türkçe üzerinden gerçekleşmekte, bu da Türkçenin Osmanlı coğrafyasında bir '*lingua franca*'⁴ olarak cazibesini arttırmaktadır (Biçer, 2012:124).

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, yabancı dil eğitimi politikalarının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülük ettiği erken Cumhuriyet döneminin dil reformları, Türkiye'yi modernleştirmeyi ve laikleştirmeyi amaçlamakta; bu çabaları sistemleştirmek için 1932'de Türk Dil Kurumu (TDK) kurulmaktadır. Bu reformlar, sadece Arapça ve Farsça etkileri ortadan kaldırarak Türk dilinin arındırılmasını amaçlamamakta, aynı zamanda Batı dünyasıyla ilişki kurmanın bir aracı olarak yabancı dillerin önemini de vurgulamaktadır. Dönem, yeni Cumhuriyetin Batı'ya ve onun değerlerine yönelimini yansıtan, başta Fransızca ve İngilizce olmak üzere Batı dillerini benimsemeye yönelik önemli bir değişimle karakterize edilmektedir (Özdoğan, 2015).

Son yıllarda, Türkiye'nin yabancı dil eğitimi politikaları giderek Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu hale gelmiş olup, bu durum AB uygulamalarıyla entegrasyona yönelik daha geniş bir eğilimi yansıtmaktadır. Bu değişim, yabancı dil öğretiminde sürekliliğe yapılan vurguda ve sadece dilsel yeterliliği değil aynı zamanda kültürel anlayışı da ön planda tutan iletişimsel yaklaşımların benimsenmesinde açıkça görülmektedir. Amaç, öğrencileri küreselleşmiş bir dünyada etkili bir şekilde gezinmek için gerekli becerilerle donatmaktır. Üstelik AB dil politikalarının etkisi, Türk eğitim kurumlarında sunulan yabancı dillerin çeşitlenmesine ve geleneksel Batı dillerinin ötesine geçerek daha geniş bir dünya dilleri yelpazesini kapsamasına yol açmaktadır. Bu eğilim, Türkiye'nin 21. yüzyılda dilsel ve kültürel yetkinliğin stratejik öneminin giderek daha fazla farkına vardığının altını çizmektedir (Çetintaş, 2010).

1.6.8. Cumhuriyet Döneminde Yabancılar Türkçe Öğretimi

Bu dönemde Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kurulmasıyla birlikte Türk diline duyulan ilgi artmaktadır. Bu cemiyetin kurulması Türkçenin öğretimini de hızlandırmaktadır (Çakmak, 2015).

⁴ "*Lingua franca*", farklı ana dillere sahip insanların ortak bir iletişim dilinde anlaşmalarını sağlayan bir dil veya dil formudur. Tarihsel olarak, *lingua franca* terimi Akdeniz çevresinde farklı ulusların ticaret ve diplomasi yapabilmesi için kullanılan karışık dilleri tanımlamak için kullanılmıştır. Günümüzde ise genellikle global iletişimde yaygın olarak kullanılan İngilizce gibi dilleri ifade etmek için kullanılır.

Cumhuriyet döneminde yabancılara Türkçe öğretimi, çeşitli üniversitelerin liderliğinde gelişmektedir. Özellikle Boğaziçi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi bu alandaki öncü kurumlardır. Bu üniversitelerde yabancılara Türkçe öğretimine öncülük eden akademisyenler arasında Boğaziçi Üniversitesi'nden Hikmet Sebüktekin ve Ankara Üniversitesi'nden Kenan Akyüz bulunmaktadır; bu isimler yabancılara Türkçe öğretimi konusunda ilk kaynakların yazılmasını sağlamaktadır (Erdem, 2009).

1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER ile birlikte, yabancılara Türkçe öğretimi kurumsal bir kimlik kazanarak büyük bir gelişme göstermektedir. Daha sonrasında farklı üniversitelerde de Türkçe öğretim merkezleri kurulmakta ve bu alanda önemli ilerlemeler kaydedilmektedir. Günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi, çağın koşullarına uygun olarak sürekli gelişmekte ve ilerlemekte olan bir alandır (Biçer, 2012:129).

Türkiye'nin jeopolitik konumundan dolayı tarihi, coğrafi ve kadim bir kültüre sahip olması, ticaret, sanayi, endüstri ve siyasi alanlarında adından söz ettirmesi Türk dilini öğrenmeyi de cazip hale getirmektedir (Doğan ve Sertkaya Doğan, 2022).

Sovyetlerin dağılmasından sonra Türk cumhuriyetlerinde de sayısı azımsanmayacak kadar kişi Türkçe öğrenmek istemiş ve bunu gerçekleştirmek için ülkemize gelmektedir. Bu kişiler ayrıca belli bir süre zarfından sonra kendi ülkelerinde de Türkçeyi öğrenmeye başlamaktadır. Bunu gerçekleştirenler ise hiç şüphesiz devletin desteğiyle oraya giden kişi ve kurumlardır. Özellikle TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü bu işi tam anlamıyla üstlenmektedir (Karadağ, 2017:14).

1.6.9. Günümüzde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Türkçe, dünya üzerinde geniş bir coğrafyada konuşulan diller arasında önemli bir yere sahiptir ve Ana dili olarak en çok Türkiye'de kullanılmaktadır. Türkiye'de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için önemli adımlar atılmaktadır. Hem Türkiye içinde hem de Türkiye dışında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini üstlenen çeşitli kurumlar, kuruluşlar ve merkezler faaliyet göstermektedir (Göçer ve Moğul, 2011, s. 801).

Günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi hem yurt içinde hem de yurt dışında birçok kurum ve kişiler tarafından öğretilmektedir. Bunun yanında Türkçe öğretimi bazı üniversitelerin lisansüstü programında yer alırken çoğu üniversitede de lisans dersleri

olarak programda bulunmaktadır. Bugün Türkiye’de birçok üniversitenin bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili anabilim dalları açılmış ve çok sayıda yüksek lisans ve doktora çalışması yapılmaktadır (Göçer ve Moğul, 2011:802).

Türkçe, günümüz dünyasında etkisini artırarak gelişen diller arasında öne çıkmaktadır. 30 yıl önce yalnızca Türkiye sınırları içinde yabancılara öğretilen Türkçe, bugün dünya genelinde öğrenilmek istenen bir dil haline gelmektedir. Bu gelişmede Türkiye Cumhuriyeti’nin çabalarının yanı sıra özel girişimlerin de büyük bir etkisi bulunmaktadır (Özdemir, 2018). İçinde bulunduğumuz yüzyılda Türkçenin konuşulduğu alanlar artarak genişlemektedir. Yurt dışında ülkemize çalışmak için gelen, eğitim ve turizm için gelen insanlar Türkçe öğrenme isteklerinde bulunmaktadırlar. Ayrıca savaştan kaçan insanların da hayatlarını devam ettirmek için dil öğrenmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Bu da Türkçe öğretim kurumlarının, Türkçe öğretim yöntem ve tekniklerinin, araç gereçlerin önemini arttırmaktadır (Öztürk, 2020).

Bugün yabancılara Türkçe öğretim faaliyetlerini yürüten resmî kuruluşlar arasında değerlendirme yapıldığında, modern anlamda ilk kurum olarak 1984 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) öne çıkmaktadır (Özdemir, 2018). Bununla beraber günümüzde hemen hemen her üniversite bünyesinde Türkçe öğretim merkezinin (TÖMER) tesis edildiği görülmektedir. Günümüzde aktif olarak 85 üniversite bünyesinde Türkçe öğretim merkezi (TÖMER) faaliyet göstermektedir (Emrah ve Başar Umut, 2006:309).

Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar yürüten önemli kurumlar arasında, 1984 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) dışında, 1992 yılında Ankara’da açılan Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı (TİKA) bulunmaktadır. TİKA, dünya genelinde 56 ülkede 58 program Koordinasyon Ofisi ile hizmet vermektedir ve özellikle yurtdışındaki Türkoloji bölümlerine ders materyalleri sağlamak ve gerekli durumlarda öğretim üyeleri görevlendirmektedir (Köse ve Özsoy, 2020).

2007 yılında kurulan ve yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetleri yürüten bir diğer resmî kurum ise Yunus Emre Vakfı’dır. Vakfın dünya genelinde 43 kültür merkezi bulunmakta ve bu merkezler, yabancılara Türkçe eğitimi sunmanın yanı sıra, yurtdışındaki Türkoloji bölümlerine ve Türkçe öğretim faaliyetlerine destek vermektedir.

Yunus Emre Kültür Merkezleri, yabancılara Türk kültürü ve sanatını tanıtmak amacıyla çeşitli ulusal ve uluslararası faaliyetler düzenlemektedir. Bu kültür merkezleri arasında Saraybosna, Tiran, Kahire, Üsküp ve Astana'da açılan merkezler bulunmakta; Londra, Köln, Berlin, Paris, Moskova ve Şam'da merkezlerin açılması planlanmaktadır (Köse ve Özsoy, 2020). Türkçe öğretimi adına önemli katkıda bulunan bir diğer resmî kurum ise 1932 yılında kurulan ve Türk Dil Kurumu olarak adlandırılan Türk Dili Tetkik Cemiyeti'dir, bu kurum Türkçe öğretimine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır ve yapmaya devam etmektedir (Dursunoğlu, 2015).

2011 yılından itibaren Suriyeli vatandaşların ülkemize göç etmesiyle beraber Türkçe öğretimine duyulan ilgi ve ihtiyaç artmaktadır. Suriyeli yetişkinler için bazı özel kurslarda ve bazı üniversitelerin Türkçe öğretim merkezlerinde (TÖMER) bölümünde Türkçe öğretimi gerçekleştirilmektedir. 2011 yılından bu yana ilk, orta ve lise kademelerinde binlerce Suriyeli çocuk Türkçe eğitim ve öğretim görmektedir. Suriyeli çocukların Türkçe öğrenmeleri ve Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) okullarına uyum sağlamaları için en büyük yükü PIKTES projesi taşımaktadır. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PIKTES) bütçesinin tamamı Avrupa Birliği (AB) tarafından, “*Türkiye’deki mülteciler için malî yardım programı (FRIT)*” anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemiyle karşılanmaktadır (Ünal, Taşkaya ve Ersoy, 2018). 03.10.2016 tarihinde başlatılan proje, halen ülkemizin 29 ilinde sürdürülmektedir. 2018 Aralık ayında 2. fazına başlayan PIKTES projesi 2022 yılı Ekim ayına kadar devam etmektedir (piktes.gov.tr.). PIKTES projesinin 2. fazı da tamamlandıktan sonra PIKTES PLUS olarak 3. faz başlamıştır. Bu proje ile beraber binlerce Suriyeli öğrenci Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenip eğitim ve öğretime uyum sağlamaktadır (Ulukuş ve Tümtaş, 2023).

1.6.10. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi

Günümüz dünyasında hayatın her alanı gibi eğitim de hızla büyümekte ve değişmektedir. Bunun doğal sonucu ise bireylerin kendilerini küresel bir etkileşim çemberinin içinde bulmalarınıdır. Bu durum yabancı dil öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu küresel etkileşim içerisinde faaliyet gösteren ulusların dilleri de doğal olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin ve Türk dilinin artan önemi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin önemini göstermektedir (Göçer ve Moğul, 2011: 798). İnsanların yeni bir dil öğrenmeye olan ilgisi ve ihtiyacı, sistemli dil öğretiminin yanı sıra

toplumun kültür ve değerlerinin öğrenilmesini de gerektirmektedir. Çünkü hedef dili öğrenmek isteyen bireylerin, eğer bu dile hâkim olmak istiyorlarsa, öğrendikleri dilin değerlerini ve kültürel hazinelerini de öğrenmeleri gerekmektedir. Öğrenilen dil, kültürel değerleri ve unsurları ne olursa olsun, yalnızca kelime ve cümlelerin art arda gelmesinden ibaret olacak ve bazen iletişimin kopmasına neden olmaktadır. Değerler eğitiminin varlığı toplumun üzerine kurulduğu temelin göstergesidir. Bir toplumun dilini öğrenen birey, öğrendiği her dille aslında o toplumun altyapısına ve değerlerine dair bir şeyler öğrenmektedir. Her dilsel öge ait olduğu toplumun bir bölümünü taşımaktadır. Bu nedenle dil öğretimi aynı zamanda değerler eğitimi de sağlamaktadır. Çünkü değerler spesifik gözlemlenebilir faktörler değildir. Bu nedenle bir değeri anlamak için yaşam tarzına, giyim tarzlarına, inançlara, sosyal geleneklere, beslenme alışkanlıklarına, vb. bakılması gerekmektedir. Bu nedenle, bir dil öğretilirken dilsel yapıların yanı sıra bu dilsel yapıların bağlamı ve kullanım nedenleri de açıklanmalıdır. Değer yargılarını bilen ve tanıyan insan, bu dilin manasının inceliklerini de anlamaktadır. Dil öğrenimi dediğimiz etkinlik büyük ölçüde bireysel çabayla yürütülen bir süreç olmaktadır. Çünkü yabancı dil öğrenen kişi bu süreçte yeni öğrenmeye başladığı dile ait bilgileri kişisel çaba göstererek mevcut dil sistemine uyarlamaya çalışmaktadır. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretenlerin, öğrencilerinin farklı kültürel değerlere, kişisel deneyimlere ve öğrenme yöntemlerine sahip olacağını ve bu özellikleri sınıflarına taşıyacaklarını dikkate almaları gerekmektedir. Öğrencilerin sergilediği bireysel farklılıklar, sınıf içinde ve dışında kendilerine sunulan bilgileri algılamalarını önemli ölçüde etkilemektedir (Özdemir, 2018). Toplumların olay ve durumlara bakış açıları ve bunları algılama biçimleri farklıdır. İnsanlar kendi kültür ve değer coğrafyası içerisinde yaşasalar bile bu durum pek önemli değildir çünkü birey kendi ve toplumun değer yargılarına, yani o zamana kadar var olan değer yargılarına göre hareket etmektedir. Ancak yeni bir dil öğrenen ve öğrendiği dilin bulunduğu coğrafyada kısa veya uzun süre yaşayacak olan bireyin, uyumlu yaşamını devam ettirebilmesi için, oradaki toplumun değerlerini ve hassasiyetlerini bilmesi ve saygı duyması gerekmektedir. Aksi takdirde utanma veya dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretirken öğrencilerin sosyal hayatta karşılaşabilecekleri değer yargılarını öğrenmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin hayatta karşılaştıkları, topluma yön veren veya toplum tarafından değer verilen değerleri tanımaları önemlidir. Sadakat, yardımseverlik, insanlık, ahlak vb. değer yargılarının

öğrenciler tarafından bilinmesi gerekmektedir. Öğrencilere Türk kültür ve medeniyetini inşa eden değerli yargılar sunulurken bunların zorlanmadan, dayatmadan algılanarak öğrencilere sunulması gerekmektedir. Aksi takdirde öğrenciler kültürel zehirlenme veya kültür karmaşası gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir (Çelik, 2018, s. 451).

1.7. PIKTES PROJESİNİN AMACI

PIKTES+ projesinin esas amacı, yabancı çocukların Türkiye'deki eğitime erişimini ve sosyal uyumunu desteklemektir. Bu amaç doğrultusunda, yabancı nüfusun yoğun olduğu 29 ilde, örgün eğitim sistemine (okulöncesi eğitimden ortaöğretim sonuna kadar) yabancı çocukların kayıt olmalarını, okula devamlılıklarını ve bir üst kademeye geçişlerini artırmak için Millî Eğitim Bakanlığı'nın çabalarına destek vermek, Proje'nin özel hedefleri arasında bulunmaktadır (Ulukuş ve Tümtaş, 2023).

2016 yılında başlatılan PIKTES projesi, Türkiye'de ikamet eden Suriyeli mülteci çocukların karşılaştığı önemli eğitim açığını gidermek amacıyla tasarlanmaktadır (PIKTES, 2024). Öncelikli olarak Geçici Koruma altındaki çocukların eğitime erişimini sağlamaya odaklanan proje, yerinden edilme ve ayaklanmaların yarattığı zorlukları hafifletmeyi amaçlamaktadır (PIKTES, 2024a). Suriyeli mülteci çocukların eğitim açığı sadece kayıt meselesi değil, alınan eğitimin kalitesini, Türkiye'deki yeni bağlamla ilgisini ve yaşadıkları travma ve aksamalara rağmen öğrenmeye devam edebilme becerilerini de kapsamaktadır. Bu nedenle PIKTES projesi, bu çocuklara sadece örgün eğitim şansı değil, aynı zamanda hayatlarını yeniden inşa etmeleri ve yeni bir topluma entegre olmaları için bir yol sunan kritik bir müdahale görevi görmektedir (Ulukuş ve Tümtaş, 2023).

Dil ve dolayısıyla iletişim meselesi, Suriyeli mülteci çocukların entegrasyonu önünde önemli bir engeldir. Bundan dolayı Türkçe dil desteğinin sağlanması PIKTES projesinin temel taşı olmaktadır (PIKTES, 2024b). Projenin bu yönü sadece akademik başarıyı değil aynı zamanda sosyal uyumu da kolaylaştırmak, çocukların akranları ve öğretmenleriyle etkili iletişim kurmasını sağlamak için tasarlanmaktadır (PIKTES, 2024c). PIKTES projesi kapsamında verilen Türkçe eğitimi, çeşitli yeterlilik seviyelerindeki çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmakta ve başlangıç noktası ne olursa olsun tüm çocukların işlevsel düzeyde Türkçe öğrenme fırsatına sahip olmaları sağlanmaktadır. Bu yaklaşım yalnızca eğitimsel uçurumun kapatılmasına yardımcı olmakla kalmayıp aynı zamanda çocukların duygusal ve psikolojik refahında da

önemli bir rol oynamaktadır çünkü onların iletişim kurabilmeleri ve içinde yaşadıkları yeni topluma daha iyi katılmaları bunun aracılığıyla sağlanmaktadır (Ulukuş ve Tümtaş, 2023).

Suriyeli mülteci çocuklara psiko-sosyal destek sağlanması PIKTES projesinin bir diğer hayati bileşenidir (Baykara ve ark., 2018). Çatışma ve yerinden edilmenin ruh sağlığı ve refahı üzerindeki derin etkisinin bilincinde olan proje, çocukların travmayla başa çıkmalarına ve yeni çevrelerine uyum sağlamalarına yardımcı olacak önlemler içermektedir. Bu bileşen kapsamındaki hizmetler, bireysel danışmanlık ve psikolojik destekten, dayanıklılık oluşturmaya ve akran ilişkilerini geliştirmeyi amaçlayan grup etkinliklerine kadar geniş bir yelpazedeki ihtiyaçları karşılamak üzere tasarlanmaktadır (Karal ve Atak, 2022). Amaç, çocukların yalnızca eğitimlerine devam edebilmelerini sağlamak değil, aynı zamanda çatışma ve yerinden edilme deneyimlerinden kaynaklanan psiko-sosyal zorlukların üstesinden gelmelerine de destek olmaktır. Bu bütünsel yaklaşım, projenin Suriyeli mülteci çocukların çok yönlü ihtiyaçlarını karşılama ve yeni bağlamlarında başarılı olmaları için gerekli desteğe sahip olmalarını sağlama konusundaki kararlılığının altını çizmektedir (Çoban, 2019).

1.7.1. PIKTES Projesi için Hazırlanmış Kaynak Kitaplar

Yunus Emre Enstitüsü tarafından derlenen “*Türkçe Öğrenme*” kitap serisi A1 ve A2 seviyelerini içermektedir. “*Hayat Boyu Türkçe 1*”, “*Hayat Boyu Türkçe 2*” ve “*Hayat Boyu Türkçe 3*” adı verilen ders kitapları ve okuma etkinlikleri kuramsal çerçeve içerisinde incelenmektedir. Bu serinin 1. ve 2. kitapları A1, 3. ve 4. kitapları A2 düzeyine ait hazırlanmış olup Türkçenin seçmeli veya zorunlu ikinci yabancı dil olarak öğretildiği ülkelerde, Enstitünün Türk Kültür Merkezlerinde (çocuk gruplarına yönelik) ve 10-15 yaşında olan hedef kitleye yönelik yapılan kurslarda kullanılmak için hazırlanmaktadır.

Türkçe öğreniyorum kitap serisi;

Türkçe öğreniyorum 1 – Ders Kitabı ve Türkçe öğreniyorum 1 – Çalışma Kitabı,

Türkçe öğreniyorum 2 – Dersler ve çalışma kitapları

Türkçe öğreniyorum 3 – Dersler ve çalışma kitapları

Türkçe öğreniyorum 4 – Dersler ve çalışma kitaplarından oluşmaktadır. Serideki kitapların seviyeleri arasında 1. seviyede sadece ders kitapları ve çalışma kitapları ayrı

kitaplar olarak yer alırken, diğer seviyeler birleştirilmektedir. “*Hayat Boyu Türkçe 1*” kitabı kapsamında alfabeyi öğrenimi için 2. ünitesinde okuma-yazma etkinlikleri bulunmaktadır. Alfabe öğretimi etkinliklerinde amaç, temel kelimeleri görsel odaklı bir şekilde öğretmektir.

Seri, kitabın her seviyesi için altı ünite içermektedir;

- "Tanışalım", "Sınıfımız", "Canım ailem", "Bizim manav", "Arkadaşım Elif" ve "Yaşasın okulumuz" ünitelerini içeren Türkçe Öğreniyorum 1- Ders Programı ve Türkçe Öğreniyorum 1- Çalışma Kitabı bulunmaktadır.
- Türkçe Öğreniyorum 2 – Ders ve çalışma kitaplarında “Günlük işler”, “Canım ailem”, “Tatil”, “Çocuk Bayramı”, “Damak Tadı” ve “Eski Zamanlar” üniteleri yer almaktadır.
- Türkçe Öğreniyorum 3 – Ders ve çalışma kitapları “Oyunlar”, “Haydi Alışverişe”, “Gelecek”, “Dünyamız”, “Bir varmış bir yokmuş”, “Geçmiş olsun” ünitelerini içermektedir.
- Türkçe Öğreniyorum 4- Ders ve çalışma kitabında “Yolculuk nereye?”, “Hayvanlar Âlemi”, “Hobiler”, “Komşu Komşunun Külüne Muhtaçtır”, “Başarının Anahtarı” ve “Hem Okudum Hem de Yazdım” dersleri yer almaktadır.

Yabancı öğrencilere yönelik Türkçe kitabı "Yabancılar Türkçe Öğretimi (6-12 yaş)", projenin yürütüldüğü illerde başta Suriyeliler olmak üzere yabancı öğrencilere yönelik iletişimsel ve işlevsel dil öğretim yöntemleriyle üç düzeyde 350 çalışmayı içermektedir. Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilere verilmek üzere hazırlanmaktadır. Okur-yazar olan ancak Türkçe düzeyi düşük olan çok sayıda öğrenci bulunduğundan, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre kullanılmak üzere alfabe öğretimi ve okuma-yazma çalışmaları isteğe bağlı olarak düzenlenerek kitabın sonuna eklenmektedir (Özel, 2019:4). Kitapta az miktarda metin yer almakta olup “*Hayat Boyu Türkçe*” kitabının tamamı derlenmeden önce PIKTES projesi kapsamında hazırlanan bir etkinlik kitabı niteliğindedir. Bir kitapta toplanmış üç seviye bulunmaktadır; 1. seviye dört üniteyi, 2. ve 3. seviyelerin her biri ise beşer üniteyi içermektedir.

1. Seviye: “Ben ve çevrem”, “Günlük yaşam”, “Zaman ve mekân” ve “Dış Görünüm ve kişisel bakım”;

2. Seviye: “Temel ihtiyaçlar”, “Meslek”, “Zaman ve mekân”, “Alışveriş” ve “Hastalıklar ve alışkanlıklar”;

3. Düzeyde “Tanışma ve Yakın Çevre”, “Serbest Zaman Aktiviteleri”, “Müzik Alışveriş”, “Özel Günler ve Kutlamalar” ve “Tatiller” üniteleri bulunmaktadır.

Kitabın sonunda her seviyeye uygun “Alfabenin Öğretilmesi” bölümü bulunmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü’nün PIKTES projesi kapsamında hazırladığı “*Hayat Boyu Türkçe*” kitap serisi, A1 ve A2 düzeyindeki 6-12 yaş arası Suriyeli öğrencilere yöneliktir.

Yunus Emre Enstitüsünün yurt içinde ve yurt dışında Türkçe öğrenmek isteyen tüm yabancılara yönelik hazırladığı “*Türkçe Öğreniyorum*” kitap serisinde kaynak kültür olarak kabul edilen çok kültürlü bir yapı mevcut olmaktadır. “*Hayat Boyu Türkçe*” kitap serisinde yer alan kaynak kültür, Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretiminin tek kültürlü olması nedeniyle hazırlanmış bir yapıdadır.

Hayat Boyu Türkçe Kitap Seti;

Hayat Boyu Türkçe 1 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 1 – Çalışma Kitabı,

Hayat Boyu Türkçe 2 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 2 – Çalışma Kitabı

Hayat Boyu Türkçe 3 – Öğrenci kitabı, Hayat Boyu Türkçe 3 – Çalışma Kitabı içerir. Seri, kitabın her seviyesi için beş ünite içermektedir.

Hayat Boyu Türkçe 1 – “Ben ve Yakın Çevrem”, “Alfabeyi Öğreniyorum”, “Günlük Hayat”, “Zaman ve Mekân” ve “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” derslerini içeren ders ve çalışma kitabı;

Hayat Boyu Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı 2’ de “Temel İhtiyaçlar”, “Meslekler”, “Zaman ve Mekân”, “Alışveriş” ve “Hastalıklar ve Alışkanlıklar” üniteleri yer almaktadır.

Hayat Boyu Türkçe 3 – Ders ve çalışma kitabı “Tanışma”, “Serbest Zaman Aktiviteleri”, “Müzik ve Alışveriş”, “Bayramlar ve Özel Günler” ve “Tatiller” modüllerini içermektedir.

Türk kültüründe kitabın her düzeyinde öğrenme sürecini kolaylaştırmaya kararlı bir figür belirlenmektedir. Belirlenen figür, Türkiye'de gezilip görülebilecek tarihi ve özel yerleri, "Gez-Gör" veya "Gezelim-Görelim" bölümlerinde göstermektedir;

Hayat Boyu Türkçe 1 – Ders ve Çalışma Kitaplarında Hacivat Karagöz,

Hayat Boyu Türkçe 2 – Ders ve Çalışma Kitaplarında Keloğlan,

Hayat Boyu Türkçe 3 – Ders ve Çalışma Kitaplarında Evliya Çelebi figürü bulunmaktadır.

1.7.2. Projenin Genel Hedefi

PIKTES+ projesinin hedefi, yabancı nüfus yoğunluğu yüksek olan 29 ilde, ev sahibi topluluğun eğitim kalitesini korurken yabancı çocukların kamu eğitim sistemine (okul öncesinden ortaöğretim sonuna kadar) başarılı bir şekilde uyum sağlamalarına katkıda bulunmaktır (Karaman, 2018).

Okullardaki altyapı ve kaynakların iyileştirilmesi, PIKTES projesinin dezavantajlı bölgelerdeki eğitim kalitesini artırma stratejisinin temel taşıdır. Bu girişim, temel olanaklar ve eğitim materyalleri açısından eksik olan okulların karşılaştığı zorlukları doğrudan ele almak üzere tasarlanmaktadır. Projenin çabaları şunları içermektedir:

- *Daha elverişli öğrenme ortamları yaratmak için okul binalarının inşası ve yenilenmesi,*
- *Öğrencilerin etkili öğrenme için ihtiyaç duydukları araçlara erişmelerini sağlamak için gerekli öğrenme materyalleri ve kaynaklarının sağlanması,*
- *Modern öğretim yöntemlerini desteklemek için ileri teknolojinin sınıflarda uygulanması (Ulukuş ve Tümtaş, 2023, s. 480).*

Bu önlemler, yaklaşık 600 bin öğrenciyi etkileyerek seçilmiş okullardaki eğitim standartlarını yükseltmeyi amaçlamaktadır. Proje, bu kurumların fiziksel ve kaynak altyapısını geliştirerek, her kökenden öğrencinin başarılı olma fırsatına sahip olduğu daha eşitlikçi bir eğitim sistemi yaratmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Kılıç, 2024).

Öğretmenlere yönelik mesleki gelişim fırsatları, eğitimcilerin öğrenme sürecinde oynadığı önemli rolün bilincinde olarak PIKTES projesinin kritik bir bileşenidir. Proje şunları kolaylaştırmaktadır:

- *Öğretme becerilerini ve metodolojilerini geliştirmek için tasarlanmış eğitim programlarına ve çalıştaylara erişim,*
- *Öğretmenlerin uluslararası eğitim forumlarına ve sempozyumlara katılma fırsatları, eğitimdeki küresel en iyi uygulamalar hakkında fikir sahibi olmalarına olanak tanımaktadır,*
- *Kendi alanlarında ileri eğitim veya sertifika almak isteyen öğretmenler için mali kaynak desteği (Can, 2019:1618).*

Bu girişimler, öğretmenleri dezavantajlı bölgelerdeki öğrencileri etkili bir şekilde meşgul etmek ve eğitmek için gerekli bilgi ve becerilerle güçlendirmek üzere yapılandırılmaktadır. PIKTES, eğitimcilerin profesyonel gelişimine yatırım yaparak genel eğitim kalitesini yükseltmeyi ve böylece öğrenci sonuçlarını olumlu yönde etkilemeyi amaçlamaktadır (Yaşar ve Amaç, 2018).

Geleneksel yaklaşımların artık yeterli olamayabileceği alanlarda eğitimi modernleştirmek için tasarlanan PIKTES projesinin bir diğer temel amacı da yenilikçi öğretim yöntemleri ve müfredatının uygulanmasıdır. Projenin bu yönü şunları içermektedir:

- *Öğrenci katılımını ve eleştirel düşünmeyi teşvik eden yeni, etkileşimli öğretim yöntemlerinin tanıtılması,*
- *Ana dili olmayanlar için dil desteği de dahil olmak üzere, dezavantajlı bölgelerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarını ve gerçeklerini yansıtan özel müfredatın geliştirilmesi ve dağıtımı,*
- *Öğretmenlerin bu yenilikçi öğretim stratejilerini sınıflarında etkili bir şekilde uygulamaya koymaları için özel eğitim (Ulukuş ve Tümtaş, 2023, s. 481).*

PIKTES, müfredatı gözden geçirerek ve daha dinamik öğretim yöntemlerini benimseyerek, eğitimi öğrenciler için daha ilgi çekici ve erişilebilir hale getirmeyi ve böylece öğrenme çıktılarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çabalar özellikle yabancı öğrenci nüfusunun yüksek olduğu bölgelerde önemlidir ve tüm öğrencilerin Türk eğitim sistemi içinde başarılı olma fırsatına sahip olmasını sağlamaktadır (Özdemir ve Aloklaç, 2022).

1.7.3. Beklenen Sonuçlar

Proje, 29 ilde yabancı ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı yabancı çocuklar için örgün eēitim sisteminin (okul öncesinden ortaēretim sonuna kadar) erişilebilirliğini artırmaktadır. Desteklenen eēitim kurumlarında, bu ērenciler (yabancı ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı çocuklar) için güvenli, destekleyici ve nitelikli bir ērenme ortamı oluēturulmakta ve bu ortam sürdürülmektedir (Kazu, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma metotlarından biri olan doküman analizi kullanılmıştır.

Belge çözümlemesi, resmî ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi ile yapılır (Ekiz, 2009, s. 102).

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün özenle hazırladığı ve Türkçenin zenginliklerini katman katman öğrencilere sunmayı amaçlayan “*Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 Öğrenci ve Çalışma Kitapları*”, bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme sürecinde, kitaplarda sunulan metinlerin kültürel zenginliklerini değerlendirme ölçütleri, önde gelen akademisyenlerin çalışmalarından yararlanılarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, Haley ve Austin'in (2004) kapsamlı çalışmaları, Tapan'ın (1989) değerli bulguları ve Aşıcı ve Baştürk (2005) kültür aktarımına dair önemli tespitleri, öğrenci ve çalışma kitaplarında yer alan metinlerin; konu alanları, görsellikleri ve metin türleri açısından zengin bir kültürel çeşitliliği nasıl yansıttığına dair ölçütlerin oluşturulmasında esas alınmaktadır.

Bu inceleme, metinlerin sadece dilsel öğelerini değil, aynı zamanda kültürel bağlamda nasıl bir zenginlik sunduğunu, görsel ve tematik çeşitlilik açısından nasıl bir yelpazeye sahip olduğunu detaylı bir şekilde ele almakta ve bu öğretim materyallerinin, öğrencilere sadece bir dil öğretmekle kalmayıp aynı zamanda bu dili konuşan insanların kültürünü, değerlerini ve düşünce yapılarını da aktarabilme kapasitesine sahip olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, yapılan çalışma, öğretim materyallerinin nasıl bir kültürel mirasın taşıyıcısı olabileceğini ve eğitimin bu mirası nasıl zenginleştirebileceğini vurgulamaktadır.

2.1. ARAŞTIRMA TASARIMI

Bu çalışma, “*Hayat Boyu Türkçe*” öğretim kitaplarındaki okuma metinlerinin içerik analizini yapmayı amaçlamaktadır. Araştırma, betimsel bir içerik analizi yöntemi kullanarak gerçekleştirilmiştir. Metinlerin dil, tema, kültürel içerik ve görsel malzemeler açısından nasıl bir yapıda olduğunu detaylı bir şekilde incelemek bu çalışmanın temel amacını oluşturur.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini, “*Hayat Boyu Türkçe*” ders kitapları serisinin içerdiği öğrenci ve çalışma kitapları oluşturmaktadır. Bu kitaplar, Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenim gören öğrenciler için kullanılmaktadır. Örneklem, belirlenen evrenden rastgele seçilen üç farklı seviyedeki çalışma kitaplarını içermektedir. Kitaplardan elde edilen veriler, içerik analizi için kullanılmıştır.

2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Veri toplama süreci, ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metnlerinin sistematik bir şekilde taranması ve analiz edilmesi ile gerçekleştirilmiştir. Her bir metin, konu alanı, kullanılan dil, temsil edilen kültürel öğeler ve eğitimsel amaçlar açısından incelenmiştir. Görsel içerikler, metinle olan ilişkileri ve kültürel yansımaları açısından değerlendirilmiştir.

2.4. VERİ ÇÖZÜMLEME YÖNTEMLERİ

Toplanan veriler, niteliksel içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu analizde, metinlerde geçen temalar, dil kullanımı, kültürel referanslar ve görsel elementler kodlanmış ve sınıflandırılmıştır. Veri analizi sürecinde NVivo⁵ gibi nitel veri analiz programlarından yararlanılmıştır. Çalışmanın bulguları, tematik olarak organize edilerek sunulmuştur.

2.5. ETİK İLKELER

Araştırma sürecinde tüm etik kurallara uyulmuştur. Çalışmada incelenen kitaplar, kamu erişimine açık kaynaklardan temin edilmiştir. Araştırma, herhangi bir bireyin kişisel bilgilerini içermediğinden dolayı etik onay gerektirmemiştir. Ancak çalışma sonuçlarının yayınlanması sürecinde tüm yazarlık hakları ve kaynak gösterme kurallarına dikkat edilmiştir.

2.6. İNCELENEN DERS KİTAPLARI

2016 yılında başlatılan PIKTES projesi, Türkiye’de ikamet eden Suriyeli mülteci çocukların karşılaştığı önemli eğitim açığını gidermek amacıyla tasarlanmıştır (PIKTES, 2024). “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitapları seti yabancı diller, yabancılara

⁵ “NVivo”, Tezler ve tez sunumları için ideal olan nitel ve karma yöntem analizlerini ve literatür incelemelerini kolaylaştıran, öğrencilerin ve eleştirel düşüncelerine yardımcı olan veri analiz sistemidir.

Türkçe öğretimi (5-12 yaş) kurs programına uyum olarak Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Bu bütünsel yaklaşım, projenin Suriyeli mülteci çocukların çok yönlü ihtiyaçlarını karşılama ve yeni bağlamlarında başarılı olmaları için gerekli desteğe sahip olmalarını sağlama amacı ile okutulmaktadır.

Bu yayın Avrupa Birliğinin desteğiyle hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla “*Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Uyumunun Desteklenmesi Projesi*” sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitapları seti Suriye’den ülkemize gelen misafir öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla PIKTES Projesi kapsamında görev yapan öğretmenler tarafından derslerde kullanılmıştır.

Kitap seti (1,2,3) öğrenci, (1,2,3) çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları olmak üzere yedi (7) kitaptan oluşmaktadır. Fakat öğretmen kılavuz kitabı çalışmamız kapsamında bulunmamaktadır. Aynı zamanda her bir kitabın bir de ses kaydı (dinleme) mevcuttur. Kitaplar 1,2,3 seviye şeklinde kolaydan zora olacak şekilde hazırlanmıştır. Kitap seti temel seviye A1 düzeyinde hazırlanmış olup her bir öğrenci kitabına paralel olarak konuyu daha iyi kavramak amacıyla çalışma kitabı şeklinde tasarlanmıştır. Kitapların kapak renkleri farklıdır. Fakat öğrenci ve çalışma kitaplarının seviyeleri aynı olan kitapların kapak renkleri ve kapakta ki görsellerde aynıdır. Kitap kapakları kartondan yapılmıştır. Kitap setinde yer alan dilbilgisi konuları daha çok alıştırma ve etkinliklerin içerisinde sezdirilerek verilmiştir. Kitaplarda yer alan okuma metinleri Türk kültürüne ait olan görsellerle desteklenmiştir. Kitaplara içerik olarak bakıldığında bütün kitaplardaki ünitelerde aynı yol izlenmiştir. Her bir kitap beşer ünitelerden oluşmaktadır. Kitapların içindekiler bölümünde her bir ünitenin adı, konusu, değerlendirme, alıştırma ve her ünitenin sonunda Türk kültürüne ait bir görsel verilerek tanıtılmıştır. Çalışma kitapları daha çok konuyu kavramak ve konuyu özümsemek için bol etkinlik ve görselden oluşmaktadır. Çalışma kitaplarındaki etkinliklerin bazıları boyama, oynayarak öğrenme, bulmaca, karşılaştırma, eşleştirme bölümleri olacak şekilde tasarlanmıştır. Öğrenci kitaplarındaki kitapların her birinde önemli bir kimliğe sahip şahsiyetlerin görseli bulunmaktadır:

1. Kitapta Hacivat ile Karagöz
2. Kitapta Keloğlan

3. Kitapta Evliya Çelebi görseli bulunmaktadır. Bu kitapların çalışma setinde öğrenci kitaplarındaki aynı seviyede olan kitap kapaklarında da aynı fotoğraflar bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde “*Hayat Boyu Türkçe*” Öğrenci ve Çalışma kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinleri, konu alanı, görsellik ve metin türü açısından incelenmiştir. “*Hayat Boyu Türkçe*” Öğrenci ve Çalışma kitap setinde yer alan okuma ve dinleme metinleri incelenirken Haley ve Austin (2004), Tapan (1989), Aşıcı, Murat ve diğerlerinin (2005) önerilerinden faydalanılmıştır. “*Hayat Boyu Türkçe*” Öğrenci ve Çalışma kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinleri incelenirken aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

A. Metinde İşlenen Konu Alanı Nedir?

- A1. Konular temel hayat tecrübesi alanından seçilmiş midir?
- A2. Metinde işlenen konu alanı nedir?
- A3. Metin, hedef kültür olan Türk kültürüne mi ait yoksa evrensel kültüre mi aittir?

B. Metin İçin Kullanılan Görsel Özellikleri Nelerdir?

- B1. Metin için kullanılan görsel, hedef kültüre mi ait yoksa evrensel kültüre mi aittir?
- B2. Metin için kullanılan görsel fotoğraf mı, resim mi yoksa karikatür mü?

C. Metin Türü Nedir?

- C1. Kitap içeriği için hazırlanan metin özgün bir metin mi, yoksa kitap için yazılmış kurma bir metin mi?
- C2. Metin eğer özgün metin ⁶ise özgün metnin türü nedir?

3.1. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -1

1.Ünite:

İlgili kitabın kapağında Hacivat ile Karagöz görseli bulunmaktadır. “*Hayat Boyu Türkçe*” Öğrenci Kitabı’nın 1. ünitesinin giriş sayfasında bir sınıf, sınıfın içinde bir

Bu metinler, dil öğretimi için hazırlanmamış, ancak konuşma, kendini ifade etme, öğrenilen kelime ve dil bilgisi kurallarını uygulamaya yardım eden, işitsel, görsel ve yazılı dokümanlardır. Bir başka ifadeyle özgün metinler dil öğretiminden çok iletişim amaçlı üretilmiş veya seçilmiş metinler olmaktadır. Örneğin bir basın makalesi, bir film ya da radyo yayın özeti, bir resim, bir broşür veya tatil anısı gibi (Seoud, 1997).

öğretmen ve beş öğrenciden oluşan bir görsel vardır. Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir. Kullanılan görsel resimdir.

A. Ben ve Yakın Çevrem

1) Merhaba (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1. S.16 dinleme metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- “Merhaba” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- “Merhaba” adlı metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde Türkçe insan isimleri Ali ve Ayşe kullanılmıştır. “Merhaba” adlı metinde merhaba, memnun oldum gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- “Merhaba” adlı metinde kullanılan görselde bir Türk okulu okulun hemen yanında Türk bayrağı ve çocukların bulunduğu bir okul bahçesi görseline yer verilmiştir.
- Türk bayrağı Türk milletinin bağımsızlık sembolü olduğu için hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan görseller resim şeklinde verilmiştir.

Metin Türü:

- “Merhaba” adlı metin “*Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1*” için yazılmış kurma bir metindir.

2) Hoş Geldin (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1 S.21 dinleme metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- “Hoş geldin” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Ahmet, Arapça insan ismi olarak Meryem kullanılmıştır. Metin hedef kültür olan Türk kültürü ile evrensel kültürü yansıtmaktadır. Hoş geldin ve memnun oldum gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- “Hoş geldin” adlı metin için kullanılan görsel dünyanın her yerinde olabilecek bir tanışma görselidir. İki insanın tanışma görseline yer verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.

- Metin için kullanılan görsel resim şeklinde verilmiştir.

Metin Türü:

- Hoş geldin adlı metin “*Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı*” için yazılmış kurma bir metindir.

3) Ben ve Okulum (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.26 dinleme metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- “Ben ve Okulum” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metinde Türk insan ismi olarak Ayşe ismine yer verilmiştir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir okul ismine yer verilmiştir: Şehit Ömer Halis Demir ilkokulu.

Görsel:

- “Ben ve Okulum” adlı metin için kullanılan görselde bir sınıf, sınıfın içerisinde öğretmen ve öğrenciler bulunmaktadır.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir. Türk bayrağı, Atatürk poster ve Türk milli eğitim okullarında sınıf içerisinde bulunan araç ve gereçlere yer verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Ben ve Okulum” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Balıklıgöl (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.31 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı dini turizm olan bir mekânı tanıtmadır.
- “Balıklı Göl” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı dini turizm olan bir yeri gezip görmedir.
- “Balıklı Göl” Türkiye şehirlerinden olan Şanlı Urfa’da bulunmaktadır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin Türk kültüründe önemli bir yer edinen Hacivat ve Karagöz karakterleri tarafından seslendirilmiştir.

Görsel:

- “Balıklı Göl” adlı metinde Balıklı Göl ile Hacivat ve Karagöz görselleri kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde kullanılan “Balıklı Göl” görseli gerçek bir fotoğraftır. Hacivat ve Karagöz görselleri ise karikatürdür.

Metin Türü:

- “Balıklı Göl” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2. Ünite:

Üniteye giriş sayfasında Türk alfabesinde yer alan bazı harflere (A,B,C,Ç) yer verilmiştir. Görselde yer alan harfler hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.

B) Alfabeyi Öğrenelim**1) Sesler (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.56 dinleme metni)****Konu Alanı:**

- “Sesler” adlı metin şiir şeklinde verilmiştir.
- Metinde işlenen konu alanı sesleri öğretmektir.
- “Sesler” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir metindir. Metinde Türk alfabesinde bulunan bazı sesler verilmiştir.

Görsel:

- “Sesler” adlı metinde üç çocuk Türk alfabesine ait ABC görselleri verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Sesler” adlı metin ilgili kitap için yazılmış iki dörtlükten oluşan kurma bir şiirdir.

2) Ali Baba'nın Çiftliği (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.57 dinleme metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı hayvanları tanıtmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı bazı hayvanlarını seslerini taklit etmektir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir. Metinde Türkçe insan ismi olarak Ali Baba ismi kullanılmıştır. Ayrıca bazı hayvanların Türkçe isimlerine metinde yer verilmiştir.

Görsel:

- “Ali babanın çiftliği” adlı metinde bir çiftlik, çiftliğin içinde bazı hayvanların görselleri verilmiştir.
- Metin için kullanılan kültür evrensel kültüre aittir. Çünkü bu hayvanların görselleri dünyanın her yerinde bulunabilir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin türü:

- “Ali babanın çiftliği” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise şiir türündedir.

3) Peri Bacaları (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.62 okuma metni)

- Metinde işlenen konu alanı turizmdir.
- “Peri bacaları” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir metindir. Metin Türk kültüründe önemli bir konuma sahip Hacivat ve Karagöz karakterleri tarafından seslendirilmiştir.
- Metinde Türkiye'nin Nevşehir şehrinde bulunan ve turizm açısından önemli bir yere sahip olan Kapadokya (Peri bacaları) tanıtılmıştır.

Görsel:

- Metinde Peri bacaları ile Hacivat ve Karagöz karakterleri görsel olarak kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan “Peri bacaları” görseli gerçek bir fotoğraf, Hacivat ve Karagöz görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.Ünite:

Üçüncü ünitenin giriş sayfasında bir ailenin anne, baba ve iki çocuktan oluşan bir görseli bulunmaktadır. Bu görsel evrensel kültüre aittir. Çünkü bu görsel dünyanın her yerinde bulunabilir. Bu ünite de günlük yaşam teması işlenmiştir.

C) Günlük Yaşam**1) Ailem (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.67 dinleme metni)****Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı ailedir.
- “Ailem” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- “Ailem” adlı metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir. Türkçe insan ismi olarak; Ayşe, Nesrin, Ahmet, Emine, Rukiye, Ali ve Emre gibi isimlere yer verilmiştir.
- Metinde Türk aile kavramları anlatılmıştır. Bunlar: kardeş, hala, amca, teyze ve dayı kavramlarıdır. Bu akrabalık kavramları hem hedef kültür olan Türk kültürüne hem de evrensel kültüre aittir.

Görsel:

- “Ailem” adlı metinde geniş bir ailenin görseli kullanılmıştır.
- Görsel metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Ailem” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Evimiz (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.70 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı tanıtmadır.
- “Evimiz” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- “Evimiz” adlı metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir metindir.

- Metinde bir Türk evine ait bölümler ve bu bölümlerin isimleri verilmiştir.

Görsel:

- “Evimiz” adlı metinde Türk kültürüne ait bir evin bölümlerinin görseli verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Evimiz” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir kitaptır.

3) Mevlâna (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.90 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı dini turizm değeri olan bir yeri tanıtmaktır.
- “Mevlâna” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin Türk kültüründe önemli bir yeri olan Hacivat ve Karaöz karakterleri tarafından seslendirilmiştir.
- “Mevlâna” 13. Yüzyılda Anadolu’da yaşamış bir Fars tasavvufçu, ilahiyatçı ve Sofi bir mistik şairdir.

Görsel:

- “Mevlâna” adlı metinde Konya’da bulunan Mevlâna Türbesinin görseli ve akabinde Hacivat ile Karagöz görselleri kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde kullanılan “Mevlâna” türbesi görseli gerçek bir fotoğraf, Hacivat ve Karagöz görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- “Mevlâna” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4.Ünite:

Bu ünitenin giriş sayfasında kocaman bir saat, saatin önünde dört insan görseline yer verilmiştir. Bu ünite “zaman ve mekân” teması ele alınmıştır.

D) Zaman ve Mekân

1) Ali'nin Bir Günü: (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.99 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı zamandır.
- “Ali'nin bir günü” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Ali kullanılmıştır. Metinde Türk ailesine ait bir çocuğun gün içerisinde yaptıkları anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde altı (6) farklı görsele yer verilmiştir. Bu görsellerin her birinde gün içerisinde Ali'nin yaptığı etkinlikler verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel, hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Ali'nin bir günü” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2. Günler (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.100 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı haftanın günlerini öğrenmedir.
- “Günler” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Ali ve Selma isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- “Günler” adlı metinde bir kız ve bir erkek çocuğun görseli verilmiştir.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir. Çünkü bu görsel dünyanın her yerinde bulunabilir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Günler” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.Nasreddin Hoca (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S115 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı önemli bir şahsiyeti tanıtmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metin Türk kültüründe önemli bir kimliğe sahip mizah ve fıkra yazarı olarak bilinen Nasrettin Hoca, Hacivat ve Karagöz tarafından tanıtılmıştır.

Görsel:

- Metinde Eskişehir Sivrihisar’daki Nasrettin Hoca görseli ve Hacivat ile Karagöz görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan “Nasrettin Hoca” görseli gerçek bir fotoğraf, Hacivat ve Karagöz görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- Metin, ilgili kitap için yazılmış kurma bir kitaptır.

5.Ünite:

Bu ünitenin giriş sayfasında neşeli çocukların görseli kullanılmıştır. Bu görsel evrensel kültüre aittir. Bu ünite **dış görünüş ve kişisel bakım** teması işlenmiştir.

E) Dış Görünüş ve Kişisel Bakım**1) İki Kardeş (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.121 okuma metni)****Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı dış görünüştür.
- “İki kardeş” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı insan vücudunu tanıtmadır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir. Türkçe insan ismi olarak Hatice ve Ömer isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metin için kullanılan görsel bir erkek ve bir kız çocuğundan oluşur.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “İki kardeş” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Sağlıklı Yaşam (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1,S.128 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı sağlıklı yaşamdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir. Metinde Türkçe insan ismi olarak Kerem kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde neşeli bir çocuk ve doğa görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.

Metin Türü:

- “Sağlıklı Yaşam” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Fırçalar Kimin? (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.132 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı sağlıklı yaşamdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir. Metinde Türkçe insan ismi olarak Esmâ ve Muhammet isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde dünyanın her yerinde görülebilecek bir kız ve bir erkek çocuğun dişlerini fırçalama görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Eyüp Sultan (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1, S.136 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı turizmdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin Türk kültüründe önemli şahsiyetler olan Hacivat ve Karagöz tarafından seslendirilmiştir.
- Metinde “Eyüp Sultan Camisi ve İstanbul şehri” tanıtılmıştır.

Görsel:

- Metinde “Eyüp Sultan camisinin” görseli ve Hacivat ile Karagöz görselleri kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan “Eyüp Sultan Camisi” görseli gerçek bir fotoğraftır. Hacivat ve Karagöz görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- “Eyüp Sultan” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.2. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI -1

- İlgili kitabın kapağında “Hacivat ile Karagöz” görseli bulunmaktadır.
- Çalışma kitabı da öğrenci kitabı gibi beş üniteden oluşmaktadır.
- Çalışma kitabı, öğrenci kitabında yer alan konuların daha iyi bir şekilde kavranması ve pekişmesi için çeşitli etkinlik ve alıştırma örneklerine yer verilmiştir.
- Çalışma kitaplarında okuma metinlerine pek fazla yer verilmemiştir.

1.Ünite:

- Birinci ünitenin giriş kapağında bir öğretmen ve öğrencilerin tanıştığı görsel yer almıştır.
- Verilen görsel evrensel kültüre aittir.

- Birinci ünite “Ben ve Yakın Çevrem” teması ile ilgili etkinlik ve alıştırmalar yer almaktadır.
- Çalışma kitabının birinci ünitesinde okuma metni bulunmamaktadır.
- İlgili kitabın birinci ünitesinde bir tane dinleme metni bulunmaktadır.

1. Okulumu Seviyorum (Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1, S.18 dinleme metni)

Konu Alanı

- Metinde işlenen konu alanı tanıtmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metinde Afgan insan ismi olarak Hasan kullanılmıştır.
- Afganlı bir çocuk Türk okulunda öğrenim görmektedir.
- Metin hem hedef kültür olan Türk kültürünü hem de evrensel kültürü temsil etmektedir.

Görsel:

- Metinde bir öğrencinin görseli verilmiştir.
- Görsel evrensel kültüre aittir.
- Kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Okulumu Seviyorum” adlı metin “Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1” için yazılmış kurma bir metindir.

2.Ünite:

- “Hayat Boyu Çalışma Kitabı 1” ikinci ünitesinin giriş sayfasında dört öğrenci ve her bir öğrencinin önünde olacak şekilde A-B-C-Ç harflerinin görseli yer almaktadır.
- Bu ünite alfabe öğreniyorum teması ile ilgili etkinlik ve alıştırmalar yer almaktadır.
- Bu ünite okuma metni bulunmamaktadır.
- Bu ünite sadece bir tane dinleme metni bulunmaktadır.

1. Bizim Çiftlik (Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1, S.36” dinleme)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı hayvanları tanıtmadır.

- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- “Bizim Çiftlik” adlı metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Horoz, Eşek, Kedi, Köpek, Cıvcıv, İnek gibi hayvanları konuşdurarak bu hayvanların özellikleri tanıtılmıştır.

Görsel:

- “Bizim Çiftlik” adlı metinde Horoz, Eşek, Kedi, Köpek, Cıvcıv ve İnek gibi hayvanların görselleri çizim şeklinde verilmiştir. Bu görseller boyama etkinliği olarak verilmiştir.
- Metinde kullanılan görseller evrensel kültüre aittir.

Metin Türü:

- “Bizim Çiftlik” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise olay yazıları içerisinde bulunan Fabl türündedir.

3.Ünite:

- “Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1” kitabının üçüncü ünitesinde günlük yaşam teması ile ilgili etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Ünitenin giriş sayfasında anne, baba ve iki çocuktan oluşan çekirdek bir ailenin görseli kullanılmıştır.
- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Kullanılan görsel resimdir.
- Bu ünite dinleme metni bulunmamaktadır.
- Bu ünite bir tane okuma metni yer almaktadır.

2. Okulum ve Çevresi (Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1, S.52 okuma)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanıtmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Ahmet kullanılmıştır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

Görsel:

- Metinde bir Türk okulunun görseline yer verilmiştir.
- Metinde kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Okulum ve Çevresi” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4.Ünite:

- Dördüncü ünite de zaman ve mekân teması ile ilgili etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Dördüncü ünitenin giriş sayfasında büyük bir saat, saatin önünde çeşitli faaliyetlerde bulunan insanların görseli verilmiştir.
- Kullanılan görsel resimdir.
- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Dördüncü ünite de dineleme metni bulunmamaktadır.
- Bu ünite de bir tane okuma metnine yer verilmiştir.

3. Küçük Tavşan (Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1, S.67 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı hayvanları tanımadır.
- “Küçük tavşan” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Tavşan ile Sincap’ın bir günü anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde tavşanın bulunduğu dört farklı görsel kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görseller resimdir.

Metin Türü:

- “Küçük Tavşan” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise olay yazılarından Fabl türündedir.

5.Ünite:

- “Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1” de yer alan beşinci ünite de dış görünüş ve kişisel bakım teması ile ilgili etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Ünitenin giriş sayfasında neşeli çocukların bulunduğu görsel kullanılmıştır.

- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünite de dinleme metni bulunmamaktadır.
- Bu bölümde bir tane okuma metni yer almaktadır.

4. İki Kardeş (Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1, S.87 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı fiziksel özelliklerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Hüseyin ve Namık isimleri kullanılmıştır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde iki çocuğun fiziksel özellikleri betimlenmiştir.

Görsel:

- Metinde futbol oynayan iki çocuğun görseli verilmiştir.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir

Metin Türü:

- “İki Kardeş” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.3. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -2

1.Ünite:

“Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı seti 2” sayısındaki kitabın kapağında “Keloğlan” görseli yer almaktadır. Kitabın birinci ünitesinde temel ihtiyaçlar teması yer almıştır. Bu ünite de yiyecekler, içecekler ve kıyafet gibi günlük ihtiyaç olan durumlar üzerinde durulmuştur.

A) Temel İhtiyaçlar

1) Kahvaltı (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.14 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı kahvaltı öğünüdür.
- “Kahvaltı” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Kerem kullanılmıştır. Metinde teşekkür ederim, afiyet olsun gibi kalıp sözler de hedef kültür olan Türk kültürünü yansıtmaktadır.

Görsel:

- “Kahvaltı” adlı metinde Türk kültür yapısına uygun mutfak, mutfakta bir anne ve bir çocuk görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Kahvaltı” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Misafir (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.15 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı ailedir.
- “Misafir” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı örf ve adetlerdir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Emine kullanılmıştır.
- Metinde misafirler için yapılan hazırlıklar anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde Türk kültüründe bir ailenin içerisinde yer alan bireylerin görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Misafir” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Alışveriş (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.20 okuma metni)

Konu alanı:

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- “Alışveriş” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Yusuf ve Bakkal amca kullanılmıştır.

Görsel:

- “Alışveriş” adlı metinde mahalle bakkalı, bakkalın içinde bakkal amca ile bir çocuğun görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Alışveriş” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Kantinde (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.22 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- “Kantinde” işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Ali ve Mehmet isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir kantin, kantinin içerisinde alışveriş yapan bazı insanların görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Kantinde” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

5) Hediye (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.27 okuma metni)

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Elif ve Ayşe kullanılmıştır.
- Metinde kolay gelsin, görüşmek üzere, teşekkür ederim, görüşürüz gibi kalıplaşmış sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde alışverişte bulunan iki bayanın ve bir giyim mağazasının görseli bulunmaktadır.
- Görsel dünyanın her yerinde bulunabilecek bir görsel olduğu için evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Hediye” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

6) Kıyafet Alıyorum (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.29 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Murat kullanılmıştır.
- Metinde iyi günler, güle güle gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir giyim mağazası ve mağazanın içerisinde bulunan müşterilerin görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel dünyanın her yerinde bulunabileceği için evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Kıyafet” alıyorum adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

7) Akçaabat Köftesi (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.34 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı Türk yemekleridir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde meşhur “Trabzon-Akçaabat köftesinin” yapılışı anlatılmıştır.
- Metin, Türk edebiyatında önemli bir yeri olan masallarıyla bilinen keloğlan tarafından seslendirilmiştir.

Görsel:

- Metinde “Akçaabat Köftesi ve Keloğlan” görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan “Akçaabat köftesi” gerçek bir fotoğraf, Keloğlan görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- “Akçaabat Köftesi” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2.Ünite

Bu ünitenin giriş sayfasında bazı mesleklerin görselleri kullanılmıştır. Bu ünite de günümüzde insanların yaşamlarına devam etmeleri, düzenli bir yaşam sürmeleri için gerekli olan mesleklerin özellikleri, görevleri görsellerle beraber yer almıştır.

B) Meslekler**1) Mesleğimizi Seçelim (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.38 okuma metni)****Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı meslek seçimidir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Ayşe ve Tarık kullanılmıştır.
- Metinde “Doktorluk ve Polislik” mesleklerinin özellikleri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir sınıf, sınıfın içerisinde öğretmen ve öğrencilerin olduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Metinde verilen görsel dünyanın her yerinde bulunabileceği için evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Mesleğimizi Seçelim” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Kurallara Uyalım (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.46 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı trafik kurallarına uymadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Faruk kullanılmıştır.
- Metinde trafik kurallarına uymanın faydaları anlatılmıştır.

Görsel:

- “Kurallara uyalım” adlı metinde trafikte yer alan bir araç aracın içinde baba ve oğlunun olduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel dünyanın her yerinde görülebileceği için evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Kurallara uyalım” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Selimiye Camisi (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.54 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı Turizm ve seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metni Türk edebiyatında hikâyeleriyle bilinen keloğlan seslendirmiştir.
- “Selimiye Camisinin” mimarı Mimar Sinan’dan söz edilmiştir.

Görsel:

- Metinde Edirne’de bulunan Osmanlının eski başkentinde bulunan, Mimar Sinan’ın ustalık eseri olan “Selimiye Camisi ve Keloğlan” görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan “Selimiye Cami” görseli gerçek bir fotoğraf, Keloğlan görseli ise karikatürdür.

Metin Türü:

- Selimiye Camisi adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.Ünite

İlgili kitabın üçüncü ünitesinde zaman ve mekân teması ele alınmıştır. Bu ünitenin giriş sayfasında sayılar, saat ve bir tane de dünya görseli kullanılmıştır. Kitabın bu ünitesinde zamanın verimli kullanımı anlatılmıştır.

C) Zaman ve Mekan

1) Elif'in Bir Günü (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.62 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı zamandır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı zamanı verimli kullanmadır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Elif kullanılmıştır.
- Metinde Elif isimli kızın bir gün içerisinde yaptıkları anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir insan ve insanın elinde büyük bir saatin olduğu görsel kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel dünyanın her yerinde olabileceği için evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Elif'in bir günü” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Benim Ailem (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.66 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı ailedir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Mehmet, Nuri, Leyla, Hatice ve Muhsin isimleri kullanılmıştır.
- Metinde Mehmet adlı çocuk ailesini tanıtmıştır.

Görsel:

- Metinde anne, baba ve üç çocuktan oluşan bir ailenin görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.

- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Benim Ailem” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Misafir Öğrenci (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.68 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı gelenek ve göreneklerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşam ve tanışmadır.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Burak isimi kullanılmıştır. Arapça insan ismi olarak da Ahmet ismi kullanılmıştır.
- Metin hem hedef kültür olan Türk kültürünü hem de evrensel kültür izlerini yansıtmaktadır.
- Metinde bir Türk öğrenci ile bir Suriyeli öğrencinin tanışması ele alınmıştır.

Görsel:

- Metinde bir sınıf, sınıfın içerisinde iki öğrencinin görseline yer verilmiştir.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Misafir Öğrenci” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Saat Kulesi (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.78 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı Turizm ve Seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı İzmir’de yer alan turistik bir yeri tanıtmaktır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin Türk edebiyatında önemli bir kişiliğe sahip Keloğlan tarafından anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde İzmir’de bulunan 1901 yılında inşa edilmiş, İzmir’in simgesi hâline gelmiş olan Saat Kulesi ve Türk halk masallarımızdan Keloğlan görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan “Saat Kulesi” görseli gerçek bir fotoğraf, Keloğlan görseli ise resimdir.

- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

Metin Türü:

- “Saat Kulesi” adlı metin kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4.Ünite

İlgili kitabın dördüncü ünitesinin ilk sayfasında bir manav ve manavcı görseli yer almaktadır. İlgili kitabın bu ünitesinde Türk paraları ve bu paraların alışverişte kullanımı ele alınmıştır. Türk kültüründe alışverişin nasıl ve nerelerde yapıldığı bu üniteye anlatılmıştır.

D) Alışveriş

1) Bizim Paramız (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.84 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tüketimdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı alışveriştir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Faruk ve Eymen isimleri kullanılmıştır.
- Metinde güle güle kullan, teşekkür ederim gibi kalıp sözler kullanılmıştır.
- Metinde Türk parasıyla alışveriş yapıldığı anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Bizim Paramız” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Bahçemiz (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.92 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı doğadır.
- “Bahçemiz” adlı metinde işlenen hayat deneyim alanı organik tarımdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Merve kullanılmıştır.
- Metinde bir insanın köydeki yaşamı anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir bayanın köyde sebze toplanırken kullanılmış görseli bulunmaktadır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültürü yansıtmaktadır.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- Bahçemiz adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Tahmin Et (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.94 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı meyvedir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı meyvelerin özellikleridir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Ali ve İsa isimlerine yer verilmiştir.

Görsel:

- Metinde iki çocuğun görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Tahmin Et” metni ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Manavda (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.98 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı alışverişidir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Kemal kullanılmıştır.
- Metinde Türk kültüründe alışverişte kullanılan hayırlı işler, hayırlı olsun gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- “Manavda” adlı metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Manavda” adlı metin ilgili kitap için kullanılmış kurma bir metindir.

5) Sebzenin Faydaları (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.101 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı sebzelerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı sebzenin faydalarıdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Özgür kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Sebzenin Faydaları” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

6) Mısır Çarşısı (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.106 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı “Mısır Çarşısı” adlı bir yeri tanıtmaktır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metni Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan Keloğlan seslendirmiştir.
- Metinde İstanbul’da bulunan “Mısır Çarşısı” tanıtılmıştır.

Görsel:

- Metinde “Mısır Çarşısı ve Keloğlan” görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan “Mısır Çarşısı” görseli gerçek bir fotoğraf, Keloğlan görseli ise resimdir.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

Metin Türü:

- “Mısır Çarşısı” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

5.Ünite

İlgili kitabın bu ünitesinde hastalıklar ve alışkanlıklar teması ele alınmıştır. Bu ünite de hastalığa yakalanmamak için sağlıklı bir yaşam sürmek için dikkat edilmesi gereken unsurlar anlatılmıştır. Ayrıca insanların hastalanınca iyileşmeleri için doktora gitmeleri ve ilaç almaları konuları ele alınmıştır. Ünitenin giriş sayfasında bir doktor ve iki çocuğun görseli kullanılmıştır.

E) Hastalıklar-Alışkanlıklar

1) Doktorda (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.110 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı sağlıklı yaşamdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük muayene olmaktır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir metindir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Halil kullanılmıştır.
- Metinde iyi günler, hoş geldiniz, kolay gelsin, rica ederim, geçmiş olsun gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir doktor ile bir hastanın görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir kitaptır.

2) Alışkanlıklarımız (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.124 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı sağlıklı yaşamdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı alışkanlıkların olumlu ve olumsuz sonuçlarıdır.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde olumlu ve olumsuz alışkanlıklarının sonuçlarına değinmiştir.

Görsel:

- Metinde ormanlık bir alanda yürüyüş yapan yaşlı bir insanın görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Termal Kaplıca (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 2, S.132 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı Turizm ve seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı şifalı suların faydalarıdır.
- Metinde Türkiye’de şifalı suların bulunduğu bazı şehirlerin verilmiştir bunlar: Kütahya, Balıkesir, Afyon ve Nevşehir’dir.
- Metin Türk edebiyatında önemli bir yeri olan Keloğlan tarafından seslendirilmiştir.

Görsel:

- Metinde Yalova’da bulunan kaplıcanın görseli ve Keloğlan görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metin için kullanılan kaplıca görseli gerçek bir fotoğraf, keloğlan görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3.4. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI -2

“Hayat boyu Türkçe” çalışma kitabının ikinci sayısında öğrenci kitabı ikide olduğu gibi Keloğlan görseli bulunmaktadır. Çalışma kitabı da öğrenci kitabı gibi beş üniteden oluşmaktadır. Bu kitapta öğrenci kitabı ikide anlatılan konuların daha iyi pekişmesi ve anlaşılması için etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.

1.Ünite:

- İlgili kitabın ilk ünitesinde temel ihtiyaçlar yiyecek, içecek ve kıyafetlerle ilgili görsellerle beraber etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Bu ünitenin giriş sayfasında iki çocuğun temel ihtiyaçların resimlerini çizerken verilmiş görseli bulunmaktadır.
- Verilen görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünite de okuma ve dinleme metinlerine yer verilmemiştir.
- Ünitenin son iki sayfasında Trabzon’da bulunan Sümela Manastırı yine Trabzon’da yer alan Uzun göl ve yine Trabzon’da olan Ayasofya Camii görselleri verilmiştir.
- Kitabın birinci ünitesinde yer alan görseller birer gerçek fotoğraftır.
- Etkinlik için 3 tane başlıksız metin bulunmaktadır.

2.Ünite:

- İlgili kitabın ikinci ünitesinde meslekler ile ilgili çeşitli etkinlik ve alıştırmalar görseller kullanılarak verilmiştir.
- Mesleklerin özellikleri ve insanların hayatlarındaki önemine değinilmiştir.
- Bu ünitenin giriş sayfasında çeşitli mesleklerin bulunduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünitenin son iki sayfasında Edirne’de bulunan Selimiye Camii, Meriç Köprüsü ve Selimiye Camii’nin iç tarafının görsellerine yer verilmiştir.
- Verilen bu görseller birer gerçek fotoğraftır.
- Etkinlik için 3 tane başlıksız metin bulunmaktadır.

3.Ünite:

- İlgili kitabın üçüncü ünitesinin giriş sayfasında 0’dan 9’a kadar rakamların, bir saatin ve bir de dünyanın görseli kullanılmıştır.
- Ünitenin giriş sayfasında bulunan görseller evrensel kültüre aittir.
- Kitabın bu ünitesinde zamanın ve mekânın önemi görsellerle beraber çeşitli etkinlik ve alıştırmalarla verilmiştir.
- Bu ünitenin son iki sayfasında İzmir’de bulunan Efes Antik Kent, Körfez ve Kızlar ağası Hanı bulunmaktadır.
- Verilen bu görseller birer gerçek fotoğraftır.
- Bu ünite 2 tane metne yer verilmiştir. Biri başlıksız olduğu için incelenmedi.

Nerelisin? (S.53 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Arapça isim olarak Abdullah kullanılmıştır.
- Metinde Nijerya’ya ait Ayodele ismine de yer verilmiştir.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Nerelisin?” Adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4.Ünite:

- İlgili kitabın dördüncü ünitesinde bir manav ve manavcının görseli bulunmaktadır. Verilen görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünite insan hayatının vazgeçilmez unsurlarından olan alışveriş ile ilgili görseller de kullanılarak çeşitli etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Dördüncü ünite Türk paralarının görselleri verilmiştir. Görselleri verilen paraların alışverişteki karşılıkları anlatılmıştır.
- Ünitenin son iki sayfasında İstanbul’da bulunan Galata Kulesi, Haydarpaşa Garı ve Ortaköy Camii’nin görselleri verilmiştir.
- Ünitenin son iki sayfasında bulunan görseller birer gerçek fotoğraftır.
- Bu ünite 2 tane başlıksız metne yer verilmiştir.

5.Ünite:

- İlgili kitabın beşinci ünitesinde hastalıklar ve alışkanlıklar temasıyla ilgili çeşitli etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Bu ünite bir insanın sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için yapılması gerekenler anlatılmıştır.
- Bu ünitenin giriş sayfasında bir doktor ile iki çocuğun görseline yer verilmiştir. Verilen görsel evrensel kültüre aittir.
- Beşinci ünitenin son iki sayfasında Balıkesir şehrinde bulunan Zağnospaşa Cami, Hisar alan Kaplıcaları-Sındırgı ve Saat Kulesine yer verilmiştir.
- Ünitenin son iki sayfasında verilen görseller gerçek birer fotoğraftır.
- Bu ünite 3 tane başlıksız metne yer verilmiştir.

3.5. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÖĞRENCİ KİTABI -3

1.Ünite:

“Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı” üçüncü sayısının kapağında Evliya Çelebi görseli bulunmaktadır. Bu kitabın birinci ünitesinin giriş sayfasında tanışan üç çocuğun görseli kullanılmıştır. Bu bölümde tanışma ile ilgili çeşitli görseller kullanılmıştır. Tanışma ile ilgili farklı okuma metinleri bu bölümde yer alır.

Tanışma

1) Tanışalım (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.14 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük hayattır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait bir metindir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Mehmet ve Hüseyin isimleri kullanılmıştır.
- Metinde Türkiye’de bulunan İstanbul, İzmir ve Samsun isimleri kullanılmıştır.
- Metinde teşekkür ederim, memnun oldum gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- “Tanışalım” adlı metinde iki insanın tokalaştığı bir görsel kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Tanışalım” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Hoş geldin Necip (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.18 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Necip, Ali ve Musa isimleri kullanılmıştır.
- Metinde hoş geldin, hoş bulduk, teşekkür ederim, memnun oldum gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- “Hoş geldin” adlı metinde bir sınıf, sınıfın içinde öğretmen ve öğrencilerin bulunduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Hoş geldin” adlı metin, ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Maç Saati (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.21 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı hazırlıktır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak İhsan ve Murat kullanılmıştır.
- Metinde özür dilerim, çok meşgulüm, acele et gibi kalıp sözler kullanılmıştır.
- Metinde halı saha maçı öncesi hazırlık anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir tane saat görseli kullanılmıştır.
- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Maç saati” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Piknik Yapıyoruz (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.33)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı eğlenmektir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı doğada yiyip, içmek ve eğlenmektir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Nuray, Yasemin, Nazan, Merve, Sultan, Âdem, Yusuf, İsa, Berk, Adnan, Sefa, Nurettin, Mustafa, Havva, Gülşen, Firdevs, Ali ve Osman isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- “Piknik yapıyoruz” adlı metinde ormanlık bir alanda piknik yapan insanların görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Piknik yapıyoruz” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

5) Evliya Çelebi Bursa’da (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.37 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı seyahat ve turizmdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Osmanlı imparatorluğunun kurucuları Osman Gazi ve Orhan Gazi türbeleri tanıtılmıştır.
- Bursa ilinin tarihi eserleri metinde tanıtılmıştır. Bunlar: Ulu Cami, Yeşil Cami Yeşil Türbe, Tophane ve Saltanat kapısıdır.

Görsel:

- Metinde Bursa’da bulunan Ulu Cami ve Evliya Çelebi görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan Bursa Ulu Cami görseli gerçek fotoğraftır. Evliya Çelebi görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- “Evliya Çelebi Bursa’da” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise yazınsal metinlerde bulunan düşünce (fikir) yazılarından.

2.Ünite:

Kitabın ikinci sayfasının giriş sayfasında iki çocuğun spor aletleriyle spor yaparken kullanılmış bir görsel bulunmaktadır. Kitabın bu ünitesinde serbest zaman ve etkinlikler ilgili çeşitli görseller de kullanılarak farklı okuma metinlerine yer verilmiştir.

A) Serbest Zaman Etkinlikleri

1) Hobiler (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.50 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı oyun oynamaktır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı eğlenmek ve hobilerdir.

- Metinde işlenen oyunlar, ilkokullarımızda oynanan ip atlama, yakan top, körebe, saklambaç ögelerine yer verilmiştir.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Suriyeli bir kızın Arapça ismi Zeynep kullanılmıştır.
- Metinde Suriyeli bir çocuğun hobileri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde oyun oynayan dört çocuğun görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Hobiler” adlı metin ilgili kitap için kullanılmış kurma bir metindir.

2)Hobiler (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.33 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı oyun oynamaktır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı eğlenmek ve hobilerdir.
- Metinde Nuray isimli çocuğun Gaziantep’li olduğu ve Cumhuriyet İlkokulunda okuduğu belirtilerek Türk Kültürü unsurlarına yer verilmektedir.
- Nazan ve Yasemin ile ip atlamakta; Adem, Yusuf, İsa ve Berk yakan top oynamaktadır. Türk isimleri kullanılmış ve ilkokullarımızda oynanan oyunlar konu edilmiştir.
- Metinde Nuray isimli Türk bir çocuğun hobileri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde oyun oynayan ve piknik yapan 7 kişi görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

3) Halit’in Hobileri (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.57 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı doğa sporlarıdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı doğa yürüyüşü ve dağcılıktır.
- Metin evrensel kültüre aittir.

- Metinde Somali uyruklu bir insanın ismi Halit kullanılmıştır.
- Metinde Somalili bir gencin hobi ve fobileri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde dağların, taşların bulunduğu doğa görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel gerçek fotoğrafıdır.

Metin Türü:

- “Halit’in hobileri” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4)Evliya Çelebi Kırkpınar’da (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.60 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı güreştir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı seyahattir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan ve her yıl Edirne ilimizde gerçekleşen Kırkpınar güreşleri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde güreş yapan insanların ve Evliya Çelebinin görseline yer verilmiştir.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan güreş görseli gerçek fotoğraf, Evliya Çelebi görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- “Evliya Çelebi Kırkpınar’da” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise yazınsal metinlerde bulunan düşünce (fikir) yazılarından.

3.Ünite:

İlgili kitabın bu bölümünün giriş sayfasında üç çocuk ve her bir çocuğun elinde farklı bir çalgı aleti bulunan bir görsel kullanılmıştır. Bu ünite müzik ve alışveriş teması farklı metinlerle anlatılmıştır. Müzik aletleri görsellerle desteklenerek tanıtılmıştır. Ayrıca bu ünite bazı sanatçılar da tanıtılmıştır.

B) Müzik ve Alışveriş

1) Müzik ve Ailem (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.69)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı müziktir.
- Metinde işlenen hayat deneyi”m alanı müzik sevgisidir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan isimleri olarak; Sevgi, Mert, Mustafa, Elif gibi isimler kullanılmıştır.
- Metinde Türk müziğinde iz bırakmış Neşet Ertaş, Barış Manço ve Zeki Müren isimlerine değinilmiştir.
- Metinde bir ailenin müzik sevgisi ve müzik aletlerine ilgileri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde “Neşet Ertaş” görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan görsel gerçek bir fotoğraftır.

Metin Türü:

- “Müzik ve Ailem” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Ümmü Gülsüm (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.72 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı müziktir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı Mısırlı “Ümmü Gülsüm” adlı sanatçıyı tanıtmaktır.
- Metin evrensel kültüre aittir.

Görsel:

- Metinde Mısırlı “Ümmü Gülsüm” adlı sanatçının görseli kullanılmıştır.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.

Metin Türü:

- “Ümmü Gülsüm” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Kışlık Kazak Alıyorum (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.79 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde müşteri ve tezgâhtarın alışveriş esnasındaki diyalogu anlatılmıştır.
- Metinde teşekkür ederim, hayırlı işler, güle güle gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir iyim mağazası içerisindeki tezgâhtar ile bir müşterinin görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metin için kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Evliya Çelebi Kapalı Çarşı'da (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.85)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip-görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde İstanbul'da bulunan "Kapalı Çarşı" tanıtılmıştır.

Görsel:

- Metinde İstanbul'un merkezinde Beyazıt semtinde yer alan dünyanın en büyük çarşılarından ve en eski kapalı çarşılarından biri olan İstanbul Kapalı Çarşı görseli ve Evliya Çelebi görseli kullanılmıştır. “
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan Kapalı Çarşı görseli gerçek bir fotoğraftır. Evliya Çelebi görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- “Evliya Çelebi Kapalı Çarşı’da” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise yazınsal metinlerde bulunan düşünce (fikir) yazılarından.

4.Ünite:

Kitabın bu bölümünde bayramlar ve özel günler çeşitli etkinlik ve alıştırmalarla anlatılmıştır. Bu ünitenin giriş sayfasında çeşitli hediye paketlerinin bulunduğu bir görsel kullanılmıştır. Bu bölümde milli ve dini bayramların nasıl kutlandığı farklı okuma metinleriyle anlatılmıştır.

C) Bayramlar ve Özel Günler**1) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.91 okuma metni)****Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı Milli Bayramdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı Bayram coşkusudur.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde “29 Ekim Cumhuriyet Bayramının” nasıl kutlandığı anlatılmıştır.

Görsel:

- “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı” adlı metinle aynı sayfada ellerinde bayraklar olan gençlerin görselli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan görsel gerçek fotoğraftır.

Metin Türü:

- Metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Gülşen’in Doğum Günü (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.94 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı doğum günü kutlamasıdır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

- Metinde Türkçe insan ismi olarak Gülşen ismi kullanılmıştır.
- Metinde doğum günün kutlu olsun, teşekkür ederim gibi kalıp sözler kullanılmıştır.
- Metinde Gülşen adlı bir kızın doğum günü partisi için yapılan hazırlıklar anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir kız ile bir annenin hediyeleşirken kullanılmış bir görsel verilmiştir.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Gülşen’in doğum günü” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Evliya Çelebi Diyarbakır’da (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.102 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinin yüzölçümü olarak Şanlıurfa'dan sonraki ikinci büyük şehri olan Diyarbakır şehri tarihinin tanıtımıdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Diyarbakır ilinin tarihi ve kültürü anlatılmıştır.
- Metinde Diyarbakır ilinde bulunan Ulu Cami, On Gözlü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han, Kervansaray, Diyarbakır Kalesi ve Diyarbakır Surları kısaca anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde “Diyarbakır Kalesi ve Evliya Çelebi” görselleri kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan Diyarbakır kalesi görseli gerçek fotoğraf, Evliya Çelebi görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- “Evliya Çelebi Diyarbakır’da” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise yazınsal metinlerde bulunan düşünce (fikir) yazılarından.

5.Ünite:

Bu ünitenin giriş sayfasında bir dünya dünyanın üstünde yer alan bir erek ile bir kızın görseli bulunmaktadır. Bu bölümde tatil teması çeşitli okuma metinleriyle beraber görsellerle desteklenerek anlatılmıştır. Bu ünitenin ikinci sayfasında Türkiye'mizi tanıyalım adlı bir harita bulunmaktadır. Bu haritada yer alan her bir ilin yanında o ille bütünleşmiş bir maddi kültürün görseli kullanılmıştır.

D) Tatil

1) Tatil Planı (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.107 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tatildir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı tatil planı yapmaktır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Fatma ve Nur isimler kullanılmıştır. Ayrıca metinde Türkiye'de bulunan İstanbul ve Erzurum şehirlerinin de isimlerine değinilmiştir.

Görsel:

- “Tatil planı” adlı metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Tatil adlı” metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) İstanbul Gezi Planı (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.109 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı yaz tatili planı yapmaktır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip-görmektir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Numan, Mahmut, Âdem ve Hasan isimleri kullanılmıştır.
- Metinde İstanbul şehrinin tarihi ve turistik yerlerinin isimleri verilmiştir bunlar: Süleymaniye, Sultanahmet, Fatih Camisi, Yavuz Selim Camisi, Şehzadebaşı camii, Yerebatan sarnıcı, Topkapı Sarayı gibi yerlerin isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde İstanbul'un ikonik eserleri olan Boğaziçi Köprüsü ve Ortaköy Camisinin görselleri kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde kullanılan görseller gerçek fotoğraftır.

Metin Türü:

- “İstanbul Gezi Planı” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Köyde İlk Tatilim (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.111 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı köy tatilidir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı köy ve doğa yaşamıdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak İdris kullanılmıştır.
- Metinde bir ailenin bir haftaki köy tatili anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir doğa görseli kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Köyde İlk Tatilim” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

4) Evliya Çelebi İzmir’de (Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 3, S.117)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı seyahattir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı gezip-görmedir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde İzmir’in tarihi ve turistik yerlerinin isimleri kullanılmıştır. Bunlar: Saat Kulesi, Konak Camisi, Kemer altı Camisi, Alaçatı ve Çeşme isimleri kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde İzmir Saat Kulesi ve Evliya Çelebi görselleri kullanılmıştır.
- Metinde kullanılan görseller hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.

- Metinde kullanılan İzmir Saat Kulesi görseli gerçek bir fotoğraf, Evliya Çelebi görseli ise resimdir.

Metin Türü:

- “Evliya Çelebi İzmir’de” adlı metin özgün bir metindir.
- Özgün metinlerden ise yazınsal metinlerde bulunan düşünce (fikir) yazılarından.

3.6. HAYAT BOYU TÜRKÇE ÇALIŞMA KİTABI-3

- “*Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı*” üçüncü sayısının kapağında “Evliya Çelebi” görseli bulunmaktadır.
- Çalışma kitabı da öğrenci kitabı gibi beş bölümden oluşmaktadır.
- “*Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı*” üçüncü sayısında öğrenci kitabı üçüncü sayısında anlatılan konuların daha iyi bir şekilde pekişmesi için çeşitli etkinlik ve alıştırmalar yer almaktadır.

1.Ünite:

- “*Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı*” üçüncü sayısının giriş sayısında üç çocuğun tanışırken kullanılmış bir görseli bulunmaktadır. Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- İlgili kitabın beşinci ünitesinde tanışma ve saatler ile ilgili etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Birinci ünitenin son sayfası olan 28. Sayfada Mersin’de bulunan Kız Kalesi ile Tarsus Şelalesi görselleri kullanılmıştır. Kullanılan görseller birer gerçek fotoğraftır.
- Bu ünite de bir okuma metnine yer verilmiştir.

Tanışma (S.17 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tanışmadır.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük hayattır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak; Fatma ve Hatice kullanılmıştır.
- Metinde iki gencin tanışma şekli anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Tanışma” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2.Ünite:

- İlgili kitabın ikinci ünitesinin giriş sayfasında iki insanın spor yaparken verilmiş bir görseli bulunmaktadır. Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünite de spor, hobiler ve fobiler ile ilgili çeşitli etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Bu ünite de üç farklı okuma metnine yer verilmiştir.

1) Futbolu Tanıyalım (S.35 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı spordur.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı futbol ve futbol kurallarıdır.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde futbola dair kurallar ve bir futbol müsabakasında olması gereken kurallar anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Futbolu Tanıyalım” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Selâhattin’in Hobileri (S.41 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı hobilerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı bir çocuğun hobileridir.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Mısırlı bir çocuğun Arapça ismi Selahattin kullanılmıştır.
- Metinde Mısırlı bir çocuğun Türkiye’de hoşlandığı ve yaptığı etkinlikler, hobileri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Selâhattin’in Hobileri” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

3) Hobilerimiz ve Fobilerimiz (S.45 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı hobi ve fobilerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde Türkçe insan isimleri olarak Büşra ve Ali isimleri kullanılmıştır.
- Metinde Büşra ve Ali adlı çocukların hobi ve fobileri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Hobilerimiz ve fobilerimiz” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.
- ❖ İlgili kitabın son sayfası olan 46. Sayfada Adıyaman’da bulunan Nemrut Dağı ve Çelikhan Yüzen Adalar görselleri bulunmaktadır. Bu görseller birer gerçek fotoğraftır.

3.Ünite:

- Çalışma kitabının üçüncü ünitesinin giriş sayfasında ç farklı insanın çeşitli müzik aletlerini çalarken kullanılmış bir görsel bulunmaktadır. Görsel evrensel kültüre aittir.
- Bu ünite de müzik ve alışveriş teması çeşitli etkinlik ve alıştırmalarla anlatılmıştır.
- Çalışma kitabının bu ünitesinde iki okuma metnine yer verilmiştir.

1) Benim Mesleğim (S.50 okuma metni)**Konu Alanı:**

- Metinde işlenen konu alanı mesleklerdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı bazı mesleklerin özellikleridir.
- Metin evrensel kültüre aittir.
- Metinde Iraklı Yusuf ve Mithat isimleri kullanılmıştır.

- Metinde Iraklı iki küçük çocuğun büyüyünce olmak istedikleri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde bir doktor ile bir hastanın görseline yer verilmiştir.
- Kullanılan görsel evrensel kültüre aittir.
- Metinde kullanılan görsel resimdir.

Metin Türü:

- “Benim Mesleğim” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2) Kasapta (S.56 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı alışveriştir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı günlük yaşamdır.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde buyurun, Allah bereket versin, yine bekleriz, hayırlı işler gibi kalıp sözler kullanılmıştır.
- Metinde bir müşteri ile bir kasap arasında geçen alışveriş diyalogu kullanılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Kasapta” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.
- ❖ İlgili kitabın üçüncü ünitesinin son sayfası olan 60. Sayfada yer alan İşhan Manastırı ve Marsıvan yaylası görselleri kullanılmıştır. Kullanılan görseller birer gerçek fotoğraftır.

4.Ünite:

- Çalışma kitabının dördüncü ünitesinin giriş sayfasında hediye paketlerinin olduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Bu ünite de bayramlar ve özel günler ile ilgili çeşitli etkinlik ve alıştırmalara yer verilmiştir.
- Bu ünite de dini ve milli bayramlar ile beraber özel günlerin de nasıl kutlandığı, bu özel günlerde neler yapıldığı anlatılmıştır.

- Bu ünite de bir okuma metnine yer verilmiştir.

1)Kandil Simidi (S.66 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı kutsal günlerdir. Metinde Regaip Kandili, Berat Kandili, Miraç Kandili ve Mevlit Kandili'nde hazırlanan yuvarlak, susamlı ve tuzlu simit olarak tanımlanan kandil simitlerden bahsedilmektedir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı, kandil simitlerinin komşulara verilmesi örneği gibi gelenek ve göreneklerdir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde, geçmişte kandil simit yerine lokma tatlısı ikram etme geleneğinin olduğu ve bazı şehirlerde bu geleneğin hala devam ettiği gibi kandil günlerinde yapılan etkinlikler anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Kandil Simidi” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.
- ❖ Dördüncü ünitenin son sayfası olan 72. Sayfada Ağrı’da bulunan İshak Paşa Sarayı ve Ağrı Dağının görselleri kullanılmıştır. Kullanılan bu görseller birer gerçek fotoğraftır.
- ❖ İshak Paşa Sarayı, Osmanlı döneminde yapılmış ve o döneme ait motifler içeren, 2000 senesi itibari ile UNESCO'nun Dünya Mirası Geçici Listesi'nde bulunmaktadır.

5.Ünite:

- Çalışma kitabının beşinci ve son ünitesinin giriş sayfasında bir dünya, dünyanın üstünde iki insanın bulunduğu bir görsel kullanılmıştır.
- Bu ünite de tatil teması çeşitli etkinlik ve alıştırmalarla anlatılmıştır.
- Bu ünite de iki tane okuma metnine yer verilmiştir.

1) Tatilde Bir Günümüz (S.80 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı tatildir.

- Metinde işlenen hayat deneyim alanı tatildeki bir gündür.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne ait unsurlar içermektedir.
- Metinde Türkçe insan ismi olarak Zafer ismi kullanılmıştır.
- Metinde Mersin’de bulunan Kız Kalesine değinilmiştir.
- Kız Kalesi içerisinde bulunan bir yazıtta 1199 yılında I. Leon tarafından inşa edildiği bilinmektedir. Mersin ilimizin sembolik ögesidir ve turistik olarak kullanılmaktadır.
- Metinde bir ailenin Ankara’dan Mersin’e yolculuğu ve Mersin’deki bir günleri anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Tatilde Bir Günümüz” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.

2)Türkiye’de Turizm (S.83 okuma metni)

Konu Alanı:

- Metinde işlenen konu alanı turizmdir.
- Metinde işlenen hayat deneyim alanı Türkiye’ye gelen turistlerdir.
- Metin hedef kültür olan Türk kültürüne aittir.
- Metinde ülkemize gelen turistlerin en çok tercih ettiği Antalya, İstanbul, İzmir, Nevşehir ve Trabzon şehirlerinden söz edilmiştir.
- Metinde 2017’de yılında Türkiye’ye gelen turist sayısı ve şehirlere dağılımı anlatılmıştır.

Görsel:

- Metinde herhangi bir görsel kullanılmamıştır.

Metin Türü:

- “Türkiye’de Turizm” adlı metin ilgili kitap için yazılmış kurma bir metindir.
 - ❖ Çalışma kitabının son sayfası olan 84. Sayfada Van ilinde bulunan Hoşap Kalesi ve Van Gölünün görsellerine yer verilmiştir. Kullanılan bu görseller birer gerçek fotoğraftır.

İncelenen kaynakta;

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunun sağlanması için hazırlanan “*Hayat Boyu Türkçe*” setinde ülkemize ait maddî ve manevî kültürel unsurlarına yer verilmiştir. Ülkemizde bulunan bazı bölgelerin tarihi yapılarına, kültür ve turizm açısından önemli mekânlara, Türk edebiyatı ve sanatında bulunan önemli şahsiyetlerin görsel ve isimlerine yer verilmiştir. Örneğin; Şanlı Urfa’da bulunan Balıklı Göl, Nevşehir’de bulunan peri bacaları, Trabzon’da bulunan Sümela manastırı, Bursa’da bulunan Ulu cami, Konya’da bulunan Mevlâna türbesi gibi kültürel unsurların görsellerine ve isimlerine yer verilmiştir. Ayrıca Türk müziğinde iz bırakmış şahsiyetlerden: Neşet Ertaş, Barış Manço ve Zeki Müren gibi sanatçılar görsel olarak metinlerle beraber yer almıştır. Bununla beraber Türk edebiyatında yer alan Nasrettin Hoca, Evliya Çelebi ve Keloğlan gibi tanınmış şahısların görselleri ve isimlerine yer verilmiştir.

“*Hayat Boyu Türkçe*” setinde kullanılan kültürel unsurlar hedef öğrencilerin yaş seviyelerine uygun olmadığı görülmüştür. Çünkü “*Hayat Boyu Türkçe*” seti (6-12) yaş seviyesinde olan 3. Sınıf seviyesindeki uyum sınıflarında kullanılmıştır. Kitap setinde yer alan kültürel unsurlar 3. Sınıf yaş seviyesine göre anlaşılması ve kavranması zor olan yerler ve şahıslara yer verilmiştir. Kitap setinde kullanılan kültürel unsurların açıklanması ve tanıtılmasına da yeterince yer verilmemiştir.

“*Hayat Boyu Türkçe*” setinde yer alan okuma ve dinleme metinleriyle beraber kullanılan kültürel unsurlar ile metinler uyumludur. Çünkü okuma ve dinleme metinlerinde anlatılan veya tanıtılan kişilerin görselleri metinlerle beraber kullanılmıştır.

“*Hayat Boyu Türkçe*” kitap setindeki yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına okuma ve dinleme metinlerinde diyalog, bir mekânı veya bir şahsı tanıtmaya ve bilgi verme şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca metinlerle beraber kültürel unsurlar görsel olarak kullanılmıştır.

Kullanılan kültürel unsurların çoğunluğu ülkemize özgü olan tarihi, kültürel ve turizm bölgeleridir. Kitap setinde evrensel kültür unsurlarına yeterince yer verilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi (PIKTES) projesinde kullanılan “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitapları setinden elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle kitap setindeki kültürel unsurların önemi belirtilmiştir.

4.1. SONUÇ

Suriyeli çocuklara yönelik yaşam boyu Türkçe kurslarında kültürel unsurların aktarılması, sadece akademik konuların öğretilmesinde değil aynı zamanda onların kültürel kimliklerinin korunmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Eğitimciler tarih, dil ve gelenekler gibi Suriye kültürel unsurlarını Türkçe derslerine dâhil ederek Suriyeli öğrenciler için daha kapsayıcı ve ilgi çekici bir öğrenme ortamı oluşturabilmektedir. Araştırmalar, mülteci çocukların psikolojik sağlığı ve akademik başarısı için eğitim yoluyla kültürel kimliğin korunmasının şart olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kültürel aktarımın Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumu üzerindeki etkileri, onlara yeni ve alışılmadık bir ortama ait olma ve aşinalık duygusu sağlaması açısından derindir.

Yaşam Boyu Türkçe kurslarının yanı sıra kültürel unsurların çalışma kitaplarına entegre edilmesi de Suriyeli çocukların eğitim yolculuğunda desteklenmenin bir diğer etkili yoludur. Eğitimciler, Suriye mirasını yansıtan hikâyeler, şiirler ve resimler gibi kültürel açıdan anlamlı içeriklere sahip çalışma kitapları tasarlayarak Suriyeli öğrencilerin öğrenme deneyimlerini geliştirebilmektedir. Bu tanıdık kültürel referanslar, öğrenmeyi daha ilişkilendirilebilir ve ilgi çekici hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda dil edinimini ve akademik başarıyı da kolaylaştırmaktadır. Eğitimciler, kültürü çalışma kitaplarına entegre ederek Türk okullarındaki Suriyeli çocuklar için daha kapsayıcı ve destekleyici bir öğrenme ortamı meydana getirebilmektedir.

Eğitimde kültür aktarımının sayısız faydasına rağmen, bu uygulamaların hayata geçirilmesinde ortaya çıkan zorluklar da bulunmaktadır. Dil yeterliliği kültürel içeriğin anlaşılmasında ve takdir edilmesinde çok önemli bir rol oynadığından, temel zorluklardan biri kültürel unsurların aktarımında dil engellerinin aşılmasıdır. Ek olarak, bazı

paydaşların kültürel entegrasyonu gereksiz veya mevcut müfredata zarar verici olarak görmelerine karşı da direnç olabilmektedir. Ancak bu zorluklar, eğitimcilere sosyal uyum ve kapsayıcılık için bir araç olarak kültürel alışverişi kullanma fırsatları sunmaktadır. Eğitimciler, farklı kökenden gelen öğrenciler arasında kültürel anlayış ve takdiri teşvik ederek sınıfta birlik ve karşılıklı saygı duygusunu geliştirebilmektedir. Sonuçta eğitimde kültür aktarımının uygulanmasındaki zorluklar ve fırsatlar, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunun desteklenmesinde kültürel korumanın önemini vurgulamaktadır.

Kültürün korunmasında ve Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunun desteklenmesinde Türkçe dersleri ve çalışma kitaplarının rolü, daha kapsayıcı ve zenginleştirici bir öğrenme ortamı yaratılması açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitimciler, yaşam boyu Türkçe kurslarına kültürel unsurları aktararak, kültürel unsurları çalışma kitaplarına entegre ederek ve eğitimde kültür aktarımının uygulanmasındaki zorluklara ve fırsatlara değinerek, Suriyeli çocukların akademik olarak başarılı olurken kültürel kimliklerini korumalarına yardımcı olabilirler. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine başarılı bir şekilde entegrasyonunun sağlanması için eğitim kurumlarının müfredatlarında kültürel korumaya öncelik vermesi zorunludur.

Türkiye’de bulunan Suriyeli çocukların Türkçe öğrenmeleri ve Türk eğitim sistemine uyum sağlamaları için 2019 yılında “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitapları setinde Türk kültürüne ait önemli unsurlar yer almaktadır. “*Hayat Boyu Türkçe*” kitap seti (6-12) yaş öğrenciler için hazırlanmaktadır. Bu kitap seti kültür aktarımı açısından incelendiği zaman, kitap setinin içerisinde hedef kültür olan Türk kültürünün, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen Suriyeli çocuklara farklı yöntemlerle sunulduğu, birçok öge içirdiği ve bu yöntemlerle Türkçe öğretmeyi hedeflediği öğrenci kitlesine Türk kültürünü aktarmada faydalı olsa bile bazı eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. “*Hayat Boyu Türkçe*” kitap seti her ne kadar hedef kültür olan Türk kültürünü aktardığı görülse de evrensel kültür unsurlarına yeteri kadar yer verilmediği görülmektedir. Bu durum kültürlerarası iletişime dayanan yaklaşım açısından değerlendirildiğinde, yabancı dil öğrenmek isteyenlerin kültürel farkındalık oluşturmaları ve kültürlerarası iletişimsel yeti kazanması açısından birtakım eksiklikler içerdiği saptanmaktadır.

4.2. TARTIŞMA

Bu çalışma, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere yönelik olarak hazırlanmış “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarında yer alan kültürel unsurların aktarımını ele almaktadır. Yöntem bölümünde, döküman analizi yöntemi kullanılarak, kitaplarda yer alan metinlerin, görsellerin ve etkinliklerin kültürel içerikler açısından nasıl bir zenginlik sunduğu incelenmektedir. Bulgular bölümünde ise, özellikle metinlerde işlenen konu alanları, kullanılan görseller ve metin türleri üzerinden, bu kitapların yabancı öğrencilere Türk kültürünü ne derecede ve nasıl bir çeşitlilikte sunduğu detaylı bir şekilde analiz edilmektedir.

Çalışmanın problem cümlesi, Türkçe öğretim materyallerinde karşılaşılan temel sorunlara ve kültürel unsurların aktarımının önemine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarının, yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel mirasın nasıl bir taşıyıcı olduğu ve eğitimin bu mirası nasıl zenginleştirebileceği üzerinde durulmaktadır.

Kitapların içerik analizi, metinlerde işlenen konuların temel hayat tecrübesi alanlarından seçildiğini, metinlerin Türk kültürüne ait olduğunu ve evrensel kültürle de bağlantılar kurduğunu ortaya koymaktadır. Görsellerin, metin içeriğini destekleyici nitelikte ve çeşitlilik gösterdiği, Türk kültürüne özgü unsurları yansıttığı belirtilmektedir. Ayrıca metin türlerinin çeşitliliği ve özgünlüğü de dikkate alınmaktadır. Özellikle Evliya Çelebi, Hacivat ve Karagöz gibi Türk kültüründe önemli yer tutan şahsiyetlerin görselleri ve bu kişiliklerin seslendirdiği metinler, öğrencilere hem dil öğretimi hem de kültürel bilgi sunma konusunda zengin bir kaynak oluşturmaktadır. Kitapların, farklı şehirler ve turistik yerler hakkında bilgiler içermesi, Türkiye'nin kültürel ve coğrafi çeşitliliğini yansıtmada konusunda önemli bir işlev görmektedir.

Eğitim materyalleri aracılığıyla Türk kültürünün tanıtılması, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyum sağlamalarına önemli ölçüde yardımcı olabilmektedir. İlk olarak, Türk kültürel unsurlarıyla iç içe olmak bu çocukların yeni çevrelerine daha fazla entegre olmalarına yardımcı olmaktadır. Gelenekleri, dili ve sosyal normları müfredata dahil ederek Suriyeli çocuklar Türk toplumuna ait olma ve onlarla bağ kurma duygusunu geliştirebilmektedir. İkincisi, Türk kültürel normlarını anlamak, Suriyeli çocukların Türk akranlarıyla daha etkili etkileşim kurmasını sağlamaktadır. Bu anlayış, farklı geçmişlere

sahip öğrenciler arasında daha iyi iletişim, iş birliği ve ilişkileri teşvik etmektedir. Son olarak kültürel unsurlar Suriyeli çocukların yeni bir ortamda kimliklerini oluşturmaları için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Bu çocuklar, Türk geleneklerini öğrenirken kendi kültürlerini de kutlayarak, ikili kimliklerini güvenle ve gururla yönetebilmektedir.

Suriyeli çocukların uyumunun desteklenmesinde kültürel unsurlar hayati bir rol oynasa da bu unsurların temel eğitim hedeflerini gölgede bırakma riski de bulunmaktadır. Müfredatta Türk kültürüne aşırı vurgu yapılması, potansiyel olarak Suriyeli çocukların eğitimsel gelişimi için gerekli olan akademik öğrenme çıktılarına olumsuz etkileyebilir. Bu çocukların eğitim deneyimlerinde her iki unsurun da etkili bir şekilde ele alınmasını sağlamak için kültürel unsurlar ile akademik içerik arasında bir denge kurmak çok önemlidir. Kültürel entegrasyon önemli olsa da bu süreçte Suriyeli çocukların temel eğitim ihtiyaçlarından taviz verilmemelidir.

Kültürel unsurların aktarımı, Türk eğitim sistemindeki Suriyeli çocukların öğrenme deneyimini geliştirmektedir. Türk kültürü unsurlarının ders ve çalışma kitaplarına dâhil edilmesiyle müfredat Suriyeli çocuklar için daha ilgi çekici ve anlamlı hale gelmektedir. Kültürel alaka, öğrenmeyi daha ilişkilendirilebilir ve ilgi çekici hale getirerek bu çocukları eğitimlerine aktif olarak katılmaya motive etmektedir. Üstelik Türk kültürünü anlamak, Suriyeli çocuklara Türkiye'deki günlük yaşamlarını daha etkin bir şekilde yönlendirebilmeleri için gerekli araçları sağlamaktadır. Temel etkileşimlerden toplumsal normlara kadar kültürel okuryazarlık, genel öğrenme deneyimini geliştirir ve bu çocukların yeni çevrelerinde başarılı olmalarını sağlamaktadır.

Kültürel alışverişin faydalarına rağmen, kültürel farklılıklar bazen Suriyeli ve Türk öğrenciler arasında yanlış anlamalara veya çatışmalara yol açabilmektedir. Kültürel öğelerin yanlış yorumlanması, kafa karışıklığına veya anlaşmazlıklara yol açarak sınıfta etkili iletişim ve iş birliğini engelleyebilmektedir. Kültürel alışverişe, ortaya çıkabilecek potansiyel kültürel engellere karşı duyarlılık ve farkındalıkla yaklaşmak esastır. Eğitimciler bu zorlukları proaktif bir şekilde ele alarak ve açık diyalogu teşvik ederek tüm öğrenciler için daha kapsayıcı ve uyumlu bir öğrenme ortamı yaratabilmektedir.

Eğitim materyalleri yoluyla kültürel alışveriş, Suriyeli ve Türk çocuklar arasında çeşitliliği, anlayışı ve sosyal uyumu teşvik etmektedir. Farklı kültürlerle maruz kalmak hoşgörüyü ve kabulü teşvik eder, empatiyi ve kültürel farklılıklara saygıyı teşvik

etmektedir. Suriyeli çocuklar, Türk kültürünü öğrenerek çeşitliliğe karşı daha derin bir anlayış geliştirmekte ve Türk akranlarıyla kültürler arası dostluklar kurma olasılıkları artmaktadır. Bu arkadaşlıklar kültürel ayrımları ortadan kaldırır, stereotipleri yıkar ve farklı topluluklarda uyumu teşvik ederek tüm öğrenciler arasında birlik ve kapsayıcılık duygusunu geliştirmektedir.

Türk kültürünün eğitimde tanıtılması değerli olmakla birlikte, Türk kültürüne yapılan vurgunun Suriyeli çocukların kültürel kimliğini gölgeleme riski de bulunmaktadır. Türk gelenek ve göreneklerinin aşırı vurgulanması, kendi kültürel kimliklerini korumaya ve kutlamaya teşvik edilmesi gereken Suriyeli çocukların kültürel gururunu ve mirasını istemeden de olsa azaltabilir. Müfredatın Türk kültürünü tanıtmaya ile tüm öğrencilerin farklı kültürel kökenlerine saygı gösterme arasında bir denge kurması esastır. Eğitimeçiler, Suriyeli çocukların kültürel kimliklerini kabul ederek ve onlara değer vererek, çeşitliliği yücelten ve tüm öğrenciler arasında karşılıklı anlayışı teşvik eden daha kapsayıcı ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratabilmektedir.

Türkçe eğitiminde kültürel unsurların aktarımı, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumunun desteklenmesinde önemli rol oynamaktadır. Kültürel unsurları yaşam boyu kurslara ve çalışma kitaplarına dahil ederek, bu çocuklar eğitim yolculuklarında kendilerini daha entegre, ilgili ve desteklenmiş hissedebilmektedir. Kültürel alışverişin potansiyel dezavantajlarına ilişkin geçerli karşı argümanlar mevcut olsa da, bu endişeleri gidermek ve ilgili tüm öğrencilere fayda sağlayacak dengeli bir yaklaşım sağlamak için proaktif önlemler alınabilmektedir. Sonuç olarak, eğitimde kültürel değişim çeşitliliği, anlayışı ve sosyal uyumu teşvik ederek hem Suriyeli hem de Türk çocuklar için daha kapsayıcı ve uyumlu bir öğrenme ortamı yaratmaktadır.

Bu tez çalışması, “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitaplarının, dil öğreniminde kültürel unsurların aktarımını destekleyici bir araç olarak nasıl kullanılabileceğine dair bulgular sunmaktadır. Bu çalışma, aynı zamanda, dil öğretiminde kültürel içeriklerin önemine dikkat çekmekte ve bu alanda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Elde edilen bulgular kapsamında, dil öğretiminin yanı sıra kültürel mirasın aktarılmasının ve öğrencilerin bu mirasa nasıl dâhil edilebileceğinin altını çizmektedir. Çalışma bünyesinde, Türkçe öğretim materyallerindeki kültürel içeriklerin zenginliğini

ve çeşitliliğini, bu içeriklerin öğrencilere nasıl sunulduğunu ve bu süreçte hangi yöntem ve materyallerin kullanıldığını detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle, “*Hayat Boyu Türkçe*” öğrenci ve çalışma kitaplarının, Suriyeli öğrencilere yönelik olarak nasıl tasarlandığına ve bu materyallerin kültürel aktarımı destekleme konusundaki etkinliğine odaklanması, eğitim alanında önemli bir katkı sunmaktadır. Projede kullanılan belge çözümlemesi yöntemi, materyallerin sistematik bir şekilde incelenmesini sağlayarak, kültürel unsurların aktarımındaki detayların ve örüntülerin anlaşılmasına olanak tanımaktadır.

Elde edilen bulgular kapsamında, öğretim materyallerindeki metinler, görseller ve etkinlikler aracılığıyla kültürel çeşitliliğin ve zenginliğin nasıl sunulduğunu göstermektedir. Özellikle, metinlerde işlenen konu alanlarının, kullanılan görsellerin ve metin türlerinin, temel hayat tecrübelerinden seçilmesi ve Türk kültürüne ait unsurların yanı sıra evrensel kültür öğelerini de içermesi önem arz etmektedir.

Çalışma, dil öğretiminin sadece dilsel becerilerin geliştirilmesi değil, aynı zamanda kültürel bilincin artırılması için de bir araç olabileceğini göstermektedir. Kültürel unsurların öğrenci ve çalışma kitaplarına entegrasyonu, öğrencilere dil öğrenirken aynı zamanda dilin içinde yaşadığı kültürü de öğrenme fırsatı sunmaktadır.

Bu çalışmada incelenen “*Hayat Boyu Türkçe*” ders ve çalışma kitapları, Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumlarını destekleme amacı güderken, kültürel aktarımı da ön planda tutmaktadır. Akalın (2010), yabancı dil öğretiminde araç ve gereçlerin önemine dikkat çekerken, bu kitaplar otantik dokümanların kullanımıyla dil öğrenimi ve kültürel aktarım arasında köprü kurmaktadır. Alan ve Alptekin'in (2021) çalışması, öğretmen görüşleri doğrultusunda bu öğretim setlerini değerlendirirken, kitapların dil öğretimi sürecinde kültürel içerikleri nasıl ele aldığına dair önemli bulgular sunmaktadır.

Akarsu (1998) ve Aksan (1979) çalışmaları, dil ve kültür bağlantısının dil öğretiminde nasıl bir temel taşı olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma kapsamında da gözlemlenen, kitapların Türk kültürünü ve evrensel değerleri harmanlayarak sunması, dil ve kültürün iç içe geçmişliğinin bir yansımasıdır. Akyüz (2001) Türk eğitimcilerinin bakış açılarıyla uyumlu bir şekilde, bu kitaplar, öğrencilere yönelik olarak tasarlanmış ve öğretim sürecinde kültürel aktarımı önemseyen bir yapı sunmaktadır.

Öğretim setlerindeki kültürel unsurların aktarımı, Aydın ve Altuntaş Gürsoy (2022) tarafından yapılan bir eğilim araştırmasının bulgularıyla örtüşmektedir. Bu çalışma, Suriyeliler hakkındaki literatürde bir eğilimi ele alırken, "*Hayat Boyu Türkçe*" kitaplarının bu öğrenci grubunun ihtiyaçlarına nasıl cevap verdiğini ortaya koymaktadır.

Eğitimde kültürel aktarımın ve dil öğreniminin birbiriyle iç içe olduğunu savunan çalışmalar, "*Hayat Boyu Türkçe*" öğretim setlerinin değerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Güneş (2014), dil öğretim yaklaşımlarının çeşitliliğine vurgu yaparken, bu kitapların çeşitli öğretim stratejilerini nasıl birleştirdiğini ve dil ile kültür arasındaki ilişkiyi nasıl güçlendirdiğini göstermektedir.

Kültürel içeriklerin dil öğrenimiyle bütünleştirilmesi, Karasar (2014) tarafından bilimsel araştırma yöntemlerinin önemine dair vurgulanan bir nokta olarak, öğretim materyallerinin seçimi ve kullanımı açısından kritik bir rol oynamaktadır. "*Hayat Boyu Türkçe*" kitapları, bu yönde dikkatle hazırlanmış malzemeler olarak öne çıkmaktadır. Özcan (2018), çok kültürlülük bağlamında eğitim politikalarının önemini tartışırken, bu öğretim setlerinin, Türkiye'deki Suriyeli öğrencilere yönelik politikalarda nasıl bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kitaplar, farklı kültürel arka planlara sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış ve bu bağlamda eğitim politikalarını destekleyici bir rol üstlenmektedir.

Güngör ve Açıkıyer (2023), geçici koruma altındaki Suriyelilerin sosyal uyum süreçlerine odaklanırken, "*Hayat Boyu Türkçe*" kitaplarının, dil öğrenimi yoluyla bu süreci nasıl desteklediğini vurgulamaktadır. Dil öğrenimi, sosyal uyumun önemli bir parçası olarak kabul edilirken, bu öğretim materyalleri, öğrencilerin yeni toplumlarına daha iyi entegre olmalarına yardımcı olacak bilgi ve becerileri sunmaktadır.

Karakaya (2020), Türkiye'deki göç ve etkileri üzerine yaptığı çalışmada, "*Hayat Boyu Türkçe*" öğretim setlerinin, göçmen öğrencilerin karşılaştığı zorluklara çözüm sunma potansiyelini belirtmektedir. Kitaplar, dil bariyerlerini aşmada önemli bir araç olarak göçmen öğrencilere Türkçe öğrenme fırsatı sağlamaktadır.

İşcan'ın (2012) ve (2017) yıllarındaki çalışması ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının önemine işaret ederek, bu kitapların kültürel öğeleri nasıl içerdiğini ve öğrencilere Türk kültürünü nasıl aktardığını ele almıştır. "*Hayat Boyu Türkçe*" setleri, dil öğrenimini sadece gramer ve kelime bilgisinin ötesine taşıyarak,

kültürel bağlamda bir anlam kazandırmaktadır. Zeyrek (2020), dil ve kültür ilişkisine dair vurgusuyla sizin bulgularımızı destekler niteliktedir. Zeyrek, yabancı dil öğretiminde dilin sadece iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı olduğunu belirtmektedir. Bu durum bulgular bölümünde vurgulanan, dil öğretiminde kültürel içeriğin entegre edilmesi gerekliliği ile uyumludur.

Yüce ve Koçer (2012), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitabında, dil öğreniminin yanı sıra kültürel farkındalığın da öğrencilere kazandırılmasının önemine değinmektedir. Bu yaklaşım, otantik materyaller ve teknolojik araçların kullanılmasıyla öğrencilerin kültürel bağlamı anlamalarını kolaylaştıracak yöntemler geliştirmenin gerekliliğine dair bulgular ile örtüşmektedir. Yazıcı ve Göçen (2021), yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesi çalışmasıyla, ders materyallerindeki kültürel içeriğin dil öğretimindeki rolünü ele almaktadır. Bu durum öğretim materyallerinin öğrencilere dil öğreniminin yanı sıra kültürü de öğretmesi gerektiğine dair vurgusuyla paralellik göstermektedir.

Yayalı ve Bayyurt (2011) tarafından yapılan çalışma, yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan politika, yöntem ve becerilerin önemini vurgulamaktadır. Bu durum çalışma kapsamında teknolojik araçların ve materyallerin etkili kullanımının dil öğreniminde başarı için kritik olduğuna dair bulgularımızla uyumlu bir görüş sunmaktadır.

Ünal, Taşkaya ve Ersoy (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Suriyeli göçmenlerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini ele almaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, dil öğretiminde karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek için teknolojik araçlar ve otantik materyallerin önemine dair vurgusunu desteklemektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan açıklamalar, dil öğreniminin yanı sıra sosyal entegrasyonun da göçmenler için önemli olduğunu belirtmektedir. Bu durum, dil öğretiminde kültürel içeriğin ve sosyal uyumun önemiyle uyumludur. Göçmenlerin yeni bir dil öğrenirken karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmelerinde, öğretim materyallerinin ve yöntemlerinin bu sosyal entegrasyon sürecini destekleyecek şekilde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır (Kayahan Yüksel ve Yüksel, 2022).

Polat (1990), kültürlerarası iletişimin, yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde kritik bir unsur olduğunu savunmaktadır. Bu durum belgelerin ve dijital araçların kullanımıyla öğrencilerin hem dil hem de kültürel beceriler kazanabileceği fikrini desteklemektedir. Öğrencilerin farklı kültürel bağlamlarda iletişim kurabilme yeteneklerinin, bu tür bir entegre yaklaşımla geliştirilebileceği anlamına gelmektedir.

Güngör ve Açıkıyer (2023) çalışması, Suriyelilerin sosyal uyum süreçleri ve vatandaşlık algıları üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışma, dil öğretiminin sadece dil bilgisi öğretiminden ibaret olmadığını, aynı zamanda bireylerin topluma uyum süreçlerini de desteklemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum dil öğretiminde sosyo-kültürel unsurların entegrasyonunun önemini güçlendirmektedir.

Haley ve Austin (2004), içerik tabanlı ikinci dil öğretiminin, öğrencilerin dil becerilerini geliştirirken aynı zamanda çeşitli konular hakkında bilgi edinmelerini sağladığını belirtmektedir. Bu durum dil öğretiminde kullanılan materyallerin ve yöntemlerin, öğrencilere dil ötesi bir bilgi ve beceri seti sunması gerektiği yönünü vurgulamaktadır.

İşcan (2017), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin ve diğer multimedya unsurlarının kullanılmasının önemini vurgulamaktadır. Bu durum çalışma kapsamında teknolojik araçların ve otantik materyallerin dil öğretiminde kullanımının önemine dair bulgularını desteklemektedir. İşcan'ın (2017) çalışması, öğrencilerin dil öğrenimlerini zenginleştirecek ve onlara dilin kullanıldığı gerçek hayat senaryoları sunacak yöntemlerin altını çizmektedir.

Güliden (2023) tarafından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel boyutunu ele alan çalışmaların bir meta-sentezi sunulmaktadır. Bu çalışma, dil öğreniminin sadece söz dizimi, gramer gibi dil bilgisi unsurlarını içermekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilere hedef dilin kültürünü de öğretmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum çalışma kapsamında bulgular ile paralellik göstermektedir. Bulgularda da otantik materyallerin ve kültürel içeriklerin, öğrenme sürecinde öğrencilere dilin kullanıldığı bağlamları daha iyi anlamalarını sağlayacağı belirtilmektedir.

Ünal, Taşkaya ve Ersoy (2018), Suriyeli göçmenlerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları zorlukları ve bu süreçte sosyal entegrasyonun önemini vurgulayan bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma, dil öğretiminin, öğrencilerin yeni toplumlarına uyum

sağlamalarına yardımcı olacak şekilde tasarlanması gerektiğine dair elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Dil öğretimi, kültürel farkındalığı artırma ve sosyal uyumu kolaylaştırma potansiyeline sahiptir.

Aksan (1979) ve Akarsu'nun (1998) yaptığı çalışmalar, dil ile kültür arasındaki derin bağlantıyı vurgulamaktadır. Dilin, bir kültürün taşıyıcısı olarak işlev gördüğü ve bu nedenle dil öğretiminin, kültürün de öğretimini içermesi gerektiği fikrini desteklemektedir. Bu durum çalışma kapsamında bulgulara öğrencilere dil öğretirken kültürel içeriklerin önemine vurgu yapılması ile örtüşmektedir.

Tapan (1989) tarafından yapılan çalışma, yabancı dil öğretiminde özgün metinlerin işlevini vurgulamaktadır. Dil öğreniminde çeşitli ve otantik metinlerin kullanılmasının, öğrencilerin gerçek dünya bağlamında dil becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığını belirtmektedir. Bu durum çalışma kapsamında bulgularımızda dile getirilen, öğrencilere dilin kullanımını çeşitli durumlarda göstermek için otantik materyallerin kullanılmasının önemine işaret etmektedir. Gerçek hayattan alınan örnekler ve metinler, dil öğrenenlere dilin pratik kullanımlarını göstererek daha anlamlı ve kalıcı öğrenme deneyimleri sunmaktadır.

Tomalin ve Stempleski (1993) tarafından yapılan çalışma, kültürel farkındalığın dil öğretimindeki önemini vurgulamaktadır. Kültürel farkındalık ve dil arasındaki ilişkinin önemine dikkat çeken bu çalışma, elde edilen bulgular ile uyumludur. Yabancı dil öğretiminde kültürel içeriklerin entegre edilmesi, öğrencilerin hem dil becerilerini geliştirmelerine hem de hedef dilin kültürünü anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu, öğrencilerin hem dil becerilerini hem de kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Karakaş ve Karaca (2011) tarafından yapılan çalışma, yabancı dil öğretiminde görsel materyallerin önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, dil öğreniminde çeşitli kaynakların ve materyallerin kullanılmasının, öğrenme sürecini zenginleştirdiğini ve öğrencilerin dili daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Çalışma bulguları kapsamında benzer bir noktaya değinmekle beraber; dil öğretiminde görsel, işitsel ve etkileşimli materyallerin entegrasyonunun, öğrencilere dilin çeşitli yönlerini keşfetme fırsatı verdiğini belirtilmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı verileri, dil öğreniminin sosyal entegrasyon sürecindeki önemini vurgulamaktadır. Yabancı dil olarak

Türkçe öğretiminin, özellikle göçmenlerin sosyal entegrasyonunda kritik bir role sahip olduğunu göstermektedir. Bu, çalışmanın bulguları ile uyumlu olmakla birlikte; dil eğitiminin, öğrencilerin yeni kültürel bağlamlara uyum sağlamalarında temel bir araç olduğunu belirtilmektedir (Kayahan Yüksel ve Yüksel, 2022).

Yapılan analizler, dil öğretimi ve öğrenimi üzerine geniş bir yelpazede tartışmaları kapsamış ve dil öğretimindeki çeşitli yönleri otantik malzemelerin kullanımı, dil ve kültür arasındaki ilişki, teknolojinin rolü, çok kanallı yaklaşımlar ve sosyal bütünleşme ele almaktadır.

Dil öğretimi, özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda, geniş bir araştırma alanı sunmakla birlikte aynı zamanda çok boyutlu bir yaklaşım gerektirmektedir. Ele alınan bu konular, dil öğretimi ve öğreniminin sadece dil bilgisi kurallarını öğretmekle sınırlı olmadığını; aynı zamanda kültürel bağlam, iletişim becerileri ve teknoloji gibi faktörlerle zenginleştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilere yönelik dil öğretim materyallerinin geliştirilmesinde kültürel içeriklerin bütünleştirilmesinin önemini ortaya koyan bu çalışma, ilgili alanda gelecekte yapılacak çalışmalara da ışık tutacaktır.

4.3. ÖNERİLER

Bu bölümde değerlendirme sonuçlarından yolla çıkarak Yabancılar Türkçe öğretimi alanında kitap hazırlayacak uzmanlara ve bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara yönelik öneriler bulunmaktadır.

“Hayat Boyu Türkçe” Öğrenci ve Çalışma kitaplarındaki kültürel unsurların aktarımı açısından incelendiği bu çalışmada, ulaşılan sonuçlardan hareketle öğrenci ve çalışma kitapları ile ilgili görülen eksiklerin giderilmesine ilişkin öneriler şu şekildedir.

- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitaplarda dilbilgisi konularının öğretiminde kolaydan zora, basitten karmaşığa sıralı bir şekilde öğrenci seviyesine ve ilgili öğrenci grubuna uygun bir şekilde hazırlanmalıdır.
- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitaplarda yer alan metinlerin günlük hayattan seçilmesine ve basit bir dil ile anlatılmasına özen gösterilmelidir.
- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanacak kitaplarda yer alan metin içeriklerinin güncel olmasına dikkat edilmelidir.

- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan kitapların kültür aktarımı bağlamında Türk kültürünün öğretimi konusunda bilindik örneklere değinilmesi ve hedef kültür ile beraber farklı kültürlerle, evrensel kültüre değinilmesi gerektiği önerilmektedir.
- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanacak kitaplarda görseller ile metin içeriklerinin uyuşmasına dikkat edilmesi gerektiği önerilmektedir.
- ✓ Bu alanda hazırlanan kitaplarda görsel olarak fotoğrafların kullanımı daha etkili olabilir. Fakat dil öğretiminde fotoğrafların yanı sıra karikatür ve resimlerinde yaş seviyesi göz önünde bulundurularak hazırlanması önerilmektedir.
- ✓ Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanacak kitaplarda Türkiye’de bulunan farklı şehirlere ait tarihi ve kültürel unsurların görsellerine yer verilmesi gerektiği önerilmektedir. Bununla beraber evrensel kültüre ait görsellere de yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında bulunan kitaplar ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara yönelik öneriler şu şekildedir:

- ✓ YTÖ alanında bulunan kitaplar ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılar, bu alanda yazılmış farklı kaynakları karşılaştırmalı olarak incelemelidir.
- ✓ Yabancılar Türkçe Öğretimi kitaplarında kültür aktarımı konusunda araştırma yapacak araştırmacılar, hedef kültür olan Türk kültürünün maddi ve manevi unsurlarını incelemelidir. Bunun yanı sıra ise YTÖ kitaplarındaki kültür aktarımı yapacak araştırmacılar, hedef kültür ile evrensel kültür karşılaştırması yapan kaynakları incelemeli. Kültür aktarımı yapılacaksa yaş seviyesine ve ilgili grup göz önünde bulundurularak çalışma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akalın, A. (2010). Yabancı dil öğretiminde araç, gereç ve otantik dokümanların kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (4), 143-153.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İnkılap Kitapevi.
- Aksan, D. (1979). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyüz, H. (2001). *Türk eğitimcileri*. MEB Yayınları.
- Alan, Y. ve Alptekin, Z. D. (2021). Yabancı öğrenciler için hazırlanan Hayat Boyu Türkçe 1, 2, 3 öğretim setinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 50 (232), 267-285.
- Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal*, 56, 57-64.
- Alkan, C. (1984). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Aşama Matbaacılık.
- Aşıcı, M. ve Baştürk, M. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem A yayınları.
- Ateş, E. ve Aytekin, H. (2022). Küreselleşme sürecinde yaşanan dilsel ve kültürel değişimler ve topluma yönelik etkileri. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 397-407.
- Ateş, E. ve Aytekin, H. (2020). Küreselleşen dünyada çokkültürlülük ve yabancı dil eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(26), 4563-4579.
- Aydın, G. ve Altuntaş Gürsoy, İ. (2022). Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alan yazınında Suriyeliler: bir eğilim araştırması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1427-1447.
- Aydın, M. S. (2016). *Siyasetin aynasında kültür ve medeniyet*. İstanbul: Kayı Yayınları.

- Ayhan, B. (2014). Küreselleşme sürecinde kitle iletişim araçlarının rolü. *Selçuk İletişim*, 3(1), 82-90.
- Bakıner Çekin, A. ve Çalışkan, H. (2020). Dil ve kültür üzerine. *Language Teaching And Educational Research*, 3(1), 163-175.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)* (1), 19-30.
- Barın, H. (2023). Geçici misafirlikten kalıcı yerleşmeye evrilen süreçte Türkiye'deki Suriyelilerin yaşadıkları sorunları yeniden tartışmak. *Liberal Düşünce Dergisi* (110), 147-179.
- Batdı, V. (2021). Yabancılar dil öğretiminde teknolojinin kullanımı: bir karma-meta yöntemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 1213-1244.
- Baykara Acar, Y., Acar, H. ve Berghan, S. (2018). Türkiye'de çocuk koruma sistemi: sorunlar ve savunı alanları. *Uluslararası Çocuk Merkezi*, Bilkent Üniversitesi. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/191983/mod_resource/content/0/Cocuk%20Koruma%20Sistemi%20sorunlar%20ve%20savunu%20alanlari.pdf, (E.T. : 05.06.2024).
- Bayraktar, F. B. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayraktar, N. (2002). *Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi*. 1. Uluslararası Truva-Çanakkale Dil Eğitimi ve Okul Gelişimi Konferansı. Çanakkale.
- Bayram, M. ve Morgan, C. (1994). Teaching and learning language and culture clevedon.
- Bıçer, N. (2012). Hunlardan günümüze Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi*, 1(4), 107-133.

- Biçeryen, E. ve Tuzcu, K. (2024). “Yedi İklim” ve “Altın Köprü” yabancılara Türkçe öğretim C1 setlerinde kullanılan mecaz ifadelerin karşılaştırılması. *EKEV Akademi Dergisi* (97), 147-162.
- Bostan, H. (2017). Türkiye’de iç göçlerin toplumsal yapıda neden olduğu değişimler, meydana getirdiği sorunlar ve çözüm önerileri. *Coğrafya Dergisi* (35), 1-16.
- Bozavlı, E. (2012). İşbirliğine dayalı öğrenme yöntemiyle yabancı dil öğretimi (psikolinguistik model). *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 31-40.
- Büyükkız, K. K. ve Çangal, Ö. (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1414-1430.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk dili tarihi* 1- 2. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Can, E. (2019). Öğretmenlerin meslekî gelişimleri: engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650.
- Can, M. (2022). Etkili iletişimde ana dilinin önemi üzerine felsefi bir çözümleme. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (74), 315-323.
- Çakır, İ. (2011). Yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün rolü. *Millî Eğitim Dergisi*, 41(190), 248-255.
- Çakmak, C. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesine genel bir bakış denemesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 167-182.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim* (173), 39-49.
- Çelik, C. E. (2016). Ana dil ve anne dili kavramları. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(29), 88-100.
- Çelik, H. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Örtük Öğrenme Yöntemi ile

- Değerler Eğitimi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, No: 312, X. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*. (s. 448-453).
- Çetintaş, B. (2010). Türkiye’de yabancı dil eğitim ve öğretiminin sürekliliği. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 6(1), 65-74.
- Çoban Keneş, H. (2019). Türkiye’de zorunlu göç mağduru çocuklar: çatışmalar ve yıkımlar nedeniyle kendi evinde mülteci olmak. *Mülkiye Dergisi*, 43(3), 625-656.
- Demirel, Ö., Erdem, E., Koç, F. ve Köksal, N. (2013). Beyin temelli öğrenmenin yabancı dil öğretiminde yeri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(15), 123-136.
- Demirkasımoğlu, N. (2015). Toplum yaşamında kurallar: birey-kural ilişkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 138-156.
- Doğan, M. ve Sertkaya Doğan, Ö. (2022). Türkiye’nin jeopolitiği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5(2), 320-339.
- Dursunoğlu, H. (2015). Cumhuriyet döneminde yapılan sözlük çalışmaları ve Türkçe sözlükler üzerine bir kaynakça denemesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (31), 255-272
- Ediskun, H. (1992). *Türk dilbilgisi, ses bilgisi-biçim bilgisi, cümle bilgisi*. İstanbul: İnkılap kitabevi.
- Edugate, (2023). *Yabancı dil öğrenmenin beyin sağlığı üzerindeki etkileri*. <https://www.edugate.com.tr/blog/yabanci-dil-ogrenmenin-beyin-sagligi-uzerindeki-etkileri>. (Erişim Tarihi: 01.05.2024).
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayınları.
- Elçi, İ. H. (2019). Osmanlı diplomasisi ve gelişim süreci. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi* (9), 23-38.

- Elvan, D. ve Mutlubas, H. (2020). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknolojinin kullanımı ve teknolojinin sağladığı yararlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 100-109.
- Emrah, B. ve Başar U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (24), 309-324.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılar Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça derlemesi. *Turkish Studies*, 888-937.
- Ergin, M. (1977). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.
- Göçen, G. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 23-48.
- Göçer, A. (2009). Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Dil Dergisi*, (145), 28-47.
- Göçer, A. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının dil kültür ilişkisi üzerine görüşleri: fenomenolojik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 25-38.
- Göçer, A. ve Moğul, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 797-810.
- Göçer, A., Tabak, G. ve Coşkun, A. (2012). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası*. TÜBAR-XXXII-/2012-Güz, 73-126.
- Gökalp, Z. (1972). *Hars ve medeniyet*. Diyarbakır’ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayınları.
- Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Guariento, W. ve Morley, J. (2001). Text and task authenticity in the efl lassroom. *ELT Journal*, 347-353.

- Gülden, B. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe ğretiminin kültürel boyutunu ele alan çalışmaların incelenmesi: meta-sentez çalışması. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 15-44.
- Gülnur, A. ve Altuntaş Gürsoy, İ. (2022). Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe ğretimi alan yazınında Suriyeliler:/ bir eēilim araştırması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1427-1447.
- Günay, D. (2020). Medeniyet kavramını açıklamak için bir yaklaşım. *Felsefe Dünyası Dergisi*, (69), 76-92.
- Güneş, F. (2014). Dil ğretim yaklaşımları ve Türkçe ğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 123-148.
- Güngör, E. (1995). *Türk kültürü ve milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güngör, M. ve Aıkyer, M. (2023). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal uyum ve T.C. vatandařlıēına ilişkin görüşlerinin deēerlendirilmesi: mersin rneēi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 180-194.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe ğretimi*. Akaē Yayınları, Ankara.
- Haley, M. H. ve Austin, T. (2004). *Content-based second language teaching and learning-an interactive approach*. USA Pearson Education Inc.
- İşcan, A. (2012). *Yabancı dil ğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe ğretiminin tarihçesi*. Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretimi. Pegem Akademi. Ankara.
- İşcan, A. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak ğretimi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe ğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (58), 437-452.

- İşcan, A. ve Yassıtış, T. (2018). Yabancı dil Olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 Düzeyi). Aydın Tömer Dil Dergisi, 3(1), 47-66.
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *Elt Journal.*, 328-334.
- Kafesoğlu, İ. (1984). Milli kültür-siyaset ilişkisi. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 16.
- Kapağan, E. (2021). Kültür, tarih ve kimlik açısından dilin önemi. *Karabük Türkoloji Dergisi*, 4(4), 49-58.
- Kaplan, M. (2010). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karadağ, B. F. (2017). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğrencilerin anlama-anlatma becerilerine yönelik bir eylem araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.
- Karakaş, A. ve Karaca, G. (2011). Yabancı dil öğretiminde resmin materyal olarak kullanımı ve önemi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(26), 351-357.
- Karakaya, H. (2020). Türkiye’de göç ve etkileri. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 93-130.
- Karal, E. ve Atak, H. (2022). Çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerine kavramsal bir çalışma. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 82-103.
- Karal, E. Z. (2001). *Osmanlı tarihinde Türk dili sorunu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karaman, S. (2018). *Eğitim hakkının korunması açısından PICTES projesinin değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kardaş, M. ve Cemal, S. (2015). İş birlikli öğrenme tekniklerinin Türkçe öğretiminde başarı, tutum ve uygulamalara yönelik öğrenci görüşleriyle ilişkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 231-250.
- Kaya, F. (2017). Coğrafi potansiyelleri temelinde Türkiye jeopolitiği ve dünya siyasetindeki yeri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 1-14.
- Kayahan Yüksel, D. ve Yüksel, A. (2022). Göç ve dil edinimi: Türkiye’de mevcut durum ve eğitim politikaları üzerine bir inceleme. *Rumelide dil ve edebiyat araştırmaları dergisi*, (30), 158- 169.
- Kazu, İ. Y. (2018). Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı kişilerin eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (34), 38-47.
- Kılıçkaya, F. (2004). *Guideniles to evaluate cultural content in textbooks*, 38-48.
- Kırkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kızılaslan, İ. (2010). Yabancı dil öğretmen yetiştirme sürecinde kültürlerarasılık. 40(185), 81-89.
- Koç, N. (1990). *Yeni dilbilgisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Korlaelçi, M. (Başkan), ve Başdemir, H. Y. (Editör). (2020). *Felsefe dünyası*, 72. Türk Felsefe Derneği.
- Kozan, D., Emeksever, A. ve Onur Sezer, G. (2019). Öğrenme ortamlarının fiziksel düzeni açısından sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1177-1189.
- Kökçü, Y. (2023). Dil öğretiminde kullanılan dijital yardımcılar: Web 2.0 araçları. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 48-66.

- Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.
- Kudat, C. (2007). Yabancı dil öğretiminde yazınsal metin kullanımı. *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*, 62.
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Internationel Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9-11.
- Meriç, C. (1993). *Sosyoloji notları ve koneransları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Meriç, C. (2013). *Kültürden irfana*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mollaalioglu, F. N. (2020). Türkiye’den Suriye’ye gerçekleşen göçlerin tarihsel boyutu. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 1-24.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Opus International Journal Of Society Researches*, 8(15), 1426-1449.
- Moralı, G. ve Göçer, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımına yönelik öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1115-1129.
- Nurşat, B. ve Alan, Y. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Suriyelilerin ihtiyaçlarına yönelik bir eylem araştırması. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 862-878.
- Onursal, İ. (2019). Yabancı dil öğretimi/öğreniminde yaş etkeni üzerine bir değerlendirme. *Dil Dergisi*, 170(1), 38-51.
- Özcan, A. S. (2018). Çok kültürlülük bağlamında Türkiye’nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 17-29.
- Özdemir, C. (2018). *Günümüzde yabancı dil öğretiminin durumu*. Alattoo Academic Studies.

- Özdemir, M. İ. ve Alokla, W. A. (2022). Suriyeli öğretmenler: eğitimdeki rolleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 7(1), 18-35.
- Özdoğan, M. (2015). Türkiye’de ulus inşası ve dil devrimi (1839-1936). *Akademik Hassasiyetler*, 2(3), 227-262.
- Öztürk, A. (2020). Türkiye Türkçesi nereye gidiyor? *Türk Ekini Dergisi*, (5), 27-32.
- PIKTES. (2024). *PIKTES 3. Yönlendirme Komitesi Toplantısı Düzenlendi*. <https://piktes.gov.tr/Haberler/Details/301>. Erişim tarihi: 1 Mayıs 2024.
- PIKTES. (2024a). *Projenin Kapsamı*. <https://piktes.gov.tr/Home/ProjeninAmaci>. Erişim tarihi: 1 Mayıs 2024.
- PIKTES. (2024b). *Sıkça Sorulan Sorular: Uyum Sınıfları*. <https://piktes.gov.tr/Home/SSS>. Erişim tarihi: 1 Mayıs 2024.
- PIKTES. (2024c). *Faaliyetler*. <https://piktes.gov.tr/Home/Faaliyetler>. Erişim tarihi: 1 Mayıs 2024.
- Polat, T. (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç: yabancı dilde okuma-anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 69-90.
- Saklan, E. ve Karakütük, K. (2022). Türkiye’deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 51-76.
- Sarıtaş, H. (2014). *Kültürel yaklaşımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve öğrenci görüşleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sevdi, A. (2023). Gelişen ve değişen dünyada yabancı dilin önemi. *Genç Mütefekkirler Dergisi*, 4(1), 204-218.
- Sezik, M. ve Ağır, O. (2016). Suriye’den Türkiye’ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 95-124.

- Şahin, M. (2019). Kültür değişimleri ve eğitim. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 458-466.
- Şahin, T., Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taher Anaam Al-sharabi, T. A. (2018). Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla dil öğretiminde kültür aktarımı (Türkçe-Arapça örneğinde). *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(1), 6-16.
- Tanrikulu, F. (2017). Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi* (86), 127-144.
- Tapan, N. (1989). Yabancı dil öğretiminde özgün metinlerin işlevi. *Dilbilim VIII*, 187.
- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, VII: 55-68.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası bildirışim odaklı yaklaşım. *Alman Dili Ve Edebiyatı Dergisi XI*. 149-167.
- Tapan, N. (2006). *Kültürlerarası İletişime Giden Bir Yol: Yabancı Dil Öğretimi. Türkiye’de Felsefenin Kurumlaşması* (s. 312-319) içinde. (Ed. Sevim Korkmaz Dinç). İzmir: İLYA İzmir Yayınevi.
- TDK. (2023). *Türk dil kurumu Türkçe sözlük*. Ankara.
- Tomalin, B. ve Susan, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford University Press.
- Türk eğitim sisteminde çocuklar için kapsayıcı eğitimin desteklenmesi projesi. (2023, 09 10). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı: piktes.gov.tr adresinden alındı
- Ulukuş, M. Y. ve Tümtaş, M. S. (2023). PİKTES projesinin Türkiye’deki Suriyelilerin entegrasyonuna etkisi: Antalya örneği. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 481-496.

- Ungan, S. (2006). Avrupa birliğinin dil öğretimine karşı tutumu ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 217-226.
- Ünal, K., Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli göçmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134- 149.
- WEB-1. <http://piktes.gov.tr>. (2023). Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu projesi: <http://piktes.gov.tr> adresinden (E.T.: 01.06.2023).
- Yaşar, M. R. ve Amaç, Z. (2018). Öğretmen adaylarının dezavantajlı öğrencilere eğitim verme deneyimleri: zorluklar ve fırsatlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 611-634.
- Yayalı, D. ve Bayyurt, Y. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretimi politika, yöntem ve beceriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazıcı, H. ve Göçen, G. (2021). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesi: Van yüzüncü yıl üniversitesi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(Ö10), 365-395.
- Yazoğlu, R. (2005). Dil-kültür ilişkisi. *Muhafazakâr düşünce dergisi*, 2(5), 123-143.
- Yıldırım, H. H. ve Kılıç, Y. (2024). Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 66-76.
- Yüce, K. ve Koçer, Ö. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Zeyrek, S. (2020). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 165-186.